

Aan de college- en gemeenteraadsleden

Datum: 1 februari 2024
Kenmerk: UIT-24-24344
Telefoon: 06-21705123
E-mail: a.dekking@hollandrijnland.nl

Onderwerp: *Ter inzagelegging regionale investeringsagenda Holland Rijnland*

Geachte college- en gemeenteraadsleden,

De afgelopen anderhalf jaar is in Holland Rijnland hard gewerkt aan de totstandkoming van de regionale investeringsagenda. Als Dagelijks Bestuur zijn we verheugd te kunnen melden dat het Algemeen Bestuur de regionale investeringsagenda gisteravond heeft vrijgegeven voor zienswijzen.

We zijn trots op dit resultaat, dat bereikt is na vele ambtelijke bijeenkomsten, overleggen met portefeuillehouders en leden van het Algemeen Bestuur, gesprekken met gemeenteraden en sessies met stakeholders. Het is hiermee met recht een product van de regio geworden. Maar we zijn vooral trots op dit resultaat omdat we als Dagelijks Bestuur werkelijk denken dat we met deze investeringsagenda een stap dichterbij de oplossing van opgaven zijn die op onze gemeenten en inwoners afkomen.

Heel graag blikken we in deze brief kort terug op waarom en hoe deze investeringsagenda tot stand is gekomen. Maar vooral kijken we vooruit: hoe gaan we nu verder?

Waarom een regionale investeringsagenda?

In de strategische documenten ROA, RES, RSM en het werkprogramma Holland Rijnland 2022-2026 hebben we ambitieuze doelen gesteld. Samen hebben we uitgesproken dat we de brede welvaart willen verbeteren, door 30.500 woningen te bouwen, 20.000 banen toe te voegen en de regio toekomstbestendig en leefbaar te houden. We hebben elkaar keihard nodig om dat te bereiken. Door gezamenlijk deze uitdagingen aan te gaan, onze krachten te bundelen en samen op te trekken richting Provincie en Rijk zorgen we ervoor dat Holland Rijnland een prettige regio blijft om te leven, te werken en te recreëren. Samen optrekken doen we middels onze regionale investeringsagenda. Het eindproduct is een sterk verhaal voor de regio waarmee we aanspraak kunnen maken op middelen uit bijvoorbeeld het Nationaal Groeifonds, het Nationaal Programma Landelijk Gebied, het MIRT en regiodeals.

Hoe is dit product tot stand gekomen?

Holland Rijnland zijn wij samen. Daarom zijn we trots dat deze regionale investeringsagenda samen met gemeenten, raden, colleges én stakeholders is opgesteld. We kijken terug op een intensieve periode: er is door iedereen hard gewerkt. Door de

constante constructieve, kritische en inhoudelijke bijdrage van eenieder kijken we ook terug op een inspirerende periode. Na een tiental ambtelijke bijeenkomsten, vier regiodagen, drie vergaderingen van het Algemeen Bestuur en twaalf raadsbijeenkomsten ligt de concept regionale investeringsagenda nu voor u.

Bijlagen: 14 projectbladen, hoe we samenwerken en drie position papers

Als bijlagen zijn een viertiental projectbladen en drie position papers toegevoegd. Met de projectbladen wordt de scope van het project kort aangeduid. Tijdens en na de zienswijzeperiode gaan de gemeenten die het project betreft aan de slag conform de werkwijze in bijlage "Hoe werken we samen". Er komt dan per project een projectgroep, bestuurlijke stuurgroep en een plan van aanpak.

Ook zijn position papers toegevoegd voor de drie gebieden in onze regio: de Stedelijke As, de Duin- en Bollenstreek en het Groene Hart. Deze position papers schetsten de context waarin het gebied zich bevindt en hoe de regionale investeringsagenda een hulpmiddel kan dienen om de opgaven die spelen het hoofd te kunnen bieden. De position paper draagt hiermee bij aan de herkenbaarheid van de regionale investeringsagenda voor uw gemeente.

Benodigde investeringsmiddelen

Voor de uitvoering van de regionale investeringsagenda zijn middelen nodig. Zonder een financiële bijdrage van gemeenten, komen de genoemde projecten niet van de grond. Naast de regionale investeringsagenda ontvangt u daarom ook een financieel voorstel. Wij vragen u ook hierop te reageren in uw zienswijze, zodat het Algemeen Bestuur hierover tijdens haar vergadering op 3 april 2024 een besluit kan nemen. Vervolgens komt dit terug bij de raden in de procedure van de Kadernota 2025.

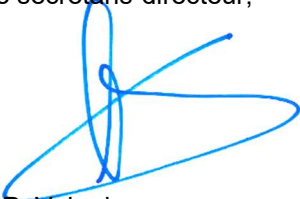
Vervolgproces

Het woord is nu aan u. We horen heel graag uw reflecties en input op het voorliggende stuk. De sluiting van de zienswijzeperiode is op 27 maart 2024. Wij ontvangen uw zienswijze graag op ambtelijksecretariaat@hollandrijnland.nl.

Gedurende de zienswijzeperiode doen wij u graag het aanbod om (nogmaals) het gesprek te voeren met u in de gemeenteraad. Mocht u hiervan gebruik willen maken, kunt u zich richten tot ambtelijksecretariaat@hollandrijnland.nl. Uiteindelijke besluitvorming vindt plaats tijdens het Algemeen Bestuur van woensdag 3 april 2024.

Wij kijken uit naar uw reacties en om samen met u stappen te zetten richting een nog mooiere regio.

Hoogachtend,
het Dagelijks Bestuur
Holland Rijnland,
de secretaris-directeur,

L.P. Vokurka

de voorzitter,

P.A.C.M. van der Velden

Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland

Van ambitie naar uitvoering

**HOLLAND
RIJNLAND**

WAAR DE RANDSTAD TOT BLOEI KOMT

Inhoudsopgave

- 3 **Leeswijzer**
- 4 **Welkom in Holland Rijnland**
- 5 **Samen aan de slag!**
- 6 **Zo slaan we samen de brug van ambitie naar uitvoering**
- 8 **Overzichtskaat van de regio**
- 10 **Aanpak van onze opgaven**
- 14 **Stap voor stap projecten verder brengen**
- 16 **Overzicht van de projecten**
- 18 **Hoe we samenwerken**
- 20 **Schets van een veelzijdige regio**
- 21 **Contact**
- 22 **Bijlagen:**
 - Position paper Stedelijke As
 - Position paper Groene Hart
 - Position paper Duin- en Bollenstreek
 - Projectbladen

Leeswijzer

In deze Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland leest u welke urgente opgaven er in deze regio spelen en wat onze ambities daarin zijn.

Deze investeringsagenda bevat veertien projecten waar we als regio gezamenlijk mee aan de slag gaan. Een overzichtskaat van deze projecten vindt u op pagina 8 en 9.

In 'Aanpak van onze opgaven' op pagina 10 tot en met 13 leest u vervolgens wat de vier belangrijkste uitdagingen van onze regio zijn. En welke oplossingen wij bieden door middel van deze investeringsagenda.

We beschrijven de systematiek van de Regionale Investeringsagenda in 'Stap voor stap projecten verder brengen' op pagina 14 en 15. Welke verschillende typen projecten zijn er? Hoe voegen we projecten toe aan de agenda en hoe worden deze gefinancierd?

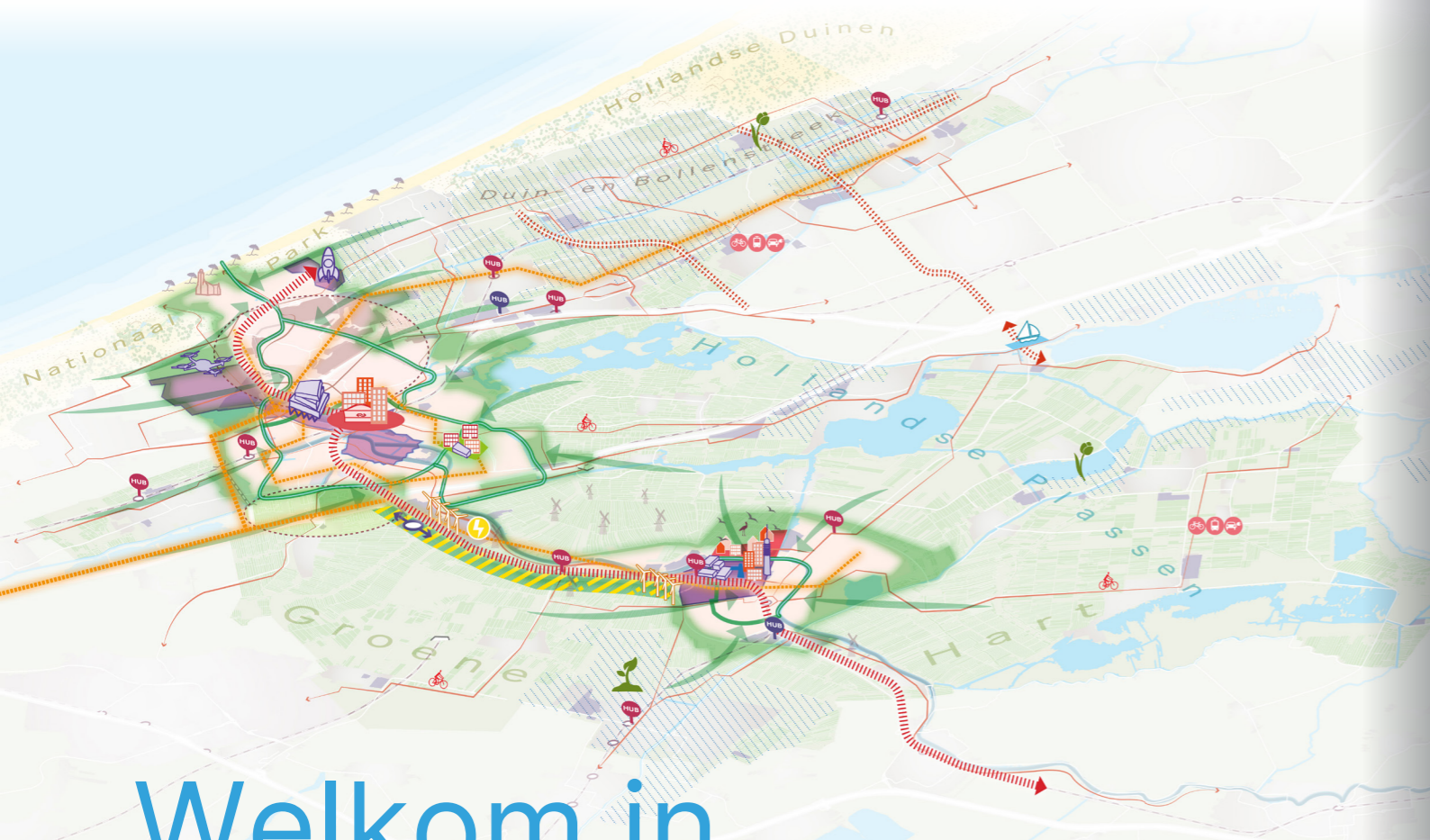
Op pagina 16 en 17 geven we een overzicht van de veertien prioritaire projecten met een korte toelichting per project.

Op pagina 18 en 19 beschrijven we in 'Hoe we samenwerken' het proces hoe we komen van projectblad tot uitvoering.

Deze agenda bevat ook een aantal bijlagen. Te weten:

- Drie position papers waarin we de context schetsen van de drie deelgebieden (de Duin- en Bollenstreek, het Groene Hart en de Stedelijke As) en hoe de Regionale Investeringsagenda een hulpmiddel is om de opgaven die spelen het hoofd te bieden.
- In de projectbladen schetsen we het vertrekpunt van de projecten en de te nemen vervolgstappen.

Welkom in Holland Rijnland

Een regio met een gevarieerd Hollands landschap en een rijke cultuur in het centrum van de Randstad én het Groene Hart. En daarmee een aantrekkelijke regio om in te leven, te werken en te recreëren.

De regio kent een grote mate van veelzijdigheid voor wat betreft landschappen, economische ontwikkelingen, woonmilieus en recreatiemogelijkheden. De Stedelijke As (van Katwijk via Leiden naar Alphen aan den Rijn), het Groene Hart en de Duin- en Bollenstreek zijn aan elkaar verbonden en versterken elkaar. In onze regio kan je wonen nabij zee, in een bruisende en historische stad of in het groen. Kan je werken in de kennis-

economie, in een innovatief mkb, een agrarisch of een internationaal opererend bedrijf. Kan je recreëren op het strand, in het grootste plassegebied van Nederland, in het Groene Hart en in de stad. En dit alles centraal gelegen tussen Schiphol, de Metropoolregio's van Amsterdam, Rotterdam-Den Haag en Utrecht.

Door als dertien gemeenten samen te werken, versterken we onze kracht. We dragen bij aan een goede brede welvaart in de toekomst door het bouwen van woningen, het creëren van banen en door het gebied duurzaam en toekomstbestendig in te richten.

Samen aan de slag!

Met deze Regionale Investeringsagenda geven wij het startschot voor de verdere ontwikkeling van onze regio.

Alphen aan den Rijn

Zo slaan we samen de brug van ambitie naar uitvoering

Nederland heeft grote opgaven in een beperkte ruimte.¹ Dit geldt zeker voor de regio Holland Rijnland. We staan in onze regio voor uiteenlopende en uitdagende opgaven op het gebied van woningbouw, economie, natuur, klimaat, bereikbaarheid en duurzaamheid. De Regionale Investeringsagenda laat zien hoe wij in Holland Rijnland bijdragen aan het oplossen van nationale en regionale opgaven.

Regionale vraagstukken

De leefbaarheid van onze kernen loopt terug. We hebben te maken met een afname van (zorg)voorzieningen en openbaar vervoer. In bebouwd gebied wordt flink verdicht. Onze energievoorziening is nog niet toekomstbestendig. De effecten van klimaatverandering vragen om meer ruimte voor groen en blauw, en om water en bodem als sturend principe, zowel binnen als buiten de stedelijke gebieden. Bodemdaling en grondwaterstanden vragen onze aandacht. De beschikbaarheid van drinkwater staat onder druk. We willen de regio bereikbaar en verbonden houden en tegelijkertijd onze mobiliteit verduurzamen.

Ook zal de regionale economie verder moeten innoveren, zodat we blijven met de snelle ontwikkelingen in de wereld.

Ambitieuze keuzes

Grote opgaven vragen om grote veranderingen. We gaan onze leefomgeving tussen nu en 2050 gereedmaken voor de toekomst. We maken ambitieuze keuzes. Ze gaan leiden tot projecten van tientallen of honderden miljoenen euro's. Denk hierbij aan een groenblauw raamwerk van natuur en recreatieprojecten, een energy lane voor warmte en elektriciteit, een hoogwaardige openbaarvervoercorridor en een netwerk van doorfietspaden.

Samenwerking als sleutel tot succes

Deze opgaven overstijgen de gemeentegrenzen en vragen om slagkracht, tempo, kwaliteit en draagvlak. Regionale samenwerking is hierbij de sleutel tot succes. Samen kunnen we de actuele opgaven het hoofd bieden. Daarom hebben we onze ambities en opgaven gevat in een Regionale Investeringsagenda. Deze gezamenlijke agenda bevat afspraken over de ambities en de aanpak

¹ Planbureau voor de Leefomgeving: Grote opgaven in een beperkte ruimte: ruimtelijke keuzes voor een toekomstbestendige leefomgeving, 2021

van de opgaven. Het biedt een helder overzicht van de projecten in onze regio waar we de komende jaren prioriteit aan geven. De agenda laat zien op welke manier wij in Holland Rijnland bijdragen aan het oplossen van nationale en provinciale opgaven op regionale schaal. De regio is groot genoeg om van betekenis te zijn om nationale doelen dichterbij te brengen en klein genoeg om de verbinding met de samenleving te behouden.

Onze opgaven

In Holland Rijnland weten we wat we willen. En ook wat er nodig is om dat te bereiken. In deze investeringsagenda zetten we in op het versterken van de regionale samenhang. We gaan 30.500 woningen bouwen, 20.000 banen toevoegen en onze regio klaarmaken voor een groene, duurzame toekomst. Dat kan door krachten te bundelen.

We vertalen onze ambities naar vier opgaven:

- 1 Een bereikbare en verbonden regio
- 2 Een duurzame en energiezekere regio
- 3 Een economisch sterke en innovatieve regio
- 4 Een groene en klimaatbestendige regio

Verbinden en versterken

De regio kent een grote mate van veelzijdigheid voor wat betreft landschappen, economische ontwikkelingen, woonmilieus en recreatiemogelijkheden. Binnen de regio Holland Rijnland onderscheiden we drie gebieden met eigen kenmerken en opgaven. De Stedelijke As (een aaneengesloten stedelijk gebied van Katwijk via Leiden naar Alphen aan den Rijn), het Groene Hart en de Duin- en Bollenstreek zijn aan elkaar verbonden en versterken elkaar. Stedelijke gebieden hebben andere vraagstukken,

wensen en belangen dan bijvoorbeeld het Groene Hart. Die moeten we herkennen en erkennen. Tegelijkertijd hebben de gebieden in onze regio elkaar nodig. Wederkerigheid is een belangrijk principe in onze samenwerking. Stedelijke ontwikkeling en het vitaal houden van onze kernen zijn beide belangrijk voor een welvarende en leefbare regio. Door op de juiste plekken te verdichten, de kwaliteiten van ons landschap te beschermen én de juiste verbindingen tussen onze kwaliteiten te leggen, zijn wij het toonbeeld van een toekomstbestendige regio. In de bijlage vindt u drie position papers waarin we dieper ingaan op de verschillende gebieden en hun karakteristieken.

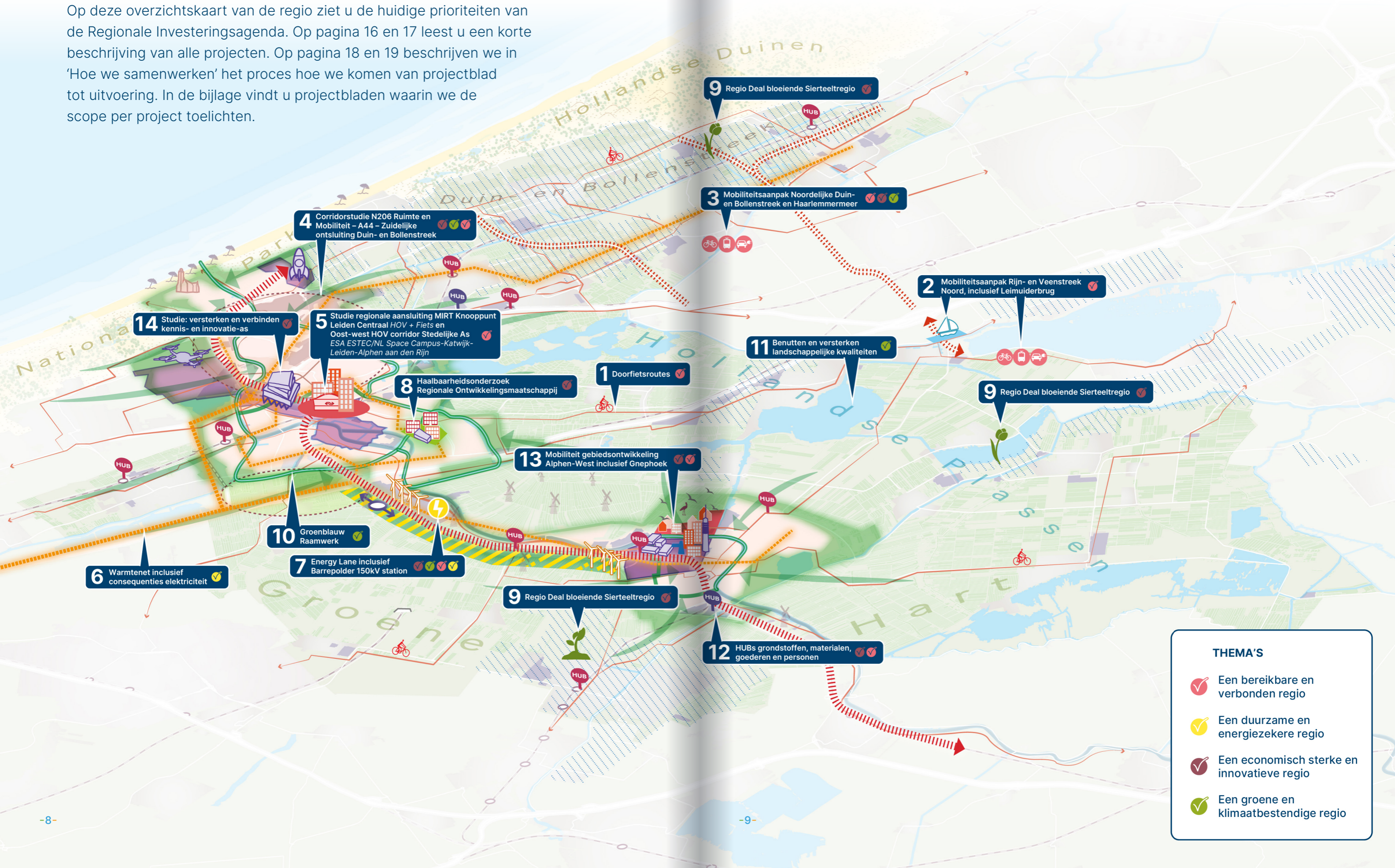
De kracht van samen

De agenda is een grote stap vooruit in onze samenwerking. We werken aan de ontwikkeling van onze regio waar het voor alle inwoners fijn wonen, werken, reizen en leven is. Door als gemeenten de handen ineen te slaan nemen we de regie, werken we sneller, profiteren we van efficiëntie en schaalvoordeel. We maken slim gebruik van de ruimte en kunnen de opgaven uitwerken in toekomstbestendige oplossingen zoals wij die voor ons zien. Een regionale euro wordt daardoor meer waard dan een lokale euro.

De Regionale Investeringsagenda is een dynamisch instrument waarmee we een duidelijke route uitstippelen van ambitie naar uitvoering. Voor een welvend Holland Rijnland waar mensen met plezier wonen en werken, waar we ons verbonden voelen en waar natuur en recreatie voor iedereen bereikbaar zijn. Door de Regionale Investeringsagenda weten we wat we van elkaar kunnen verwachten. Zo slaan we samen de brug van ambitie naar uitvoering.

Overzichtskaart van de regio

Op deze overzichtskaart van de regio ziet u de huidige prioriteiten van de Regionale Investeringsagenda. Op pagina 16 en 17 leest u een korte beschrijving van alle projecten. Op pagina 18 en 19 beschrijven we in 'Hoe we samenwerken' het proces hoe we komen van projectblad tot uitvoering. In de bijlage vindt u projectbladen waarin we de scope per project toelichten.

THEMA'S

- Een bereikbare en verbonden regio
- Een duurzame en energiezekere regio
- Een economisch sterke en innovatieve regio
- Een groene en klimaatbestendige regio

Aanpak van onze opgaven

De vier thema's

We staan in de regio Holland Rijnland voor uiteenlopende en uitdagende opgaven die onze gemeentegrenzen overschrijden. De opgaven hebben we in de Regionale Investeringsagenda onderverdeeld in vier thema's:

In dit hoofdstuk beschrijven we per thema de belangrijkste uitdagingen in onze regio. Vervolgens leest u hoe we deze uitdagingen door middel van de agenda samen aanpakken.

Bereikbaar en verbonden

Economisch sterk en innovatief

Duurzaam en energiezeker

Groen en klimaatbestendig

THEMA 1 Bereikbaar en verbonden

Wat is er aan de hand?

In Holland Rijnland ligt een fikse woningbouwopgave. Maar meer woningen betekent ook meer verkeer. En dat terwijl de bereikbaarheid van onze regio al onder druk staat. Onze infrastructuur is verouderd en de huidige capaciteit is nu al onvoldoende. Het spoor-knooppunt Leiden is kwetsbaar in noodsituaties.¹ Tegelijkertijd is mobiliteit verantwoordelijk voor ongeveer 30% van het energieverbruik in de regio. De Regionale Energiestrategie heeft ambitieuze doelen gesteld, zoals de vermindering van CO₂-uitstoot van mobiliteit met 22% in 2030 ten opzichte van 1990. Om deze duurzaamheidsdoelen te behalen moet het roer om.

We zien dat inwoners van Holland Rijnland in meer of mindere mate last hebben van 'vervoersarmoede'. Door een gebrek aan eigen vervoersmiddelen of ov-mogelijkheden in hun buurt kunnen ze minder goed meedraaien in de maatschappij. We zien hierbij verschillen tussen mobiele ouderen, jonge starters, stedelingen en bewoners van voorsteden of het platteland. In de landelijke gebieden is het openbaar vervoer ontoereikend. Verbindingen sluiten niet goed op elkaar aan en gebruikmaken van het openbaar vervoer is tijdrovend. In het bijzonder zijn zorginstellingen en bedrijventerreinen niet goed bereikbaar.

Hoe pakken we het aan?

Met deze investeringsagenda zetten we in op projecten waarmee we onze regio in de toekomst op een duurzame manier verbonden en bereikbaar houden. We werken aan een betere (ov-)verbinding tussen stad en platteland, het tegengaan van vervoersarmoede en we maken de transitie naar duurzame vervoersmiddelen. Met andere woorden: we geven het duurzame mobiliteitsnetwerk van morgen vorm. Steden worden in de toekomst minder ingericht op automobilititeit, er wordt meer tijd- en plaatsonafhankelijk gewerkt en er zijn verschillende vormen van mobiliteit.

Daarom zetten we nu vol in op hoogwaardig ov, goede fietsverbindingen en aanpassingen in de infrastructuur om te voorkomen dat het verkeer (nog meer) vastloopt. Waar nodig verbeteren we autoverbindingen. Want enerzijds zijn er directe maatregelen nodig op plekken waar verkeer nu vastloopt of waar woningbouwplannen vragen om (betere) bereikbaarheid, zoals de N206-corridor en de N207

bij Leimuiden. Anderzijds is de automobilititeit niet langer een leidend principe. We zetten daarom ook in op meer en beter ov als alternatief voor de auto, fietsverbindingen en deelmobiliteit.

THEMA 2 Duurzaam en energiezeker

Wat is er aan de hand?

In een deel van Holland Rijnland is het elektriciteitsnetwerk overbelast: het is 'code rood'.² Bij code rood kunnen bedrijven geen nieuwe aansluiting krijgen op het net. Dan kunnen we bijvoorbeeld ook de woningbouw niet versnellen. Dit is nu al het geval in bijvoorbeeld Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Ook elders in de regio dreigt code rood. Het netwerk staat al langer onder druk door de groeiende vraag naar energie (bijvoorbeeld door bedrijven), de elektrificatie van industrie en de (snelle) opkomst van duurzame energie. Om te voorzien in onze toekomstige energiebehoefte moeten we warmtenetten ontwikkelen. Als dit niet lukt, dan is er in en buiten de stad ruimte nodig voor meerdere 150kV-stations. Deze ruimte is er (nu) niet. Zonder warmtenetten lopen de energiekosten in de toekomst ook op. Ook worden er op dit moment minder windmolens en zonneparken aangelegd dan wat onze ambitie is in de Regionale Energiestrategie. Zo is maar 15% van de totale ambitie gerealiseerd en zijn er nog geen nieuwe projecten in ontwikkeling.³

Hoe pakken we het aan?

Holland Rijnland wil in 2050 een energieneutrale regio zijn. Dat hebben we met elkaar als doel gesteld in de Regionale Energiestrategie. Dat is een fikse uitdaging, zeker gezien de nieuwe gebiedsontwikkeling. Als we 30.500 nieuwe woningen willen bouwen, dan moet de energieinfrastructuur stevig zijn. We moeten hiervoor energie besparen, lokale warmte en elektriciteit opwekken en onze infrastructuur op het gebied van energie en warmte uitbreiden. Bovenlokale warmte, zoals WarmtelinQ, en grote energieprojecten, zoals de Energy Lane Holland Rijnland en 150kV-onderstations in de Barrepolder en Sassenheim, dragen hieraan bij. Dit zijn gemeenteverstijgende projecten. Wij investeren in de benodigde infrastructuur en ondersteunen gemeenten financieel bij projecten die van maatschappelijke en regionale meerwaarde zijn. We zetten ons in voor een eerlijke, betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening in Holland Rijnland.

¹ Bron: ANWB

² Bron: Netbeheer Nederland, Capaciteitskaart <https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/>

³ Bron: Regionale Energie Strategie Holland Rijnland, klimaatmonitor.databank.nl

THEMA 3

Economisch sterk en innovatief

Wat is er aan de hand?

In de regio Holland Rijnland werken de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven nog onvoldoende samen. Er is sprake van sterke specialisatie in sectoren, zoals gezondheid, onderzoek, groothandel en teelt, maar er wordt weinig samengewerkt tussen deze sectoren. Ook zien we dat er in onze regio veel bedrijven zijn die achterlopen in de overgang naar een duurzame en inclusieve economie. De innovatiekracht van het midden- en kleinbedrijf is matig.⁴ Dit resulteert in beperkte economische groei van de regio⁵, een gemiddeld lagere productiviteit dan in de rest van Nederland en minder innovatie dan mogelijk. Er is weinig onderwijs op hbo- en wo-niveau voor onze groene clusters en het aantal bereikbare mbo-opleidingen is laag. Ook hebben we geen duidelijk economisch profiel van de regio. Dit zorgt ervoor dat onze economie nog onvoldoende toekomstbestendig is.⁶

Hoe pakken we het aan?

Onze regio heeft alles in zich om een echte kennisregio te worden. Denk aan het Leiden Bio Science Park, Unmanned Valley en de NL Space Campus. Daarnaast zijn er in Holland Rijnland uiteenlopende midden- en kleinbedrijven actief. De partijen weten elkaar vaak alleen niet te vinden. Ook zien we dat vraag en aanbod op de arbeidsmarkt niet goed op elkaar aansluit. Wij gaan de kennisinstellingen en de uitvoerende partijen in de regio daarom meer met elkaar verbinden. Dit doen we met een fonds, waarmee we investeren in human capital en midden- en kleinbedrijven helpen met innoveren. Daarnaast ontwikkelen we een scherp economisch profiel van de regio, zodat het voor iedereen duidelijk is waar Holland Rijnland voor staat en aan werkt. Hiermee sluiten we aan op de ambities van het Rijk en de provincie. We zoeken nadrukkelijk de samenwerking. We gaan aan de slag met de projecten uit de Regio Deal. En we ondersteunen het initiatief voor een Regionale Herontwikkelingsmaatschappij voor de transformatie van bedrijventerreinen.

THEMA 4

Groen en klimaatbestendig

Wat is er aan de hand?

Natuur- en recreatiegebieden bieden de mogelijkheid voor mensen om te ontspannen en bewegen. De groene gebieden in Holland Rijnland zijn voor een deel van de mensen echter niet goed bereikbaar. Ook neemt de biodiversiteit flink af. Zo zijn er 75% minder insecten en weidevogels dan tientallen jaren geleden. Biodiversiteit zorgt voor schone lucht, fris water, een goede kwaliteit van de bodem en de bestuiving van gewassen. Het helpt om klimaatverandering te bestrijden en ons eraan aan te passen en het vermindert de impact van natuurrampen.⁷ De toenemende extreme weertypen, veroorzaakt door klimaatverandering, hebben ook hun weerslag op Holland Rijnland. Zo kampen we in onze stedelijke gebieden met hittestress en water tekorten. Als het een tijd lang droog is, is er een tekort aan oppervlaktewater, staat de beschikbaarheid van drinkwater onder druk en ontstaan er problemen met de fundering van oude gebouwen en dijken. In extreem natte perioden is er juist het gevaar voor overstroming.⁸

Hoe pakken we het aan?

Onze regio moet toekomstbestendig worden. Daarom moeten water en bodem sturend zijn voor de ruimtelijke inrichting van onze regio. We moeten de natuur versterken en de ruimte klimaatbestendig inrichten. Bijvoorbeeld door water beter vast te houden in tijden van droogte en op te vangen bij hevige regen. We moeten de beperkte ruimte slim gebruiken om onze grotendeels verstedelijkte regio gezond, groen en leefbaar te houden en toch ruimte te geven aan nieuwe woningbouw. Het 'groen' en het 'blauw' moeten onze hele regio 'dooraderen'. We bouwen daarom aan een regionaal netwerk van groen en water, bijvoorbeeld met ecologische corridors, nieuwe gebieden voor natuurrecreatie en een uitbreiding van het wandel- en fietsnetwerk. Zo krijgt water de ruimte die het nodig heeft, vergroten we de biodiversiteit, verrijken we het landschap en houden we het hier leefbaar en groen.

4 Bron: Atlas Research, 'Agglomeratiekracht Holland Rijnland', 2023

5 Bron: Rabobank, 'Welke regio's lopen voorop in de transitie naar een nieuwe economie?'

6 Bron: Rabobank, 'Sterkere verbindingen in de regio Haaglanden'

7 Bron: Europees Parlement, 'Het verlies aan biodiversiteit: waarom is dit een probleem en wat zijn de oorzaken?', 2021

8 Bronnen: Klimaat-effectatlas.nl, Dunea, Hoogheemraadschap van Rijnland

Stap voor stap projecten verder brengen

We zetten ons in om projecten uit de investeringsagenda naar de volgende fase te brengen. Van idee naar onderzoek, van onderzoek naar ontwikkeling, van ontwikkeling naar investering en van investering naar uitvoering. Als aanjager zorgt, begeleidt en ondersteunt de regio Holland Rijnland de gemeenten bij de uitvoering van de projecten op de agenda.

Welke typen projecten zijn er?

Met de Regionale Investeringsagenda brengen we projecten verder, zodat ze uiteindelijk worden uitgevoerd. De Regionale Investeringsagenda bestaat uit twee soorten projecten: projecten uit de projectenportefeuille en fondsprojecten.

We onderscheiden drie projectfasen voor de projecten in de projectenportefeuille: P3, P2 en P1. In de projectfase P2 en P3 maakt de regio Holland Rijnland afspraken met de initiatiefnemende gemeenten over de leiding en de financiering van het project. Voor projecten die zich in de fase P1 bevinden nemen de gemeenten de uitvoering ter hand. De regio maakt in deze fase afspraken met de gemeenten dat zij hiervoor middelen reserveren in hun begroting. De uitvoering en financiering van investeringsprojecten is daarmee de verantwoordelijkheid van gemeenten zelf. De regio Holland Rijnland ondersteunt daarbij in het voortraject om cofinanciering van andere overheden aan te trekken. Daarnaast stellen we een fonds in om projecten buiten de projectenportefeuille mede te financieren.

Hoe voegen we projecten aan de agenda toe?

De investeringsagenda is een adaptief proces. In het tweede jaar van elke bestuursperiode maken we een selectie van projecten. We voegen nieuwe projecten aan de Regionale Investeringsagenda toe, evalueren lopende projecten, zetten projecten (eventueel in gewijzigde vorm) uit de vorige bestuursperiode door of we besluiten projecten te stoppen en van de agenda te halen. Zo stellen we elke vier jaar een actuele projectenportefeuille samen.

Om tot de projectenportefeuille te komen werkt het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland projectvoorstellen uit. Dit gebeurt op basis van adviezen van de

regionale commissies en de colleges van de gemeenten. Het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland (een afvaardiging van collegeleden en raadsleden van de gemeenten) stelt de projectenportefeuille vast. Hierna voeren de gemeenten en de regio Holland Rijnland alleen of samen de projecten uit.

De regio bewaakt de voortgang van de projecten en rapporteren hier periodiek over aan de regionale commissies en het Algemeen Bestuur. Op pagina 18 en 19 beschrijven we in 'Hoe we samenwerken' het proces hoe we komen van projectblad tot uitvoering.

Hoe financieren we de projecten?

Holland Rijnland financiert de kosten van ontwikkelings- en onderzoeksprojecten uit de bijdragen van de gemeenten voor de Regionale Investeringsagenda. We verantwoorden ons hierover in de regionale begroting en de jaarstukken.

We ondersteunen, begeleiden en jagen de ontwikkeling van projecten (P2 en P3) aan. We beheren ook een regionaal fonds, gericht op de thema's uit de Regionale Investeringsagenda. Gemeenten met projecten die aan de criteria voldoen, kunnen hiervoor financiering ontvangen vanuit dit fonds. De bijbehorende commissie adviseert het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland over het toekennen van financiering.

We zetten ons zich actief in om voor alle projecten een zogenoemd multipliereffect te creëren. We helpen bij het zoeken naar extra financiële steun vanuit de provincie, het Rijk of de EU. Op die manier kunnen we het totaal beschikbare budget aanzienlijk verhogen en zo de impact van het project maximaliseren.

Overzicht van de projecten

Projectenportefeuille 2024-2027

Hier vindt u een overzicht van alle prioriteiten voor de periode 2024-2027 (in willekeurige volgorde). In de bijlage 'Projectbladen' leest u meer over de scope van de projecten. Deze projectbladen zijn bedoeld ter duiding en vormen een eerste vertrekpunt. De volgende stap is het per project opstellen van een plan van aanpak met de betreffende gemeenten. Hierover vindt u meer informatie in het hoofdstuk 'Hoe we samenwerken'.

1. Doorfietsroutes

P2 We ontwikkelen en investeren in een netwerk van hoogwaardige, brede en veilige doorfietspaden door de hele regio Holland Rijnland. Deze zijn voornamelijk bedoeld voor woon-werkverkeer, als volwaardig alternatief voor de auto en het openbaar vervoer.

2. Mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord, inclusief Leimuiderbrug

P3 De verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid staan in de noordelijke Rijn- en Veenstreek onder druk. We doen een studie naar een mobiliteitsaanpak waarbij het doorfietsroutenetwerk, de rondweg Ter Aar en de Leimuiderbrug prioriteit hebben.

3. Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer

P2 De Duin- en Bollenstreek slibt dicht. Samen met onder andere provincies Noord- en Zuid-Holland en de gemeente Haarlemmermeer zorgen we daarom dat de visie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek wordt uitgevoerd.

4. Corridorstudie N206 Ruimte en mobiliteit - A44 - Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek

P3 We voeren een studie uit naar het gebied rond de N206, de zuidelijke ontsluiting van de Duin- en Bollenstreek en de A44. We kijken daarbij naar ruimte, wonen en mobiliteit. Dit leidt tot een maatschappelijke kosten-batenanalyse als basis voor een maatregelenpakket.

5. Studie Regionale aansluiting MIRT Knooppunt Leiden Centraal HOV + Fiets en oost-west HOV-corridor Stedelijke As Esa ESTEC/NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn

P3 We zorgen dat verstedelijking samen op gaat met duurzame mobiliteit. We onderzoeken een hoogwaardige openbaarvervoerverbinding van Noordwijk/Katwijk, via het vernieuwde Knooppunt Leiden Centraal naar Alphen.

6. Warmtenet inclusief consequenties elektriciteit

P3 We willen het warmtenet verder ontwikkelen en uitbreiden. We onderzoeken hoe we dat kunnen vormgeven in Holland Rijnland.

7. Energy Lane, inclusief Barrepolder 150KV-station

P3 We ontwikkelen een energy lane langs de N11 en delen van de A4 van Leiden naar Alphen aan den Rijn voor de opwek en het transport van duurzame energie. Daarbij benutten we kansen zoals de komst van een groot 150 kV-elektriciteitsstation in de Barrepolder in Alphen aan den Rijn.

8. Haalbaarheidsonderzoek Regionale Ontwikkelingsmaatschappij

P3 We maken bedrijventerreinen duurzamer en aantrekkelijker. Hiervoor richten we een regionale herontwikkelingsmaatschappij op. We beginnen in de gemeenten Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Voorschoten, daarna breiden we uit naar de andere gemeenten.

9. Regio Deal Sierteeltregio

P2 We versterken de brede welvaart in de Greenport-regio's. In oktober 2023 is de aanvraag voor een Regio Deal Sierteeltregio ingediend bij het Rijk. Wanneer deze wordt toegekend gaan we projecten uit de Regiodeal financieel en materieel ondersteunen.

10. Groenblauw Raamwerk

P3 We vergroenen in en om het stedelijk gebied. Zo dragen we bij aan leefbare, klimaatadaptieve, biodiverse en gezonde steden en dorpen. Dat doen we met een groenblauw raamwerk als zone rond het stedelijk gebied, dat we financieel ondersteunen.

11. Benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten

P3 Voor de leefbaarheid van de regio is het noodzakelijk dat landschappen bereikbaar en beleefbaar zijn. Het recreatieve (water)netwerk moet daarvoor op orde zijn. Ook zijn er economische mogelijkheden voor de landbouwtransitie en Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing. We promoten onze aantrekkelijke natuurgebieden zoals de plassen, veenweide, duinen en strand.

12. HUBs grondstoffen, materialen, goederen en personen

P3 We willen het aantal auto's, bestelbusjes en vrachtwagens in onze steden verminderen. Daarom doen we een studie naar geschikte locaties voor transferia (waar reizigers overstappen tussen verschillende soorten vervoer) en HUBs voor overslag van goederen.

13. Mobiliteit gebiedsontwikkeling Alphen-West inclusief Gnephoek

P3 In Alphen West zijn diverse transformatie- en nieuwbouwopgaven. Met name op het gebied van mobiliteit onderzoeken en financieren we de benodigde maatregelen.

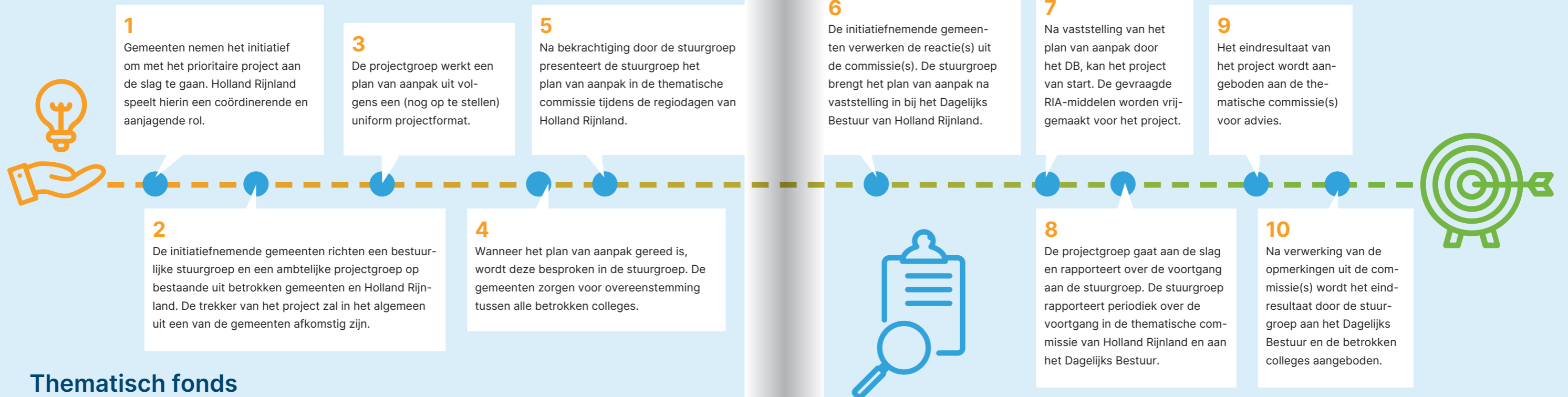
14. Studie: versterken en verbinden Kennis- en innovatie-as

P3 We versterken onze kenniseconomie. We verbeteren de samenwerking tussen onze kennisclusters: de NL Space Campus, het centrum voor drone- en sensortechnologie Unmanned Valley en het Leiden Bio Science Park. We stimuleren en ondersteunen dat deze clusters samen projecten starten.

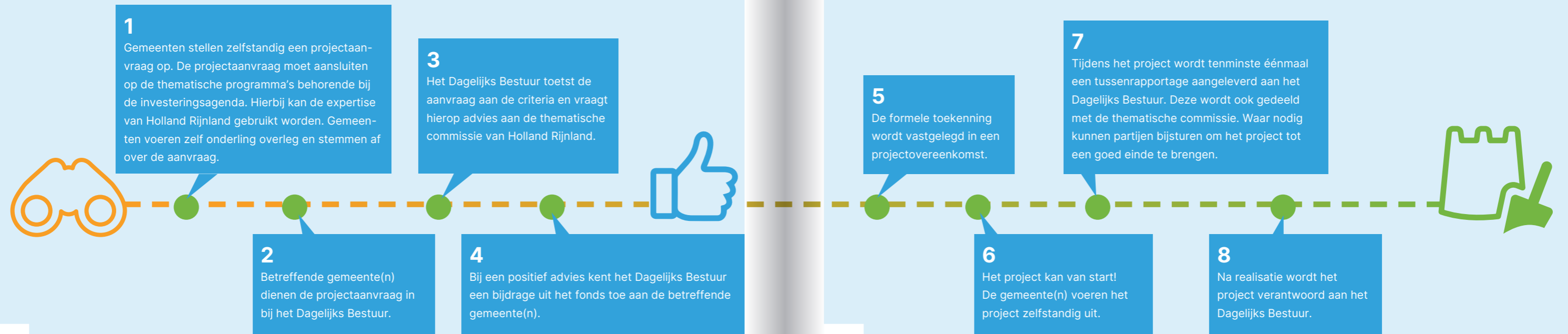
Hoe we samenwerken

Van projectblad naar middelen naar eindresultaat

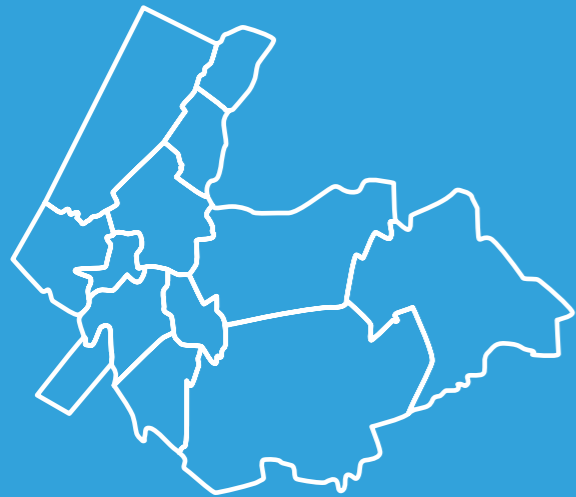
Thematisch fonds

Samenwerkingsprincipes Regionale Investeringsagenda

- Gemeenten zijn eigenaar van een project, tenzij...
- Er worden geen taken en bevoegdheden overgedragen.
- Benodigde financiële middelen worden beschikbaar gesteld aan de gemeente die het project trekt. Zo blijven sturing en geld in één hand.
- We benutten (de governance van) Holland Rijnland als regionaal orgaan optimaal voor kaderstelling, prioritering, sturing, verantwoording en lobby.
- We benutten en erkennen elkaars expertise, kwaliteiten en capaciteit.
- We hanteren efficiënte werkwijzen en een heldere en transparante rolverdeling.
- We borgen onze werkwijze 'hoe werken we samen' door deze vast te leggen in een beheersverordening.

Schets van een veelzijdige regio

De regio heeft
573.333 inwoners

In de regio staan ruim
255.000 woningen

De regio Holland Rijnland
beslaat 542 km²

15,2 % van alle woningen in
Holland Rijnland heeft ten
minste één zonnepaneel

De oppervlakte van de
regio bestaat voor 18%
uit water

699,8 banen per
1.000 inwoners tussen
de 15-64 jaar

HOLLAND RIJNLAND

WAAR DE RANDSTAD TOT BLOEI KOMT

Contact

Voor vragen over de Regionale Investeringsagenda kunt u contact met ons opnemen.

telefoon 071 523 90 90
email communicatie@hollandrijnland.nl
website hollandrijnland.nl

Holland Rijnland is een regio van 13 gemeenten in de Randstad, van de kust tot in het Groene Hart. We werken samen aan opgaven op het gebied van ruimte, wonen, economie, groen, energie, mobiliteit en maatschappij. Holland Rijnland heeft ook een aantal uitvoerende taken rondom leerplicht, voortijdig schoolverlaten, woonurgenties en regiotaxi.

Samen werken we aan de toekomst van de regio.

- We doen dat voor, met en in opdracht van de dertien samenwerkende gemeenten.
- We kennen de regionale ambities van de gemeenten en helpen hen deze te realiseren.
- We versterken de gemeenten door regionale samenwerking.

Bijlagen

- Position paper Stedelijke As
- Position paper Groene Hart
- Position paper Duin- en Bollenstreek
- Projectbladen

Stedelijke As Verstedelijken en vergroenen langs de Oude Rijn

De combinatie van groen, werk en stedelijke voorzieningen maakt van de Stedelijke As een aantrekkelijk woongebied. Naast autonome groei heeft de Stedelijke As een grote aantrekkingskracht op nieuwe inwoners. Om die toestroom van mensen op te vangen en om de woningmarkt gezond te houden is woningbouw nodig en een bijbehorende groei van de werkgelegenheid. Om te groeien zijn een toereikende mobiliteit en energiesysteem noodzakelijke randvoorwaarden. Het is een grote opgave om de groei van al die functies samenhangend vorm te geven op een manier dat onze regio er sterker en beter van wordt en die bijdraagt aan gezonde en gelukkige inwoners. De regio werkt daar zelf hard aan, maar we hebben ook hulp nodig van Rijk en provincies om alle ambities te kunnen realiseren. In dit position paper lichten we toe wat we zelf bijdragen en wat we van Rijk en provincie nodig hebben.

Onze ambitie

Wij willen een aantrekkelijke regio blijven om te wonen, werken en bezoeken. Dat doen we door woningen te bouwen, ons prachtige groene buitengebied te versterken en door een aantrekkelijk vestigingsklimaat te bieden voor bedrijven die passen in het economisch profiel van de regio. Bereikbaarheid en een betrouwbaar energiesysteem zijn daarin randvoorwaardelijk.

- **De Stedelijke As groeit toe naar één samenhangend systeem**, waarin de (circulaire) bedrijvigheid van Alphen aan den Rijn complementair is aan de kennisclusters rond Leiden, Katwijk en Noordwijk. Door de juiste bedrijven op de juiste plaats te behouden en te vestigen én de onderlinge samenwerking te bevorderen, versterken we het innovatieve karakter van de regio en de regionale werkgelegenheid. Om dat te realiseren zijn goede regionale netwerken voor energie en mobiliteit noodzakelijk. We werken aan de schaa sprong van Knooppunt Leiden Centraal en zetten volop in op energietransitie.
- We willen tot **2040 30.000 woningen bouwen**. Dat doen we zoveel mogelijk binnenstedelijk en op een manier die past bij 'bodem en water sturend'. We concentreren woningbouw en bedrijvigheid zoveel mogelijk **nabij de ov-knooppunten**. We werken aan gedifferentieerde woon- en werkmilieus. In het stedelijk gebied zijn groen en blauw van hoge kwaliteit en goed verweven, zowel voor mens als natuur.
- We willen **onze economische topsectoren verder versterken** en onderling verbinden, als motor van onze sterke regionale en nationale economie. Ook willen we het Leiden Bio Science Park doorontwikkelen als innovatiedistrict.
- Naast de topsectoren zetten we vol in op groei van bedrijvigheid die de **omslag naar een circulaire en duurzame economie** mogelijk maakt. We zetten bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie in voor circulaire bedrijvigheid. We sluiten met opleidingen op alle onderwijsniveaus (universitair, hbo en mbo) aan bij het economisch profiel van de regio. Om dit te bereiken werken overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven samen.
- **We beschermen en versterken onze prachtige landschappen, verbinden stad en ommeland en vergroenen de stad**. Dat doen we omdat het goed is voor mens én natuur en omdat het past bij een duurzame, toekomstbestendige inrichting van Nederland. De keuze voor verdichting langs de Stedelijke As

maakt het mogelijk om onze prachtige, veelzijdige landschappen te behouden én klaar te maken voor de toekomst.

De Stedelijke As groeit toe naar één samenhangend systeem

Wat doen we al?

Wij hebben bewezen dat we waar kunnen maken wat we zeggen: we hebben de **afgelopen jaren veel woningen gebouwd**. Ook de komende jaren voegen we veel woningen toe, **grotendeels binnenstedelijk**. Er komen in Katwijk nog 5.600 woningen bij in de grote ontwikkellocatie Valkenhorst en Alphen aan den Rijn bouwt in de Gnephoek 5.500 woningen. Die woningen samen versterken de economische en maatschappelijke kracht van de regio. Dat doen we in combinatie met investeringen in voorzieningen en in groen en recreatie, zowel binnenstedelijk als bijvoorbeeld rond het Valkenburgse Meer. Zo dragen we bij aan de brede welvaart in de Stedelijke As.

We zetten in op **transformatie, verduurzaming en meervoudig ruimtegebruik op bedrijventerreinen** in onze regio, mede om (schuif)ruimte te kunnen bieden aan circulaire bedrijvigheid. In Alphen aan den Rijn ontwikkelen we de Rijnhaven naar een locatie waar wonen, werken en leren samenkomen en waar 2.000 woningen worden gerealiseerd. Rondom Leiden, Katwijk en Noordwijk versterken en verbinden we de kennis- en innovatieclusters. In Zijlhoek De Woerd realiseren we bijvoorbeeld vijftien hectare kennisintensieve bedrijvigheid in combinatie met wonen, gericht op ruimte voor Unmanned Valley en de doorontwikkeling van het Leiden Bio Science Park (LBSP). Op het LBSP zelf hebben we fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en vergroening. We werken door aan de ontwikkeling van de NL Space Campus in Noordwijk. Gericht op kennisintensieve bedrijvigheid en de clustering van space gerelateerde bedrijven op deze plek. We onderzoeken hoe we met hoogwaardig openbaar vervoer (hov) en goede langzaamverkeerroutes deze verstedelijking verder en

op duurzame wijze kunnen versterken. We brengen, samen met onze partners, onze energie-infrastructuur op orde, door bronnenonderzoek te doen en door een opwek- en verdeelstrategie voor warmte in de hele Stedelijke As uit te werken.

Voor de komende jaren maken en realiseren wij een **Regionale Investeringsagenda** met daarin veertien strategische projecten zoals doorfietsroutes, het versterken en benutten van de landschappelijke kwaliteiten, transitie en verduurzaming van bedrijventerreinen. Maar ook projecten waar we hulp van Rijk en provincie bij nodig hebben, zoals het toekomstbestendig maken van het energienetwerk en mobiliteitsprojecten. We zien dat de maatschappelijke opgaven de gemeentegrenzen overstijgen en werken actief met elkaar samen binnen Holland Rijnland, ook met bedrijven en andere maatschappelijke partners. De basis voor een slagvaardige uitvoering staat.

Ook de komende jaren voegen we veel woningen toe, grotendeels binnenstedelijk

Wat hebben we van Rijk en provincie nodig?

Om alle ambities te bereiken hebben we hulp nodig van provincie en Rijk. Die hulp kan verschillende vormen aannemen: kennisontwikkeling (bijvoorbeeld het gezamenlijk verkennen van oplossingsrichtingen), instrumentarium (bijvoorbeeld het bieden van planologische mogelijkheden) of geld (cofinanciering). Het gaat dan om de volgende zaken die buiten het bereik van de regiogemeenten liggen:

1. De energie-infrastructuur moet op orde, anders kunnen we niet doorontwikkelen

Op dit moment is er al sprake van netcongestie, waardoor (nieuwe) bedrijven geen netaansluiting kunnen krijgen. De rolverdeling rond de warmte-infrastructuur tussen Rijk, provincie, regio, netwerkbeheerders en andere (private) partijen

is nog niet uitgekristalliseerd. We vragen Rijk en provincie om aan te sluiten op onze energiestrategie en mee te investeren in een regionaal netwerk voor warmte. Daarbij horen ook afspraken rondom de realisatie en koppeling van Warmteling en geothermie en het vormgeven van investeringen in warmte-infrastructuur, vergelijkbaar met de wijze waarop geïnvesteerd wordt in elektriciteitsinfrastructuur. De A4/N11 is een gebied waar we een samenhangend klimaat- en energielandschap kunnen creëren waar we energie kunnen opwekken en een 150kV-station kunnen realiseren. Er zijn naar verwachting grote ingrepen nodig, met één of enkele 150kV-stations en diverse onderstations zijn we er nog lang niet. De ruimtelijke impact is groot! We vragen u hierin met ons op te trekken, want zonder realisatie van deze opgave komen we letterlijk tot stilstand.

2. De bereikbaarheid doorontwikkelen, ook na 2030, vraagt nú actie

Bereikbaarheid is een randvoorwaarde voor agglomeratiekracht en brede welvaart. We waarderen het zeer dat Rijk en provincie de afgelopen jaren veel investeerden in de bereikbaarheid van onze regio. Dit biedt ons de mogelijkheid veel woningen en arbeidsplaatsen te realiseren in de periode tot 2030. We zien dat de groeiopgave, waaronder woningbouw, ook na 2030 doorzet en bereiden ons voor op de volgende stap. Hierbij houden we vast aan de insteek om zoveel mogelijk nabij ov-knooppunten te ontwikkelen. Een oost-west ov-corrider (in aanvulling op de noord-zuid corridor van de Oude Lijn en met Knooppunt Leiden Centraal als draaischijf in de Randstad) is daar wat ons betreft een belangrijk onderdeel van. Wij doen daarom de komende periode onderzoek naar een hoogwaardig en frequent ov-netwerk dat de ontwikkelpotentie in de Stedelijke As, ook na 2030, zo goed mogelijk ondersteunt. Wij nodigen Rijk en provincie uit om deze onderzoeksfase samen met ons in te gaan, zodat we deze onderzoeken kunnen richten op gezamenlijke doelen en opgaven. Naast forse inzet op het ov-netwerk gaan wij graag in gesprek over noodzakelijke complementaire investeringen in het weggennet. Met de corridorstudie N206 willen we in kaart brengen hoe we de ontwikkelpotentie van het gebied in en rond Katwijk maximaal kunnen benutten.

3. Investeren in groen in en om de stad

Verdichten kan alleen als dit samengaat met vergroenen, zowel voor mens als natuur: hoe compacter de stad, des te belangrijker is een

De combinatie van groen, werk en stedelijke voorzieningen maakt van de Stedelijke As een aantrekkelijk woongebied

groenblauwe woonomgeving en de nabijheid van aantrekkelijke landschappen. Wij koesteren onze landschappen door te verdichten in en aan de randen van onze steden en daarbij ook het binnenstedelijk groen te versterken, in lijn met het Ruimtelijk Voorstel. Dat vraagt op een aantal plekken wel enige planologische flexibiliteit aan de randen van de stad, juist om een goede mix van groen, blauw en andere functies mogelijk te maken. We hebben provincie en Rijk nodig om tot afgewogen en integrale plannen te komen. Daarnaast kunnen de kosten voor een goede groenblauwe structuur niet vanuit woningbouw of de gemeentebegrotingen alléén gedekt worden. We hebben daarom cofinanciering van Rijk en/of provincie nodig om te kunnen vergroenen.

4. Zorgen dat onze topsectoren aan de top blijven

Om onze toppositie in de kenniseconomie te behouden willen we het Leiden Bio Science Park en de NL Space Campus doorontwikkelen als innovatiedistrict. Dat vraagt blijvende aandacht en steun van het Rijk en de provincie om onze topsectoren (internationaal) te promoten en te faciliteren en om de samenwerking tussen overheden, bedrijven en instellingen (mede) te organiseren. En soms vraagt dat ook letterlijk ruimte voor groei. Die focus op topsectoren en - in het verlengde daarvan - bedrijven gericht op duurzaamheid betekent ook dat wij bestaande bedrijventerreinen moeten transformeren. In lijn met het Ruimtelijk Voorstel willen we bijvoorbeeld schaarse ruimte voor hoge milieucategorieën optimaal benutten (en bedrijven met een lagere milieucategorie combineren). Op dit moment ontbreken ons de instrumenten daarvoor. Wij vragen u om met ons in beeld te brengen wat er nodig is om de transformatie en verduurzaming van bedrijventerreinen tot een succes te maken.

Tot slot

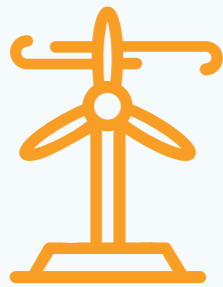
Wij hebben grote ambities voor de Stedelijke As en werken als regio en gemeenten dagelijks samen om die te realiseren. We denken dat we uniek zijn in Nederland: door de goede basis die er ligt voor woningbouw, het ijzersterke economische profiel, het prachtige landschap én door de vergevorderde onderlinge samenwerking. En dat op een prachtige en strategische plek in de Randstad. We gaan dolgraag samen met Rijk en provincie aan de slag om kansen te verzilveren en zijn graag bereid om als pilotregio te dienen voor het gebiedsgericht samenbrengen en realiseren van ambities uit verschillende rijks- en provinciale programma's op het gebied van verstedelijking, landelijk gebied, energie, bereikbaarheid en groen in en om de stad. Wij zijn er klaar voor. U ook?

Groene Hart

Vitale landschappen, vitale kernen

De Holland Rijnland-gemeenten Kaag en Braassem, Nieuwkoop, Alphen aan den Rijn, Leiderdorp, Zoeterwoude en Teylingen vormen samen een aanzienlijk deel van het Groene Hart. Het Groene Hart biedt prachtige natuur en landschappen en is tegelijkertijd volop in ontwikkeling. In het Groene Hart spelen namelijk grote opgaven rondom land- en tuinbouw, natuurontwikkeling, energie, bodemdaling en water. Dat biedt kansen voor natuur en recreatie, en daarmee voor de leefbaarheid en (brede) welvaart voor de hele Randstad.

Tegelijkertijd zijn we als regio niet alleen de 'tuin' van de Randstad, maar vooral ook de leefomgeving van onze eigen inwoners. We willen het gebied voor hen economisch vitaal en leefbaar houden, met goede voorzieningen, betrouwbare energie en bereikbare dorpen. Wederkerigheid in de ontwikkeling van stad en land dus. Als we niks doen verliest het gebied haar vitaliteit! Daar hebben we Rijk en provincie bij nodig. In dit position paper lichten we toe wat we zelf bijdragen en wat we van Rijk en provincie nodig hebben.

Kracht van het gebied

Het Groene Hart van Holland Rijnland is het beste van twee werelden: prachtige open landschappen midden in de Randstad. Het is hier aantrekkelijk wonen, mede vanwege de groene omgeving, goede voorzieningen, grote sociale cohesie en veel werkgelegenheid in de nabije omgeving. Ons landschap is karakteristiek met polders en veenweiden, dooraderd met water en met vitale dorpen. Onze regio is mede daardoor aantrekkelijk voor bezoekers vanuit de Randstad en daarbuiten. De regio heeft een sterk tuinbouwcluster, een grote agrarische (melkveehouderij)sector en een groot aantal midden- en kleinbedrijven. Dit mkb maakt transitie naar een hernieuwbare energievoorzieningen en circulaire economie mogelijk. Ondernemerschap en verbondenheid met de omgeving zitten in ons bloed, veel bedrijven zijn lokaal gewortelde familiebedrijven. En er is op bestaande bedrijventerreinen in met name Alphen aan den Rijn ruimte voor het doorontwikkelen van de circulaire bedrijvigheid.

Onze ambitie

Wij willen het Groene Hart toekomstbestendig maken, met oog voor people, planet én profit. De nadruk ligt op het versterken van ons prachtige landschap en de natuur, in lijn met de principes van bodem en water sturend. Tegelijkertijd willen we vitale kernen en een vitaal bedrijfsleven behouden.

- We willen het landschap open en aantrekkelijk houden. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met grote transitieopgaven op het gebied van water(peilen), bodemdaling, biodiversiteit en landbouw. Het Groene Hart is géén openluchtmuseum, maar een vitaal gebied. Ons **landschap is niet statisch**, maar beweegt mee met de opgaven. Onze agrarisch ondernemers blijven in belangrijke mate beheerders van het landschap. Dat vraagt om **nieuwe verdienmodellen**. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van het ontwikkelen van nieuwe teelten (bijvoorbeeld bio-based grondstoffen voor circulaire bouw), of door vergoedingen voor landschapsbeheer.
- We willen **de hoge brede welvaart behouden**. Dat uit zich - naast koesteren van ons landschap - in voldoende woningen en nabijheid van werkgelegenheid. We zien het Groene Hart niet als ontwikkellocatie, maar bouwen wel **woningen voor onze 'eigen' bevolkingsgroei**. Daarnaast versterken we het economisch profiel van de regio. We zijn

selectief met onze ruimte en zetten die specifiek in voor de groei van **lokaal gewortelde bedrijven, de recreatiesector en bedrijven die zich richten op verduurzaming en circulaire economie**. Daardoor leveren we een bijdrage aan de economische vitaliteit van het Groene Hart én daarbuiten.

- Een toekomstbestendig Groene Hart beschikt over **voldoende en betrouwbare energie**.
- Uitgangspunt is dat iedereen meedoet. En dat iedereen zich blijft ontwikkelen. **We verbinden onderwijs aan arbeidsmarkt** voor toekomstbestendige bedrijvigheid en werkgelegenheid. In samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven (triple helix) dringen we tekorten op de arbeidsmarkt terug.

Ondernemerschap en verbondenheid met de omgeving zitten in ons bloed

Wat doen we al?

Allereerst zien we dat de uitdagingen niet stoppen bij de gemeentegrenzen. We werken als regio goed samen, nemen initiatief, komen met haalbare plannen en voeren die ook uit. Zo hebben we – de greenportregio's Aalsmeer en Boskoop, samen met de Duin- en Bollenstreek – een voorstel gedaan voor een Regio Deal Sierteeltregio. Het doel is om via concrete projecten de brede welvaart te versterken. Met een krachtige coalitie van onderwijs, overheden, ondernemers, inwoners en het Rijk proberen we een doorbraak te realiseren naar een weerbare en vitale landelijke regio, met een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een duurzaam en circulair sierteeltcluster als drager onder de brede welvaart van onze mensen.

Wij spelen een voorbeeldrol in de wijze waarop bodem en water sturend zijn. Zo versterken we het Groene Hart-landschap door middel van landschapsplannen, waarbij we wonen en werken combineren met (nieuwe) natuur en water. We werken vanuit de regio aan allerlei

pilots en experimenten gericht op het tegengaan van bodemdaling, CO₂-reductie en verduurzaming van de landbouw, zoals het Fieldlab Groene Hart, vestiging van project Polderlab Vrouwe Venne in Oud Ade, lisdoddenteelt voor circulaire bouwmaterialen, en maatregelen tegen bodemdaling in Kaag en Braassem. We zijn bereid om meer van dergelijke pilots ruimte te bieden en daarmee ook bij te dragen aan landelijke kennisopbouw over de landbouwtransitie en het tegengaan van bodemdaling.

Woningbouw richt zich op het vergroten van kansen voor onze inwoners die graag in 'hun' kern blijven wonen en werken en onderdeel te zijn van de lokale gemeenschap. We richten ons met woningbouw primair op kernen die goed ontsloten zijn. Daarnaast zijn we - conform onze ambitie - selectief met het toevoegen van bedrijvigheid. We richten ons - naast lokaal gewortelde bedrijvigheid - op kennis en bedrijvigheid gericht op verduurzaming. Er zijn goede ervaringen opgedaan met het 'Techniekhuis' (Nieuwkoop) en we realiseren het 'Energietransitiehuis' (Alphen aan den Rijn), waar leren, werken, innoveren, experimenteren en ondernemerschap rondom energietransitie samenkomen. Tot slot hebben we in ons samenwerkingsverband Holland Rijnland een Regionale Investeringsagenda opgesteld met daarin strategische projecten zoals het versterken en beter benutten van ons groen, investeringen in een warmtenet en een regionaal fonds.

Wij spelen een voorbeeldrol in de wijze waarop bodem en water sturend zijn

Wat hebben we nodig?

We werken in het Groene Hart niet alleen aan regionale doelen, maar leveren ook een forse bijdrage aan provinciale en rijksdoelen op het gebied van bodem en water sturend, landbouwtransitie, brede welvaart voor de Randstad en vitale kernen. De opgaven zijn enorm en we kunnen ze als regio niet zonder hulp aanpakken. Die hulp gaat over meer dan geld: het gaat ook om gezamenlijke kennisontwikkeling (bijvoorbeeld over bodemdaling of toekomstbestendig bouwen), over het planologisch mogelijk maken van bepaalde ontwikkelingen of om ondersteuning van agrarische ondernemers die willen verduurzamen. Wij vragen u ons in elk geval te steunen met de volgende zaken:

1. Zet het Groene Hart niet (planologisch) op slot!

Wij delen uw wens om onze prachtige landschappen open te houden, toegankelijk te maken waar dat kan en natuur te versterken. Maar we hebben ook enige planologische flexibiliteit nodig om inwoners, ondernemers en voorzieningen te behouden voor onze kernen. Dit kan naast elkaar bestaan! Zorgvuldig inpassen van selectieve ontwikkelingen (via landschapsplannen) gaat samen met nieuwe verdienmodellen en het vergroten van recreatiemogelijkheden. Als die ruimte er niet komt dan gaan we op slot, óók voor landschapsontwikkelingen en een goede energie-infrastructuur. Wij kunnen overigens uw flexibiliteit beantwoorden met die van ons: we zijn zeer bereid om planologisch en anderszins mee te werken aan pilots en experimenten op het gebied van bodemdaling (ook het versterken van de lokale kenniseconomie op dit punt) en landbouwtransitie. Zo helpen we elkaar.

2. Ontwikkel samen met ons kennis op het gebied van watersystemen en bodemdaling

Naast planologische ruimte hebben we ook ruimte, tijd en ondersteuning om tot maatwerkoplossingen te komen. Wij zien in de ruimtelijke puzzel en de NOVEX de neiging om via een generieke aanpak voor het hele Groene Hart de waterproblematiek op te lossen, vooral door middel van gebiedsdekkende peilstijgingen. Er is echter een fijnmaziger maatwerk aanpak nodig (met bijbehorende flexibiliteit in financiële budgetten) voor verschillende delen van het Groene Hart om ervoor te zorgen dat we zowel in natte als in droge periodes onnodige problemen voorkomen. We willen graag samen met u kennis ontwikkelen, onder meer aan de hand van de eerder genoemde Fieldlabs en pilots.

We hebben planologische flexibiliteit nodig om inwoners, ondernemers en voorzieningen te behouden

3. Houd het Groene Hart Bereikbaar

Voor de welvaart van onze inwoners en onze bedrijven is een goede bereikbaarheid essentieel. Maar er is meer: de vraag naar recreatie vanuit de Randstad neemt toe door bevolkingsgroei en vergrijzing. Ook het doorontwikkelen van de recreatie in het Groene Hart vereist een goede ontsluiting. Het gaat dus om verbindingen tussen de dorpen onderling in een samenhangend netwerk (nabijheid van wonen en werken), maar ook richting de regiokernen en bovenregionaal. Liefst per ov, waar nodig per auto. Wij vragen u om mee te denken en te werken aan onze mobiliteitsvisie voor 2050. Wij staan hierbij open voor pilots met zelfrijdende voertuigen en nieuwe HUBs/ vervoersknooppunten.

4. Steun ons richting een toekomstbestendige sierteeltregio

Ondersteun ons financieel en inhoudelijk om de noodzakelijke doorbraak te maken. Specifiek vragen wij steun voor de Regio Deal Sierteeltregio, die we samen met de gemeenten in de drie Greenports in Holland Rijnland hebben voorgesteld. Werk met ons samen aan een regio waarin mensen zich verbonden voelen met de sierteelt, die een veilige, aantrekkelijke en inclusieve plek is om te werken, die een broedplaats is voor talent, innovatie en nieuw ondernemerschap, die duurzaam en circulair is, en bovendien een gezonde bodem- en waterhuishouding heeft.

Tot slot

Wij willen het Groene Hart openhouden en landschap en natuur versterken om zo een bijdrage te leveren aan de brede welvaart en de biodiversiteit van de hele Randstad. Tegelijkertijd willen we de vitaliteit van onze kernen bewaren. Dit kan goed samen gaan! Om de opgaven het hoofd te bieden zijn maatwerkoplossingen nodig. Hier willen we graag samen met u naar op zoek. We nodigen u van harte uit om in de praktijk samen met ons op zoek te gaan naar oplossingen. We gaan graag samen met u aan de slag!

Duin- en Bollenstreek

Holland op zijn best voor inwoners en bezoekers

De Duin- en Bollenstreek is oer-Hollands: duinen, bollenvelden, molens, plassen en Hollandse dorpsgezichten. Een open cultuurlandschap, tussen Haarlem en Leiden, vlak bij Den Haag en Amsterdam. We bieden volop mogelijkheden voor natuur, recreatie en toerisme en ontlasten daarmee de Randstad. Zowel inwoners uit de Randstad als toeristen komen graag in onze streek om te genieten van gezonde lucht, zee, strand, duinen en bollenvelden. Maar de druk van buiten is groot: druk op de woningmarkt, druk op voorzieningen, druk op natuurwaarden en druk op landschap, en economie vanuit verduurzamingsopgaven op het gebied van energie en natuur. Daarin nemen we ook graag onze verantwoordelijkheid, maar we hebben ook hulp nodig. Dat lichten we graag toe.

Kracht van het gebied

De kracht van onze streek ligt in de combinatie van kenmerkende landschappen van duinen, bollen en landgoederen, met de ligging midden in de Randstad. We ontvangen jaarlijks miljoenen bezoekers in de Keukenhof en bij de bollenvelden. Daarnaast beschikken we over een prachtige kust en de heilzame badplaats Noordwijk. Dat alles maakt de Duin- en Bollenstreek tot een groen uitloopgebied voor de Randstad én een toeristische trekpleister van wereldformaat. Maar er is meer. We zijn economisch vitaal, omdat de streek - naast toerisme - ook een sterk ontwikkelde kenniseconomie heeft rond de NL Space Campus en drones (Unmanned Valley) en rond een sterk innovatief tuinbouwcluster. We hebben een sterke triple-helix-samenwerking rond de Greenports. En last but not least, de brede welvaart van onze eigen inwoners is groot, juist door de combinatie van groen, werk en voorzieningen. De regio is ook kwetsbaar doordat voorzieningen 'weglekken' naar ontwikkelgebieden en doordat energie, economie en bereikbaarheid onder druk staan.

Onze ambitie

Onze ambitie is om de sterke punten van het gebied te behouden. En tegelijkertijd antwoord te bieden aan de opgaven waar we voor staan op het gebied van natuur, landschap, woningbouw, energie en (circulaire) economie. We koesteren onze duinen en de openheid van het aangrenzende landschap, maar sluiten onze ogen niet voor de realiteit van de (duurzaamheids)opgaven. We versterken landschap, economie en leefbaarheid in synergie met elkaar. Bijvoorbeeld bij recreatie snijdt het mes aan twee kanten: we creëren banen en draagvlak voor lokale voorzieningen en kunnen tegelijkertijd Natura2000 in de duinen ontlasten door meer recreatiemogelijkheden, biodiversiteit en zoetwaterberging toe te voegen in de overgangsgebieden. We zien ook win-win-kansen rond de kenniseconomie: deze draagt bij aan transformatie van het landschap en bijvoorbeeld het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van drones voor duurzamere tuinbouw, die ons landschap ondersteunt. Wij willen dit samen met kennisinstellingen en bedrijven verder uitbouwen (triple helix). Randvoorwaarde voor deze ontwikkelingen is dat de bereikbaarheid op orde is, zowel voor bezoekers van buiten als voor onze eigen inwoners. We willen nabijheid van wonen en werken bevorderen en kennisuitwisseling stimuleren. Een tweede noodzakelijke randvoorwaarde

om economie, leefbaarheid en duurzaamheid in samenhang te ontwikkelen is een betrouwbare en duurzame energie-infrastructuur.

Wat doen we al?

Wij maken waar wat we beloven. We hebben een goede samenwerking in onze streek en in Holland Rijnland. We weten wat we willen. We hebben een Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek met daarin een scherpe analyse van onze identiteit en de opgaven. Daardoor kunnen we snel aan de slag met het kiezen en realiseren van oplossingsrichtingen. We ontwikkelen in samenhang met elkaar en doen

De Duin- en Bollenstreek is een groen uitloopgebied voor de Randstad en een toeristische trekpleister van wereldformaat

actief voorstellen daartoe. Samen met de twee andere Greenports in Holland Rijnland hebben we bijvoorbeeld een voorstel gedaan voor een Regio Deal Sierteeltregio.

We hebben de afgelopen jaren al laten zien dat we tot resultaten kunnen komen. We hebben bijvoorbeeld de afgelopen jaren woningbouwuitleglocaties gerealiseerd met veel aandacht voor groen- en recreatievoorzieningen. Bijvoorbeeld in Rijnsburg (Merovechpark, Dorpsweide), bij Valkenburg (de start met de Mient Kooltuin), de ecologische zone bij Offem-Zuid (Noordwijk), enzovoorts. Ook hebben we in veel verschillende landgoederen geïnvesteerd en gewerkt aan het open houden en maken van het landschap. Een aantal boerenerven met gebouwen uit de Hooogeveense polder (Noordwijkerhout) is bijvoorbeeld uitgeplaatst om de openheid in de polder te herstellen.

De Vosse- en Weerlanerpolder (Hillegom) is ingericht als natuur- en recreatiegebied en recent nog beter ingericht om weidevogels een goed leefgebied te geven. We werken samen met provincie en het Hoogheemraadschap aan het doelbereik van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

Voor de mobiliteitsaanpak van de Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer (MNDBSH) is de startnotitie getekend door negen partijen van binnen en buiten de streek. Holland Rijnland draagt hier financieel fors aan bij en heeft 12,5 miljoen euro toegezegd. We hebben laten zien dat we grote projecten voor elkaar krijgen, bijvoorbeeld de aanleg van de Rijnlandroute en de ontwikkeling van Valkenhorst en de NL Space Campus. Naast investeren in asfalt willen we ons juist hard maken voor slimme mobiliteitsoplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van HUBs.

Tot slot hebben we samen met de regio een Regionale Investeringsagenda opgesteld met daarin strategische projecten zoals de MNDBSH, de Corridorstudie N206 ruimte en mobiliteit – A44 – Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek, de uitrol van een warmtenet en de eerdergenoemde Regio Deal Sierteeltregio. Bij een aantal van die projecten hebben we wel hulp van Rijk en provincie nodig.

De bereikbaarheid moet op orde zijn voor deze ontwikkelingen

Wat hebben we nodig?

Om onze ambities voor natuur en landschap, leefbaarheid en economie te realiseren zijn een robuuste energie-infrastructuur en goede bereikbaarheid noodzakelijke randvoorwaarden. Juist ook bij het creëren van die randvoorwaarden zien wij een grote rol voor Rijk en provincie. Wij vragen Rijk en provincie om ons te helpen met kennisontwikkeling, de juiste instrumenten en cofinanciering. Specifiek vragen wij de volgende zaken:

1. Investeren in bereikbaarheid, voor recreatie en brede welvaart

We zijn als regio bereid en in staat om veel bezoekers van buiten ontspanning te bieden. Daarnaast moeten onze eigen inwoners gemakkelijk op hun werk en bij hun studie kunnen komen. Beide zaken vragen om een goede bereikbaarheid, zowel bovenregionaal als tussen onze kernen. Liefst per fiets, ov of deelmobiliteit, en als dat niet mogelijk is per eigen auto. We zien kansen voor om bereikbaarheid slimmer aan te pakken, via mobiliteitshubs. We willen dat graag samen met Rijk en provincie verkennen. Wij waarderen de inzet van Rijk en provincie voor de mobiliteitsaanpak van de noordelijke Duin- en Bollenstreek enorm. Die aanpak vraagt om vasthoudendheid van de partners. Wij vragen Rijk en provincie om zich hier – met ons – hard voor te blijven maken. Wij vragen daarnaast om het opstarten van een corridorstudie N206 Ruimte en Mobiliteit – A44 – Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek. Ook voor de ontwikkeling van de NL Space Campus is investeren in bereikbaarheid van groot belang.

2. Samenwerken aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur

De Duin- en Bollenstreek-gemeenten willen in lijn met de RES energieneutraal zijn in 2050. Hiermee hebben we een grote opgave in het fossielvrij maken van het energiesysteem. Dit vraagt om het besparen van energie, het opwekken van duurzame energie en het afbouwen van aardgas. Hierbij zijn er twee opties, namelijk volledig inzetten op elektriciteit (met de daaraan gekoppelde ruimteclaim), of inzetten op alternatieve warmtebronnen zoals aardwarmte, aquathermie en restwarmte door een warmtenet. Met de kennis van nu lijkt het erop dat inzetten op maximale alternatieve warmtebronnen de meeste voordelen met zich meebrengt.

Uit de bronnenstrategie van Holland Rijnland is naar voren gekomen dat in principe de vraag en het aanbod van duurzame warmte op elkaar afgestemd kunnen worden, mits alle alternatieve bronnen ontwikkeld worden. Binnen de Duin- en Bollenstreek zien we geothermie van de opsporingsvergunning Rijnland als de grootschalige en kansrijke bron. We trekken hier als Duin- en Bollenstreek samen op en vragen Rijk, provincie, netbeheerders en andere betrokken partijen ons te ondersteunen. Binnen dit proces is nog veel onduidelijk. Het vraagt kennis, maar ook de juiste bevoegdheden (wetgeving) en middelen van Rijk en provincie om het voor elkaar te krijgen.

Denk aan het inzetten van drones voor duurzamere tuinbouw

3. Samen werken aan de transitieopgaven in het landelijk gebied

Wij maken graag samen met de provincie plannen voor het landelijke gebied in kerngebied Kust- en Duinen. We willen investeren in de aantrekkelijkheid van het gebied voor bezoekers én onze eigen inwoners en zien recreatie als kans voor lokale werkgelegenheid en voor het draagvlak van voorzieningen in onze kernen. Dat vraagt om investeringen in extra recreatiemogelijkheden, zeker als we kwetsbare natuur willen ontlasten. Om het gebied leefbaar te houden is tegelijkertijd ook enige ruimte en flexibiliteit nodig voor andere functies, zoals woningbouw en energievoorzieningen en andere functies. Alleen dan houden we de regio vitaal! Wij vragen provincie en Rijk om ons die nodige 'regelruimte' te bieden om de komende jaren de ruimtelijke puzzel in te vullen. En de transitie goed en gedragen door onze inwoners en ondernemers vorm te geven.

4. Steun voor brede welvaart en specifiek voor de Regio Deal Sierteeltregio

Wij vragen steun om de brede welvaart in de regio te behouden. Dat houdt in: investeren in werkgelegenheid, draagvlak voor voorzieningen en bereikbaarheid. Dat gaat hand in hand met investeren in landschap, natuur en recreatie: het mes snijdt aan twee kanten. Specifiek vragen wij steun voor de Regio Deal Sierteeltregio, die we samen met de gemeenten in de twee andere Greenports in Holland Rijnland (Aalsmeer en Boskoop) hebben voorgesteld. We vragen u met ons samen te werken aan een regio waarin mensen zich verbonden voelen met de sierteelt, die een veilige, aantrekkelijke en inclusieve plek is om te werken, die een broedplaats is voor talent, innovatie en nieuw ondernemerschap, die duurzaam en circulair is, en bovendien een gezonde bodem- en waterhuishouding heeft.

Tot slot

Wij kunnen en willen de 'tuin' voor Randstad en toerisme blijven. Tegelijkertijd vraagt dat investeringen in de brede welvaart: in economisch perspectief, in recreatievoorzieningen, in bereikbaarheid en in het energienetwerk. Wij staan als regio uitstekend gesteld om die uitdaging aan te gaan, maar hebben ook uw hulp nodig. Wij gaan graag aan de slag. U ook?

P3

Projectblad 1

P2

Doorfietsroutes

P1

In Holland Rijnland realiseren we een netwerk van doorfietsroutes. We willen dat de fiets een volwaardig alternatief wordt voor de auto op korte afstanden naar huis, werk of school. Met een doorfietsroutenetwerk is de regio op een duurzame, comfortabele en veilige manier verbonden. We stimuleren fietsgebruik – wat ook nog eens de gezondheid bevordert.

Het realiseren van een doorfietsroutenetwerk is bij uitstek een opgave die de gemeentegrens overstijgt. Daarom pakken we dit op vanuit een groter (regionaal) samenwerkingsverband. De routes brengen we samen in het uitvoeringsprogramma Doorfietsen. In dit programma benoemen we middelen, tijd en governance. Aan de hand van het uitvoeringsprogramma realiseren we, gefaseerd, verschillende routes.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Regionale Strategie Mobiliteit
- Nationaal Toekomstbeeld Fiets
- Fietsplan Provincie Zuid-Holland
- Regionale Energiestrategie Holland Rijnland

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen en energie.

Betrokken partijen:

- Provincie Zuid-Holland
- Het Rijk
- Overige partijen (Vervoersregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, Regio Midden-Holland)

Fasering:

De doorfietsroutes zijn onder te verdelen in de fases P1, P2 of P3. Op dit moment bestaat het netwerk uit routes in de P2- of P3-fase.

- P1: Een route valt onder P1 wanneer het projectplan gereed is voor realisatie, kosten bekend zijn, eigen middelen (vanuit gemeenten en regio) zijn samengebracht en trekkers van het project zijn benoemd.

- P2: Een route in de P2-fase vereist verdere uitwerking om inzicht te krijgen in precieze kosten van de route, om eigen middelen samen te brengen en een coalitie te vormen voor de uitvoering van het project.
- P3: De P3-fase is voor routes die vanuit planfase richting ontwerpfase worden gebracht. Daarvoor is studiegeld beschikbaar om routes verder te specificeren.

In de periode van 2024 tot 2027 brengen we de vier meest kansrijke routes van de P2-fase richting P1-fase.

Investing:

De kosten van de ontwikkeling van de vier meest kansrijke routes van de P2-fase naar de P1-fase zijn € 50.000 per route, voor een totaal van € 200.000.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

Totaal 2024-2027: € 200.000

NB. In de startnotitie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek & Haarlemmermeer is de positie van Holland Rijnland als regisseur van de doorfietsroutes in de Duin- en Bollenstreek vastgelegd. In dit maatregelenpakket stelt de Provincie Zuid-Holland € 10 miljoen beschikbaar voor fietsmaatregelen.

P3

Projectblad 2

P2

Mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord, inclusief Leimuiderbrug

Binnen Holland Rijnland, maar zeker ook in de gebieden ten noorden en zuiden van ons, volgen ruimtelijke ontwikkelingen elkaar in fors tempo op. Grootschalige woningbouwontwikkelingen in Haarlemmermeer en Alphen aan den Rijn springen daarbij het meest in het oog. Maar ook de ontwikkeling van de Stedelijke As Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn en de ontwikkelingen in en rond de kernen van het Groene Hart hebben invloed op het gebied. De centrale ligging tussen de Metropoolregio's zorgt voor veel doorstromend (forensen)verkeer waardoor de leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid onder druk staan.

Het grootste knelpunt is de Leimuiderbrug over de Ringvaart. Die veroorzaakt verkeerscongestie, onder andere op de provinciale wegen N207 (corridor Leimuiden), de N11, N209 en de N231 richting Aalsmeer (route FloraHolland). Daarnaast is het openbaar vervoer ontoereikend zowel binnen als door de noordelijke Rijn- en Veenstreek. Daarom zetten we in op betere ontsluiting van het gebied. De totaalaanpak betreft onder andere de aanleg van (door)fietsroutes, een snelle ov-verbinding tussen Alphen aan den Rijn en Uithoorn via de N231 (inclusief goed toegankelijke HUBs), een structurele aanpak van de problemen rond de oeververbinding van de Ringvaart bij Leimuiden, het verbeteren van de doorstroom op N-wegen en een beter fijnmazig netwerk van (ov-)verbindingen tussen de dorpen. Er ligt een breed scala van projecten binnen de mobiliteitsaanpak. De rondweg bij Ter Aar heeft hierin prioriteit.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project is onderdeel van de mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek zoals benoemd in de Regionale Strategie Mobiliteit. Het draagt bij aan de uitgangspunten van het coalitieakkoord van de provincie Zuid-Holland 2023-2027.

Betrokken partijen:

Gemeenten Nieuwkoop (trekker van de Ringweg Ter Aar), Kaag en Braassem (trekker Leimuiderbrug/tunnel), Alphen aan den Rijn, provincies Zuid-Holland en Noord-Holland, grondeigenaren economisch cluster. De gemeente Nieuwkoop heeft zich uitgesproken over een variant voor de rondweg.

Een 2e project betreft het knooppunt Leimuiderbrug. De gemeente Kaag en Braassem nam (unaniem) een motie aan tot verbetering van de Leimuiderbrug (verbetering oeververbinding).

Fasering:

De Rondweg Ter Aar is een P2-project. De rondweg is opgenomen in de gebiedsagenda Mobiliteit Holland Rijnland 2024-2027.

De overige projecten uit de Regionale Strategie Mobiliteit, plus het knooppunt Leimuiderbrug, en de Regionale Investeringsagenda (fijnmazig netwerk openbaar vervoer, verbinding tussen de kernen en HOV) zijn P3-projecten. Uitgegaan wordt van het STOMP-principe (Stappen, Trappen, Mobility as a service, Personenauto).

Investing:

De globale kosten voor de rondweg Ter Aar zijn geraamd op € 5,9 miljoen tot € 8,3 miljoen. Dat is exclusief onderzoekskosten (bodem, flora en fauna), verwervingskosten en kosten van risicoservering op basis van een risicoanalyse.

Nieuwkoop heeft op dit moment € 5 miljoen gereserveerd voor infrastructurele werken gekoppeld aan nieuwe woningbouw. Er zijn mogelijkheden voor (private) cofinanciering. Ook de provincie heeft baat bij de aanleg.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

Voor onderzoek naar een integrale mobiliteitsaanpak (STOMP) is een bedrag van € 500.000 nodig.

P3**Projectblad 3****P2****Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer****P1**

De bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid in de Duin- en Bollenstreek en de westflank van de Haarlemmermeer staan onder druk. Er zijn allerlei ruimtelijk-economische ontwikkelingen die de noodzaak versterken voor een goed functionerend mobiliteitssysteem. Partijen in Noord- en Zuid-Holland, waaronder Holland Rijnland, zijn het erover eens dat samenwerken essentieel is voor oplossingsrichtingen en te maken keuzen.

Wij – de samenwerkende partijen – kiezen ervoor om gezamenlijk drie concrete projecten te onderzoeken, waarbij de uitwerking plaatsvindt in wisselende samenstellingen. We definiëren drie, aan elkaar verbonden, deelprojecten: (1) Fietsmaatregelen, (2) Verbinding N208-A44 en (3) Verbinding N206-N207 met een aftakking naar station Hillegom.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

We beogen met de mobiliteitsmaatregelen de leefbaarheid, de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid in de regio substantieel te verbeteren. Het is een multimodale aanpak die andere, ruimtelijk-economische ontwikkelingen ondersteunt, zoals de woningbouwopgave en de groei van werkgelegenheid.

Betrokken partijen:

De provincie Zuid-Holland is voorzitter van de stuurgroep. Per deelproject zijn er projectverantwoordelijken:

- Fietsmaatregelen: Holland Rijnland als regisseur
- Verbinding N208-A44: provincie Zuid-Holland
- Verbinding N206-N207, met aftakking station Hillegom: gemeenten Hillegom en Noordwijk

Ieder project kent zijn eigen governance. Een gezamenlijke stuurgroep borgt de integraliteit van de drie projecten samen.

Stakeholders zijn: provincie Zuid-Holland, provincie Noord-Holland, Vervoersregio Amsterdam, gemeenten Haarlemmermeer, Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen, ministerie van IenW, Rijkswaterstaat, het

Waterschap en ProRail/NS. Daarnaast zijn er nog zo'n 150 andere stakeholders in het gebied betrokken.

Fasering:

- Doorfietsroutes: P1, P2 en P3
- N208-A44: P2
- N206- N207: P2

Investering:

Provinciale Staten van Zuid-Holland investeren € 47,5 miljoen, waarvan € 10 miljoen voor fietsmaatregelen. Het Regionaal Investeringsfonds (RIF) van Holland Rijnland reserveert € 12,5 miljoen voor de uitvoering van infrastructurele maatregelen in de noordelijke Duin- en Bollenstreek. De andere partners hebben onderzoeksgeld gereserveerd. Meer investeringsgeld is noodzakelijk voor het grondgebied in Noord-Holland.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda: Bedragen zijn gedekt door afspraken in het kader van de startnotitie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer.

NB. De startnotitie is door de deelnemende partijen ondertekend op 10 november 2023.

P3**Projectblad 4****Corridorstudie N206 Ruimte en Mobiliteit – A44 – zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek**

De corridor die centraal staat in deze studie, vormt het scharnierpunt tussen de Stedelijke As langs de Oude Rijn, de aantrekkelijke kustplaatsen in het duingebied en het kenmerkende landschap van de Bollenstreek. Ontwikkelingen rondom woningbouw, ruimtelijk-economische kansen, leefbaarheid en mobiliteit komen in deze corridor samen.

Verschillende regionale opgaven krijgen een plek in de corridorstudie. We kijken hierin naar meer ruimte voor betaalbare woningen en kennisintensieve bedrijvigheid. Daarnaast is er aandacht voor:

- HOV-verbinding van Leiden naar Noordwijk.
- Barrièrewerking en het effect van het stevige autolandschap bij de knoop van de N206/A44 op de leefbaarheid van de omliggende woon- en werkgebieden.
- Kwaliteit en de beleving op het onderliggende wegennet in de wereld van de fiets- en voetganger.
- Verkeerscongestie op- en afritten A44 Oegstgeest/Teylingen, met een urgente opgave voor opafrit N444.
- Mogelijkheden voor de ontwikkeling van Ruimte en Mobiliteit ten noorden van Rijnsburg, in samenhang met de versterking van de landschappelijke kwaliteiten en de blauwe dooradering van het gebied.

De corridorstudie is ook randvoorwaardelijk voor andere ontwikkelingen in de regio, zoals de Barrepolder, Energy Lane of de NL Space Campus.

Om het project te laten starten is commitment nodig van zowel bestuurders als ambtenaren van de betrokken gemeenten. Ook de deelname van de provincie en Rijkswaterstaat is essentieel. Op hoofdlijnen bestaat de aanpak uit de volgende projectstappen:

- Inventarisatie basisgegevens
- Aanscherping opgave
- Visie op de corridor
- Concretisering maatregelenpakket/varianten
- Afweging en faseringsvoorstel met behulp van een zogenoemde 'MKBA-light'

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland

- Strategische agenda Ruimte van de Duin- en Bollenstreek
- Regionale Strategie Mobiliteit

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen en energie.

Betrokken partijen:

- Gemeenten: Katwijk (als trekker van het project), Leiden, Oegstgeest, Katwijk, Teylingen en Noordwijk
- Holland Rijnland
- Provincie Zuid-Holland
- Rijkswaterstaat

Fasering:

In 2024 start dit project als P3-project (onderzoek). Afhankelijk van de resultaten verwachten we dat onderdelen van de opgave vervolgens als P2-project kunnen worden uitgewerkt.

Investering:

De kosten voor de P3-fase komen op € 200.000 (2024) ten laste van de Regionale Investeringsagenda.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 200.000 (2024)

NB.

In de raad van Katwijk en in de Provinciale Staten van Zuid-Holland is een motie aangenomen waarin wordt aangespoord onderzoek te verrichten naar de N206.

De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek spraken in de zomer van 2023 al hun commitment uit in de vorm van een bestuursopdracht.

Studie Regionale aansluiting MIRT Knooppunt Leiden Centraal *HOV + Fiets* en oost-west HOV-corridor Stedelijke As *ESA ESTEC/NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Alphen*

De Regionale Strategie Mobiliteit en de Regionale Omgevingsagenda én de uitwerking daarvan naar de Stedelijke as Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn, beschrijven de wederkerigheid tussen verstedelijking en (Hoogwaardig Openbaar Vervoer, HOV)-mobiliteit. Noodzakelijk daarbij is een visie op de ontwikkeling van de Stedelijke As Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn om het daily urban system te laten functioneren.

Aan de westzijde (NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Zoeterwoude) van de Stedelijke As hebben de ruimtelijke ontwikkelingen zich sneller ontwikkeld dan het mobiliteitsnetwerk aankan. Het nieuw ontwikkelde stedelijk gebied vraagt om een stedelijk netwerk van vervoersmodaliteiten om de leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid te garanderen.

De ontwikkelingen aan de oostzijde (Alphen aan den Rijn) van de Stedelijke As raken de 'toegangspoort' naar Holland Rijnland. Om de aanstaande ruimtelijke ontwikkelingen te faciliteren zijn voor zowel de in- als externe bereikbaarheid ingrepen nodig. Hierbij hoort ook de ontwikkeling van station Hazerswoude-Rijndijk.

De investeringen in de schaalsporg en de verbetering van het Knooppunt Leiden Centraal, dragen bij aan een betere duurzame bereikbaarheid van de hele (sub)regio. Het westelijk deel van de Stedelijke As wordt nu onvoldoende bediend met het ov. Aansluiting met (door)fietsroutes en HOV op Knooppunt Leiden Centraal is daarbij de sleutel.

Na 2040 is het huidige mobiliteitssysteem niet meer toereikend. Investerings met een ruimteclaim zijn dan noodzakelijk om het goed functioneren van het daily urban system in stand te houden.

Het is noodzakelijk om onderzoek te verrichten naar de toekomstige vervoersvraag en hoe het huidige ov-systeem in stappen een schaalsporg nodig heeft. Daarbij kijken we naar:

- wat de vervoersvraag is – ook in relatie tot de toekomstige verstedelijking langs de Stedelijke as en welk vervoerssysteem daarbij past;
- hoe we de huidige beide vervoerslijnen aan elkaar koppelen in het knooppunt Leiden Centraal: zijn het twee systemen die bij Leiden Centraal bij elkaar komen of is het één systeem;
- hoe en op welk moment de systemen kunnen meegroeien met de verstedelijking;
- wat het concreet betekent voor een eventuele ruimtereservering in de stationsomgeving van Leiden – als mogelijk onderdeel worden van de MIRT-verkenning Knooppunt Leiden Centraal.

De aansluiting van het regionale (door)fietsroutenetwerk met het Knooppunt Leiden Centraal is belangrijk, net als bij de Rijnsburg-Noord-corridor en de Leiden-Zoetermeer-corridor. Waarbij ook de bereikbaarheid van Alphen aan den Rijn via het doorfietsroutenetwerk belangrijk is.

Het ontwikkelen van een adaptieve strategie, waarin de ontwikkeling hand in hand gaat met de ontwikkeling van de verstedelijking, is noodzakelijk. Inzicht verkrijgen in mogelijke ingrepen in de komende twintig jaar, is een centrale onderzoeksvraag. Hierbij hoort ook de vraag waar op termijn grotere infrastructurele ingrepen nodig zijn.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Regionale Strategie Mobiliteit
- Regionale Omgevingsagenda
- Ontwikkeling Oude Lijn
- Novex-en Zuidelijke Randstad en Groene Hart
- Ruimtelijk voorstel provincie Zuid-Holland
- Toekomstbeeld OV 2040

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijke-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie.

Betrokken partijen:

Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland, vervoerders, gemeenten, Metropoolregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, het Rijk, VNO-NCW en eventueel in later stadium te betrekken marktpartijen.

Fasering:

De doorlooptijd van het totale onderzoeksproject wordt vooralsnog ingeschat op 10 à 12 maanden.

Investering:

De kosten voor de P3-fase worden geraamd op € 300.000 ten laste van de Regionale Investeringsagenda.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 300.000

Warmtenet inclusief consequenties elektriciteit

Onze regio heeft de mogelijkheid een deel van de warmtevraag te voorzien via warmtenetten, gevoed met bovenlokale warmtebronnen (geothermie en restwarmte via Warmteling+).

Door de warmtevraag niet te elektrificeren, voorkomen we verdere druk op het elektriciteitsnet en kunnen andere sectoren het net benutten. Het ontwikkelen van deze beschikbare bovenlokale warmte is noodzakelijk om de overstap naar warmtenetten mogelijk te maken. Dit kan alleen als lokaal de warmtenetten worden uitgerold én transport wordt ontwikkeld om vraag en aanbod aan elkaar te verbinden.

Wat moeten we doen om het project te starten?

- We werken een ontwerp uit van de benodigde infrastructuur, passend bij de plannen rondom de lokale warmtetransitie (uitrol warmtenetten/wijkuitvoeringsplannen) en bij de plannen rondom de realisatie van bovenlokale warmtebronnen.
- We maken afspraken over de organisatie rondom transport (realisatie, beheer, eigendom) en de relatie met de afzetgebieden (kavels).
- Het uiteindelijke doel is dat we komen tot een detail ontwerp, vormen van samenwerkingsafspraken, et cetera om tot realisatie over te kunnen gaan.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie.

De regionale warmte-infrastructuur draagt bij aan landelijke, provinciale, regionale én lokale doelen. Dit is door de provincie Zuid-Holland bij het nMIEK (nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) aangemeld als nationaal belang. De warmte-infrastructuur in de regio Holland Rijnland is onderdeel van die aanvraag.

Betrokken partijen:

De RES-regio trekt dit project, in nauwe samenwerking met de sub-regio's.

Stakeholders zijn gemeenten, de provincie Zuid-Holland, de ministeries van EZK en BZK; publieke partijen (EBN, Gasunie, Alliander, Firan) en private partijen (Vattenfall, Aardwarmte Rijnland).

Fasering:

Onderzoek naar een integraal infrastructuurontwerp, financiering en mogelijke governance. Parallel analyse Wet Collectieve Warmtevoorziening: wat is er mogelijk binnen de nieuwe wet?

- Besluitvorming over (globale) fasering en aanleg van warmtetransportnet, in samenhang met plannen uitrol lokale netten (vraagontwikkeling).
- Uiteindelijk toewerken naar een definitieve investeringsovereenkomst op basis van afspraken ontwerp, afname en levering van warmte fasering, governance etc.

Investering:

- Globale kosteninschatting op basis van het infrastructuurontwerp
- Inschatting benodigde cofinanciering van het Rijk binnen haalbare businesscases
- Beschikbare middelen bij gemeenten
- De kosten voor de P3-fase komen op € 300.000 (2024)

Financiële consequentie ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 300.000

Energy Lane inclusief Barrepolder 150kV-station

Langs de N11 wordt een zone voor energie-gerelateerde ontwikkelingen gerealiseerd. Binnen deze zone vinden ook infrastructuur- en landschapsingrepen plaats, waaronder de realisatie van het Barrepolder 150kV-station, de N11 Energy Lane en de aanleg van een ongelijkvloerse kruising bij de Burgemeester Smeetsweg. De Barrepolder vormt daarbij de beoogde locatie voor thematische bedrijvigheid.

De aanleiding voor deze projecten ligt in de energietransitie in de regio. Met een grotere elektriciteitsbehoefte heeft het elektriciteitsnet een verhoging van de capaciteit nodig. De Energy Lane N11 is een serie van duurzame energieprojecten en opslagfaciliteiten langs de N11. Het project in de Barrepolder verhoogt de capaciteit van de elektriciteitsinfrastructuur. Het hoofddoel van de projecten is om te voorzien in groene energie langs belangrijke wegen in de regio terwijl het elektriciteitsnet niet overbelast raakt. Daarnaast is landschappelijke kwaliteit van groot belang voor de regio en zullen we extra investeren in het landschap rondom de Energy Lane. Hier komen landschappelijke kwesties en ambities met de Energy Lane samen. Daarmee biedt het traject toekomstperspectief aan het landelijk gebied (Programma Landelijk Gebied, nationaal en van de provincie Zuid-Holland, Kaderrichtlijn Water, vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), etc.). De benodigdheden om te starten met de Energy Lane zijn – naast de start van studies – de voorbereiding van vergunningen en gronduitgiftevoorwaarden.

Bijdrage aan landelijke, provinciale en/of regionale doelen:

Deze projecten dragen bij aan het Nationale Klimaatakkoord. Het draagt ook bij aan regionale doelstellingen voor de energietransitie (RES), het creëren van werkgelegenheid en de versterking van bedrijventerreinen. Tevens willen we hiermee de landschappelijke kwaliteiten versterken in de breedste zin van het woord. Hierbij geven we invulling aan de doelen van de NOVEX-en Groene Hart en Zuidelijke Randstad.

Betrokken partijen:

- Barrepolder: Liander, TenneT en Holland Rijnland, gemeenten.
- Energy Lane: Rijkswaterstaat, Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland, gemeenten. Via land-

schappelijke studie ook hoogheemraadschap en andere partijen die een rol hebben in het landelijke gebied.

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie.

Fasering:

- Barrepolder 150kV-station: P2, dit station wordt naar verwachting in Q2 2028 opgeleverd.
- Energy Lane: P3, zit momenteel in de verkenningsfase.

Investering:

- Barrepolder 150kV-station: wordt gefinancierd door Liander/ TenneT.
- Energy Lane: Gemeentelijke bijdragen op gebied van middelen, capaciteit en participatie. In verband met de verkenningsfase is het nog te vroeg om een duidelijke inschatting van de kosten te kunnen geven.

De kosten voor de P2/P3-fase worden geraamd op € 500.000.

Financiële consequentie ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 500.000

NB.

Opwekking Energie Rijksgroten (OER)-traject A4-N11: de bestemmingsprocedure voor het elektriciteitsstation Barrepolder loopt. De gemeenteraad van Alphen aan den Rijn heeft een motie aangenomen waarin de oproep wordt gedaan dat de duurzame opwek van elektriciteit niet met windturbines gebeurt.

Haalbaarheidsonderzoek Regionale Ontwikkelingsmaatschappij

Ruimte voor werk is schaars. Voor een sterke economie zijn toekomstbestendige werklocaties nodig, zeker gegeven de nieuwe koers van de provincie Zuid-Holland, waarbij wonen én werken het moeten doen met de ruimte die ze nu hebben.

Dit vraagt om revitalisering, intensivering en herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen, om efficiënter gebruik van de ruimte, gebiedsgericht te intensiveren, de juiste bedrijven op de juiste plaats te huisvesten en schuifruimte te creëren bijvoorbeeld bij een bedrijventerrein zoals de Baanderij in Leiderdorp. De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) maakt dit beter en op grotere schaal mogelijk.

Aan de oprichting van de ROM wordt in eerste instantie in de Leidse regio gewerkt, als onderdeel van de bedrijventerreinenstrategie van Economie071 (met vertegenwoordiging vanuit gemeenten en bedrijfsleven). Dit project is in de verkennende fase. Gemeenten in de Leidse regio en Economie071 onderzoeken de steun en het draagvlak voor een dergelijke organisatie. De tweede fase wordt het plan van aanpak, inclusief een businesscase en de nodige besluitvorming. Tijdens deze fases wordt er mogelijk al geconstateerd dat er een breder draagvlak nodig is op Holland Rijnland-niveau en financiering van andere bestuurlijke gremia (provincie, Rijk) nodig is.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie. De ROM draagt direct bij aan de doelen van de dertien gemeenten van Holland Rijnland op het vlak van een 1) economisch sterke, toekomstbestendige en innovatieve regio, 2) een groene en klimaatbestendige regio, en 3) een energiezekere regio. Ook levert het indirect een bijdrage aan de ambitie om 20.000 extra banen te creëren in de regio.

De ROM draagt ook bij aan de ambities van de provincie om de economie te vernieuwen en het ruimtegebruik op werklocaties te intensiveren en kwalitatief te verbeteren. Ook het Rijk stuurt aan op slimmer gebruik van de beschikbare ruimte. Herontwikkeling draagt ook

bij aan de grote transitie op het gebied van klimaat, circulariteit en de energietransitie.

Betrokken partijen:

In de eerste twee fases de gemeenten van de Leidse regio en Economie071. Zij trekken het project. Mogelijk ook overige gemeenten van Holland Rijnland en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Op termijn zijn ook andere partijen betrokken, zoals de provincie Zuid-Holland, het Rijk, en partijen zoals Vervoersregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, regio Midden-Holland.

Fasering:

In eerste instantie gaat het om een P3-project (onderzoek). Bij positief besluit leidt het onderzoek tot het uitwerken van een business case (Q1-Q2 2024). Dat leidt niet eerder dan Q4 2024 tot een P2-project (ontwikkelproject), gericht op realisatie van een P1-project (investeringsproject).

Investering:

- De kosten van de verkennende fase bedragen circa € 50.000 (deze kosten zijn al gedekt)
- Bij opstellen van een businesscase en de daaropvolgende start moet worden gedacht aan een projectfinanciering van € 200.000 - € 400.000.

Wanneer een succesvolle start is gemaakt en wordt besloten tot professionalisering en geleidelijke institutionalisering, gaat het om zowel projectfinanciering als instelling van een revolverend fonds. De projectfinanciering kent daarbij een grote bandbreedte, afhankelijk van gekozen insteek en doorlooptijden. Bij een revolverend fonds moet worden gedacht aan € 5 à 10 miljoen.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 200.000 - € 400.000

Regio Deal Sierteeltregio

Samen met de greenportregio's Aalsmeer, Boskoop en Duin- en Bollenstreek hebben we een voorstel gedaan voor de Regio Deal Sierteeltregio. Het doel is om via concrete projecten de brede welvaart in deze regio's te versterken.

Met een krachtige coalitie van onderwijs, overheden, ondernemers, inwoners en het Rijk proberen we een doorbraak te realiseren naar een weerbare en vitale landelijke regio, met een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Een duurzaam en circulair sierteeltcluster is hierbij de drager onder de brede welvaart van inwoners. Het sierteeltcluster is immers niet alleen belangrijk voor de regionale economie, maar ook voor de brede welvaart.

Echter door een tekort aan passende huisvesting voor arbeidsmigranten ervaren inwoners verdringing op de krappe woningmarkt. Daarnaast zijn jongeren onvoldoende bekend met de diversiteit aan banen in de sierteeltsector. Inwoners zien dat de sierteelt een grote druk legt op de beschikbare ruimte en de kwaliteit van water en bodem. Zij zijn bezorgd over het gebruik van klassieke gewasbeschermingsmiddelen en hun gezondheid. Hierdoor dreigt het sierteeltcluster, in plaats van een fundament onder de brede welvaart te zijn, ongemerkt te verworden tot een zwakte en bedreiging voor het welzijn en het leefgebied van inwoners. Met de Regio Deal maken we de sierteeltregio weer toekomstbestendig.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Topprioriteiten van de Duin- en Bollenstreek
- Economische agenda van de Rijn- en Veenstreek
- De uitvoeringsagenda's van de Greenports Duin- en Bollenstreek, Boskoop en Aalsmeer
- Coalitieakkoorden van de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland
- Rijksprogramma's van ministeries van JenV, OCW, lenW, LNV, SZW in samenwerking met de VNG

Betrokken partijen:

Gemeenten Noordwijk, Katwijk, Hillegom, Lisse, Teylingen, Alphen aan den Rijn, Waddinxveen, Bodegraven-Reeuwijk, Kaag en Braassem, Nieuwkoop, Amstelveen, Aalsmeer, Haarlemmermeer, Uithoorn en het hoogheemraadschap van Rijnland. Eén van de betrokken gemeenten wordt kassier. In triple-helixverband worden projecten gezamenlijk uitgevoerd.

Stakeholders zijn de ministeries lenW, OCW, LNV, SZW, JenV en BZK, de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland, de greenports Boskoop, Aalsmeer, Duin- en Bollenstreek, verschillende onderwijsinstellingen, bedrijven en kennisinstellingen en belangverenigingen en maatschappelijke organisaties.

Fasering:

P2-ontwikkelproject: vereist uitwerking tot uitvoerbaar investeringsproject.

Investering:

Voor de planperiode 2024-2027 van deze Regio Deal maakt de regio zelf € 20 miljoen vrij. De regio vraagt € 20 miljoen in cofinanciering van het Rijk voor de planperiode van deze Regio Deal.

Voor een gedegen uitvoering van de Regio Deal is een goede projectstructuur (programmamanagement en projectleiders) noodzakelijk. Gevraagde bijdrage vanuit Holland Rijnland voor de projectstructuur is ca € 150.000 per jaar, een totaal van € 600.000 voor de periode 2024 tot en met 2027.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 600.000

P3

Projectblad 10

P2

Groenblauw Raamwerk

P1

Een sterke groen- en waterstructuur is een belangrijke pijler voor de ontwikkeling van de regio. Aan de westflank werken Katwijk, Oegstgeest, Leiden, Leiderdorp, Voorschoten en Zoeterwoude hiervoor samen aan een groenblauw raamwerk in en om de stad: 'Groen-Blauw Verbindt!'. Hetzelfde doen Leiden, Zoeterwoude en Alphen aan den Rijn langs de N11.

Een gedegen groen- en waterstructuur versterkt de leefbaarheid van onze regio en vormt de basis voor vergroening, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Daarnaast draagt de groenstructuur bij aan de mobiliteitstransitie door deze te koppelen aan het wandel- en fietsnetwerk.

Groen-Blauw Verbindt! bestaat uit drie belangrijke speerpunten:

- De Groenblauwe Ringen: de groenblauwe structuur die de verschillende groengebieden en kernen verbindt binnen het verstedelijkt gebied.
- De Groene Randen: deze zorgen voor een goede overgang van het verstedelijkt gebied naar het open landschap.
- De Groene Vingers: deze verbinden de omringende landschappen tot diep in het verstedelijkt gebied.

De groenstructuur van de Groenblauwe Ringen, Groene Randen en Groene Vingers zijn grotendeels in kaart gebracht.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Nationaal Programma Landelijk Gebied en Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied
- Kaderrichtlijn Water
- Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie
- NOVEX Zuidelijke Randstad

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie.

Betrokken partijen:

Stakeholders en cofinancierders zijn partijen als de Europese Unie, het Rijk, de provincie Zuid-Holland, het waterschap, terreinbeheerders of landgoedeigenaren, gemeenten, ondernemers/economic boards. In eerste instantie zijn gemeenten trekkers van het project, in nauwe samenwerking met provincie,

hoogheemraadschap, terreinbeheerders en ondernemers. Afhankelijk van afspraken binnen deelprojecten kan de trekkersrol bij een andere partij liggen.

Fasering:

Het programma Groen-Blauw Verbindt! is een langjarig programma, met delen die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden en delen waarvoor nadere studie en uitwerking nodig is of waar realisering pas later in de tijd wordt voorzien. Groen-Blauw Verbindt! loopt door meerdere gemeenten in het gebied. Grote delen van de groenstructuur zijn al bestaand en functioneren goed. Daarnaast zijn er delen van de structuur en ontbrekende schakels waaraan nog gewerkt moet worden om voor een continue robuuste regionale groenstructuur te komen. De verschillende schakels waaraan gewerkt moet worden, zijn grotendeels in beeld gebracht en benoemd als P1-, P2- of P3-projecten. Voorbeelden zijn het Singelpark (P1), Tweede Groene Ring Leiden, Rijnmond (Limes erfgoed centrum), Overkluizing N206/ Limespark (P2), Vlietzone, diverse Groene Randen en Vingers (zoals bij Rijnsburg-Noord) en verbinding over het water zoals bij de Oude Rijn, de Vliet en 't Heen.

Investering:

Ingeschat wordt dat er € 500.000 onderzoeksgeld nodig is om tot P1-projecten te komen.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 500.000

P3

Projectblad 11

P2

Benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten

P1

Recreatiemogelijkheden bij woon- en werkgebieden dragen bij aan brede welvaart, een prettige leefomgeving en economisch vestigingsklimaat van onze regio. Holland Rijnland heeft vele (historische) landschappelijke kwaliteiten die niet altijd goed bekend zijn bij inwoners en toeristen en beter benut kunnen worden. Door verbetering van de bekendheid en de bereikbaarheid van deze landschappen, zetten we het gebied toeristisch en recreatief op de kaart.

Het toerisme moet in balans zijn met de omgeving. Dit betekent dat toerisme lokale waarden, zoals natuur, erfgoed en (water)recreatie, versterkt en lokale voorzieningen en economie stimuleert. Recreanten worden idealiter het hele jaar door gespreid over het gebied. Als onderdeel van de landbouwtransitie liften agrarisch ondernemers steeds vaker mee door activiteiten te ontplooiën aansluitend bij recreatie en toerisme. Daarmee bieden we toekomstperspectief voor delen van het landelijk gebied wat in transitie gaat. Daarmee nemen we ook de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing (VAB) mee in deze studie.

Voor de leefbaarheid van de regio is het noodzakelijk dat landschappen bereikbaar en beleefbaar zijn. Het recreatieve (water)netwerk moet daarvoor op orde zijn. Door de gebiedsmarketing Hollandse Plassen, Groene Hart en Nationaal Park Hollandse Duinen slim met elkaar te verbinden zijn landschappen beter te vinden voor recreanten en toeristen uit binnen- en buitenland. Daarom investeren wij in het versterken van het landschap en werken aan een gedegen gebiedsbranding.

Betrokken partijen

De stakeholders en cofinancierders zijn partijen als de Europese Unie, het Rijk, de provincie Zuid-Holland, hoogheemraadschap, terreinbeheerders, gemeenten, ondernemers en economic boards.

Trekkers van een project zijn in eerste instantie gemeenten, in nauwe samenwerking met provincie, hoogheemraadschap, terreinbeheerders, landgoedeigenaren en marketingbureaus of economic boards. Afhankelijk van afspraken binnen deelprojecten kan de trekkersrol bij een andere partij liggen.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)
- Provinciaal Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)
- Kaderrichtlijn Water (KRW)

- NOVEX-en Zuidelijke Randstad, Schiphol en Groene Hart

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen en energie.

Investering:

Versterken landschap

- Duurzame waterrecreatie – oplaadpalen (Uitvoeringsprogramma Hollandse Plassen (UP HP)) (P1-P2)
- Versterken grofmazig (recreatief) waternetwerk (UP HP): Westeinderscheg (P2), verbinding Haarlemmertrekvaart-Kaag (P2-P3)
- Versterken fijnmazig (recreatief) waternetwerk (UP HP en Recreëren tussen erfgoed-Haarlemmertrekvaart e.o.): diverse projecten (bruggen, aanpassen, uitbreiden vaarwegen, enz.) (P2-P3)
- Overige arrangementen/watersportcentrum (UP HP) (P2-P3)
- Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) met evt veranderende en passende bestemmingen (P3)

Totaal: circa € 200.000 onderzoeksgeld nodig om van P3/P2 naar P1 te komen.

Vergroten naamsbekendheid landschappen

Globale kosteninschatting. Voor marketingcampagnes Hollandse Plassen (P1), Groene Hart (P2) minimaal € 75.000 per gebied inclusief coördinatie totaal € 150.000. Afstemming marketing HP en GH met Nationaal Park Hollandse Duinen € 20.000 (P3).

Totaal: circa € 170.000 onderzoeksgeld nodig om van P3/P2 naar P1 te brengen.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 370.000

HUBs grondstoffen, materialen, goederen en personen

Mobiliteitshubs zijn fysieke schakels tussen verschillende vervoersmodaliteiten. Naast een mobiliteitsfunctie kunnen deze ook fungeren als katalysator voor ruimtelijke ontwikkeling.

Overstap- en overslagpunten van personen en goederen worden HUBs genoemd. De mobiliteitshubs op sommige locaties binnen Holland Rijnland – zoals bij de Keukenhof of tijdens drukke stranddagen – spelen ook een belangrijke rol voor het toeristisch en recreatief verkeer. Daarmee wordt de druk op het totale mobiliteitsnetwerk verminderd.

Het Toekomstbeeld OV 2040 laat zien dat in landelijke gebieden de tendens bestaat naar een beperkt aantal hoogwaardige ov-verbindingen, terwijl er een fijnmazig ov wordt ontwikkeld in hoogstedelijke omgevingen met veel reizigers. Meer dan voorheen is het daarom essentieel dat verschillende modaliteiten worden verbonden.

Voor diverse situaties en omgevingsfactoren bestaan verschillende invullingen van HUBs. Op veel plekken in Nederland zijn ontwikkelingen in het landelijk gebied gaande om bereikbaar te blijven voorzien door middel van een flexibeler mobiliteitsaanbod. Zoals genoemd is voor de circulaire economie uitwisseling en mogelijk opslag van materialen van belang. In de realisatie van HUBs is zichtbaar hoe verschillende modaliteiten als ook mobiliteit en andere voorzieningen actief worden samengebracht. Zo ontstaat voor reizigers, bewoners en (keten)bedrijven een totaalpakket. Een HUB kan fungeren als ondersteuning voor verschillende gerelateerde activiteiten, bijvoorbeeld (snel)laadfaciliteiten voor vrachtvervoer en ophaalpunt voor pakketten en dagelijkse goederen.

Hoogwaardig hergebruik van grondstoffen in onder andere de woningbouwopgave is enkel mogelijk wanneer de materialen ook daadwerkelijk beschikbaar zijn. Nu is het percentage dat wordt toegepast relatief klein omdat veel bestaande gebouwen daar niet op ontworpen zijn. Losmaakbaarheid - of demonteerbaarheid - is belangrijk om toe te passen zodat in de toekomst dit beter geborgd is. Om de ruimte binnen Holland Rijnland slim te gebruiken zal, in overleg met

gemeenten, planologische ruimte en stimulans voor HUBs en verwerking gecreëerd moeten worden om dit hergebruik mogelijk te maken. We werken toe naar een regionaal systeem van HUBs voor materialen, goederen en personen. Daartoe is eerst onderzoek nodig, waarbij aard, omvang, regionale behoefte en locatie leidend zijn.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Draagt bij aan de volgorde volgens het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a service, Personenauto)
- Het streven om een modal shift te realiseren
- Betere bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid
- Maar ook met betrekking tot grondstoffenhubs, Nationaal Klimaatakkoord, CO₂-reductie, stimuleren circulair bouwen en circulaire bedrijvigheid

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijke-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen en energie.

Betrokken partijen:

Provincie Zuid-Holland, vervoerders, gemeenten en ondernemers.

In de onderzoeksfase is het een optie om Holland Rijnland – in samenwerking met de gemeenten – het project te laten trekken.

Fasering:

P3

Investering:

Circa € 200.000 onderzoeksgeld.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 200.000

Mobiliteit gebiedsontwikkeling Alphen-West inclusief Gnephoek

Het gebied Alphen-West is een katalysator bij het vinden van oplossingen voor een aantal ruimteveragende opgaven. Denk hierbij aan wonen, werken, recreatie en mobiliteit. De bedrijvigheid in dit gebied maakt duurzame transities mogelijk. Er is ruimte voor de omschakeling naar circulaire bedrijvigheid die een rol speelt in hergebruik en recycling van materialen.

De gebiedsontwikkeling van Alphen-West inclusief de Gnephoek is gericht op het samenbrengen van (betaalbare) woningbouw in de nabijheid van werk, groen, sport en recreatie. Een goede bereikbaarheid is daarvoor noodzakelijk. Dit vraagt om een investering in plan overstijgende mobiliteitsinfrastructuur met een snelle HOV-verbinding naar station Alphen aan den Rijn en Schiphol, plus (door)fietsroutes naar het station en het stadscentrum.

Op deze manier integreren we dit gebied in de stad en sluiten het goed aan op de Stedelijke As. Er worden 7.500 woningen gerealiseerd, waarvan 5.500 in de Gnephoek en 2.000 in de Rijnhaven.

Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Realisatieagenda Wonen
- Regionale Omgevingsagenda
- Regionale Strategie Mobiliteit
- Coalitieakkoord provincie Zuid-Holland

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijke-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen en energie.

Betrokken partijen:

- Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Provincie Zuid-Holland
- Regio Holland Rijnland
- Gemeente Alphen aan den Rijn (zowel ambtelijk als bestuurlijk trekker)
- Hoogheemraadschap van Rijnland
- Grondeigenaren

Onderzocht wordt op welke wijze kennisinstellingen en bedrijfsleven kunnen worden betrokken bij deze ontwikkeling.

Fasering:

Rijnhaven-Oost: realisatie tot en met 2030
Gnephoek: realisatie tot 2040

Investering:

Voor de ontwikkeling van de bovenplanse infrastructuur wordt een rijksbijdrage van € 50 miljoen gevraagd. Vanuit de grondexploitatie van het project wordt € 61 miljoen geïnvesteerd. Voor de P3 naar P2 fase is € 100.000 onderzoeksgeld nodig.

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 100.000

NB.

Rijnhaven-Oost: In 2021 is het bestemmingsplan voor Rijnhaven-Oost vastgesteld, de herziening ligt voor bij de Raad van State. Eind 2020 zijn Impulsgelden van het Rijk ontvangen, aangevuld met een bijdrage van de provincie. Dit maakt de transformatie naar een levendig woon-, werk- en leergebied mogelijk. De Kroon heeft besloten dat twee bedrijven die een groot deel van de transformatie in de weg staan, onteigend mogen worden.

Gnephoek: De gemeenteraad van Alphen aan den Rijn stelde op 12 oktober 2023 het Contourenplan Gnephoek vast. Op 10 januari 2024 stemden Provinciale Staten in met het starten van de procedure om het provinciaal omgevingsbeleid aan te passen. Daarmee is het Contourenplan voor de Gnephoek dan niet meer strijdig met het provinciale Omgevingsbeleid.

Dit project bevindt zich hiermee in de initiatiefase. Na een positief besluit van PS wordt een bestuurs-overeenkomst aangegaan waarna de planvorming voor de Gnephoek verder wordt uitgewerkt.

Studie: versterken en verbinden kennis- en innovatie-as

Innovatie en kennisontwikkeling zijn de motoren van de (toekomstige) economie. Door vernieuwing en verbetering is er meer bedrijvigheid. Dit stimuleert de brede welvaart.

Voor een toekomstbestendige economie is het van belang dat de innovatieve sectoren in de regio aan de top blijven. Dat vraagt stimulering, keuzes en inzet. Daarnaast is er in de regio behoefte om kennis-intensieve clusters in de regio te verbinden met de van oudsher aanwezige sectoren, zoals de land- en tuinbouw.

Holland Rijnland heeft zowel onderwijs als verschillende kennisintensieve clusters in huis. Binnen dit studieproject onderzoeken we hoe de kennis- en innovatie-as kan worden versterkt op de kennis-economiethema's: life sciences and health (Leiden Bio Science Park), aerospace (space & drones, ESA ESTEC, NL Space Campus, Unmanned Valley). Op deze thema's komen onderzoek en bedrijfsleven in de regio samen. Er liggen concrete opgaven voor de groei van het Leiden Bio Science Park, ontwikkeling van Zijlhoek-De Woerd, de toekomst van Unmanned Valley en de NL Space Campus in Noordwijk. Ook willen we onderzoeken hoe innovatie in het mkb en de Greenports kan worden versterkt en de onderlinge verbinding van de kennis- en innovatieclusters kan worden verbeterd, waarbij aandacht is voor human capital. De gemeente Zoeterwoude is aan het verkennen hoe de regio zich verder kan ontwikkelen en innoveren op mbo-niveau, met name op de thema's duurzaamheid, eiwittransitie en biobased economy.

De vraag is: als je de kennis- en innovatiesectoren wil versterken, hoe doe je dat? Naast de meer praktische ingrepen vraagt dat om een nadere studie en onderbouwing over wat kan, wat gemeenten willen, wat Holland Rijnland hierin kan betekenen en hoe dan de verantwoordelijkheden te verdelen. Per opgave zal de samenwerking en taakverdeling verschillen.

Bijdrage aan landelijke, provinciale, regionale doelen:

De regio Holland Rijnland zet in op het creëren van 20.000 banen. Uit het Koersdocument Economie komen de speerpunten waarop de regio en de gemeenten gaan inzetten en de projecten die bijdragen aan het creëren van een toekomstbestendige, innovatieve economie die bijdraagt aan brede welvaart in de regio. Versterking van de kenniseconomie draagt hieraan bij.

Rijk en provincie stimuleren elk op hun eigen wijze bedrijven die vernieuwende producten ontwikkelen en innovatiekracht van de economie op verschillende thema's.

We werken in de Stedelijke As toe naar een samenhangende ruimtelijk-economische invulling en systeem op de terreinen economie, mobiliteit, groen/blauw, wonen, en energie.

Betrokken partijen:

Gemeenten en Holland Rijnland trekken hierbij gezamenlijk op om te onderzoeken wat er nodig is om de kennis- en innovatie-as te versterken en te verbinden. Daarbij worden de partijen uit o.a. het onderwijs en het bedrijfsleven betrokken. Denk hierbij aan koepelorganisaties, onderwijsinstellingen, Economic Board Duin- en Bollenstreek en bedrijfsleven etc.

Fasering:

P3-fase. Deze studie is bedoeld om met de regio de behoefte, de opties en de aanpak voor het versterken van de kenniseconomie te identificeren.

Investering:

€ 200.000

Financiële consequenties ten laste van de Regionale Investeringsagenda:

€ 200.000

Aan de colleges van Burgemeester en Wethouders

Datum: 16 januari 2024
Kenmerk: UIT-24-24307
Telefoon: 06-21705123
E-mail: a.dekking@hollandrijnland.nl

Onderwerp: Beantwoording van uw reacties op de regionale investeringsagenda

Geachte colleges van Burgemeester en Wethouders,

Het afgelopen jaar stond voor Holland Rijnland grotendeels in het teken van het ontwikkelen van de regionale investeringsagenda. Na vaststelling van regionale strategische documenten in 2021 en het werkprogramma in 2022 de volgende fase in de realisatie van onze gezamenlijke regionale ambities. Want ambities en strategieën zijn een waardevolle stap, maar onze inwoners zullen hiervan pas de effecten merken als het ons lukt om deze tot uitvoering te brengen.

Aan het einde van 2023 hebben we u gevraagd om op het voorliggende concept uw opmerkingen vanuit het college mee te geven. Hierop hebben we van elk college een inbreng ontvangen. Hieruit blijkt een grote betrokkenheid bij het regionale samenwerken, waarvoor wij u hartelijk bedanken.

Wij hebben uw brieven met grote zorgvuldigheid gelezen en uw vragen, aandachtspunten, zorgen en uw verzoeken tot wijziging en verduidelijking tot ons genomen. Bijgevoegd bij deze brief vindt u een verwerkingstabel, waarin we per ingebracht punt aangegeven of, waarom en hoe deze zijn verwerkt in de u toegestuurde stukken. Ook vindt u de aangepaste stukken, waarin uw opmerkingen zijn verwerkt, bijgevoegd.

Gelijktijdig met verzending van deze brief, zijn de stukken toegestuurd aan het Algemeen Bestuur. Zij zal op 31 januari op basis van de aangepaste stukken een besluit nemen over het vrijgeven van de regionale investeringsagenda en de financiële paragraaf voor gemeenteraden en andere belanghebbenden. Mocht het in uw gemeente in de voorbereiding van dit Algemeen Bestuur gewenst zijn ondersteuning te ontvangen vanuit de ambtelijke organisatie of het bestuur van Holland Rijnland, zijn wij hiertoe graag bereid. We horen in dat geval graag van u.

Naar aanleiding van de vergadering van het Algemeen Bestuur zullen wij u en uw raad hierover actief informeren via een DB-brief.

Tot slot schetsen we nog graag het vervolgproces zoals wij dat nu voor ons zien:

- i. Vaststelling van de regionale investeringsagenda door het Algemeen Bestuur op 3 april 2024.
- ii. Het vragen van middelen voor de regionale investeringsagenda per 2025, bij de behandeling van de gemeentelijke kadernota's
- iii. Het uitwerken van een verordening RIA en thematische programma's voor het regionale fonds, ter vaststelling door het Algemeen Bestuur in het vierde kwartaal van 2024.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en kijken uit naar het vervolg van onze samenwerking,

Hoogachtend,
het Dagelijks Bestuur
Holland Rijnland,
de secretaris-directeur,

de voorzitter,

L.P. Vokurka

P.A.C.M. van der Velden

Bijlagen:

- 01a Reactietabel college-acties RIA
- 01b memo Stand van zaken RIF
- 02 Concept Regionale Investeringsagenda 16 januari 2024
- 02a 'Was-wordt' tabel RIA
- 03 Financiële paragraaf RIA

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
1	Alphen aan den Rijn	Inhoud RIA	U verzoekt Holland Rijnland om bij de uitwerking van de Regionale Investeringsagenda en in de proposities mee te nemen dat het belangrijk is om het voorzieningenniveau in de kleine kernen van gemeenten op peil te houden. U geeft aan dat daar waar het niet mogelijk is, u het belangrijk vindt dat inwoners toegang houden tot voorzieningen elders door goede OV-voorzieningen in deze kernen.	Dit is inderdaad een belangrijk aandachtspunt en dit wordt onderschreven in het kopverhaal. De leefbaarheid van de kleine kernen wordt daarin aangemerkt als een belangrijk focuspunt.
2	Alphen aan den Rijn	Governance / "Hoe werken we samen"	U vindt het belangrijk dat projecten niet alleen worden uitgedacht, maar ook daadwerkelijk tot uitvoering komen. U stelt voor om de gemeenten die deelnemen aan een P2 project ook te vragen capaciteit en financiën te reserveren voor het P1 (uitvoeringsdeel) van het project.	U stelt terecht dat het belangrijk is in een vroeg stadium al na te denken over de uitvoering. In het te schrijven projectplan zou dat ons insziens ook meegenomen dienen te worden. We nemen deze onderdelen op in het format voor het projectplan.
3	Hillegom	Projectbladen	U geeft aan dat de verbinding N206-N207 en de verbinding N208-A44 allebei moeten worden gekwalificeerd als P2-project.	We nemen uw voorstel over.
4	Hillegom	Inhoud RIA	U geeft aan dat bij de bereikbaarheid Noordelijke Duin- en Bollenstreek ook de thema's economie, innovatie en klimaatbestendig gekoppeld dienen te worden, net zoals bij de corridorstudie N206.	We nemen uw voorstel over.
5	Hillegom	Financiën	U vraagt hoe de raad invloed en toezicht kan uitoefenen op de besteding van middelen.	De raad bepaalt het financiële kader en is ook via een zienswijzeprocedure betrokken bij de begroting van Holland Rijnland. Binnen de governancestructuur van Holland Rijnland zijn de colleges en raden vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het DB legt verantwoording af aan het Algemeen Bestuur over de besteding van middelen.
6	Hillegom	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat, gelet op de omvang van de beoogde investeringen, het noodzakelijk is om ordening in prioriteiten aan te brengen en zichtbaar te maken in de RIA. U vraagt of voor de prioritering een afwegingskader en criteria kunnen worden gegeven in de RIA.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere prioritering binnen deze veertien projecten is geïntegreerd in de werkwijze van de RIA (zie 'hoe we samenwerken'). We noemen een aantal elementen hieruit: per project wordt een projectgroep en stuurgroep opgestart en bemenst. Vervolgens wordt een plan van aanpak uitgewerkt. Dit plan van aanpak wordt besproken in de betreffende colleges en voor advies voorgelegd aan de regiocommissie. Bij een positief advies van de regiocommissie geeft het DB de benodigde middelen vrij. Dit gebeurt binnen de kaders die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld. Daarna kan het project starten. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening van de projecten. De capaciteit die gemeenten beschikbaar (kunnen) stellen vormt hier een essentieel aspect. Dit is dan ook een belangrijk onderwerp van gesprek in het directeurenoverleg.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
7	Hillegom	Financiën	U vraagt of er sprake is van overlap van werkzaamheden en taken met de huidige Gemeenschappelijke Regeling. U stelt dat het gevraagde geld lijkt te zitten in personeelskosten van Holland Rijnland voor de projectgroepen voor P2 en P3 projecten.	De middelen die gevraagd worden voor de financiering van de projecten zijn bedoeld om de onderzoeksvraag van de projecten te beantwoorden. Hierbij moet u denken aan het inhuren van een gespecialiseerd bureau om onderzoek te doen, een businesscase te bouwen, subsidiemogelijkheden te verkennen, et cetera. Mocht het nodig zijn om ook capaciteit met de projectmiddelen voor de RIA te financieren, dan moet dat ook een mogelijkheid zijn om tot realisatie van een project te komen. De capaciteit van Holland Rijnland wordt dus niet uit RIA-middelen bekostigd, maar uit de reguliere begroting van Holland Rijnland. Mocht er in het kader van een RIA-project een extra beroep worden gedaan op Holland Rijnland, dan zou het wel tot de mogelijkheden moeten behoren de extra capaciteit te bekostigen uit de project-gelden voor de RIA, net zoals dat voor gemeenten geldt.
8	Hillegom	Financiën	U geeft aan dat er in één keer geld wordt gevraagd (in plaats van een jaarlijkse bijdrage) zonder volledige en duidelijke onderbouwing van vooral de fondsen. U vraagt wat de planning is van de uitgaven voor verschillende projecten. U vraagt wanneer welke middelen nodig zijn en op welke termijn aanvullende (financiële) besluitvorming wordt verwacht.	In de financiële paragraaf worden gemeenten verzocht om bij de kadernota 2025 alvast de benodigde middelen voor de RIA te reserveren. Daarmee minimaliseren we de lasten voor de gemeenten in het 'ravijnjaar' 2026. Een andere reden om dit zo te doen is dat het hiermee voor gemeenten mogelijk is om de RIA-bijdrage te dekken met incidentele middelen. Een eerste storting in de fondsen is nodig om hierop een multiplier te kunnen realiseren, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Een eventuele volgende bijdrage komt pas aan de orde bij de volgende RIA-periode (2028-2031). Dan zal samen met gemeenten opnieuw de financiële behoefte worden bepaald.
9	Hillegom	Governance / "Hoe werken we samen"	U adviseert het schema op pagina 18 en 19 van de RIA "Hoe werken we samen" aan te passen en doet hier concrete suggesties voor.	We hebben dit advies meegenomen in de bewerking op pagina 18 en 19. We nemen ook een aantal samenwerkingsprincipes op, die ten grondslag liggen aan het verdere proces voor de uitwerking van de projecten. Bij de werkwijze van de RIA hanteren we het principe dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten, tenzij zij Holland Rijnland vragen om deze rol op zich te nemen. Per project wordt er bij voorkeur één gemeente aangewezen als trekker. Daarbij benutten we de governance van Holland Rijnland voor de samenwerking binnen de RIA als geheel. De precieze werking hiervan zal de komende tijd verder worden uitgewerkt met gemeenten. De werkwijze zal in een op te stellen verordening RIA worden vastgelegd. Daarin is een 'one size fits all' projectplan niet noodzakelijk, maar een bepaalde vorm van uniformiteit is wel gewenst vanuit efficiency-overwegingen en om gelijkwaardige projecten te kunnen toetsen, in dienst staand van een soepele uitvoering.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
10	Hillegom	Financiën	U vraagt ons om meer informatie over de omvang en besteding van RIF-middelen en duidelijk te maken hoe de besluitvorming hierover verloopt. Ook geeft u aan dat waarborging van gelden voor de Noordelijke Ontsluiting Duin- en Bollenstreek nodig is, conform besluitvorming in het AB.	Een toelichting op de besteding van de RIF-gelden vindt u in een aparte memo. Deze is als bijlage toegevoegd. De middelen voor de Noordelijke Ontsluiting Duin- en Bollenstreek blijven voor dit doel gereserveerd in het RIF.
11	Hillegom	Financiën	U stelt dat besluitvorming over de inzet van de middelen uit het cofinancieringsfonds voor de RIA nodig is. U vraagt of het fonds, naast de fondsen in de RIA, in stand moet worden gehouden, nu blijkt dat bedragen onbenut zijn gebleven. U vraagt om een reactie.	Het klopt dat er besluitvorming nodig is om de reserve van het co-financieringsfonds aan te kunnen wenden voor de RIA. Dit besluit zullen we gelijktijdig met de vaststelling van de RIA voorleggen aan het AB te 3 april. Met deze middelen kunnen we alvast projecten financieren in 2024. Dit is nodig omdat de besluitvorming omtrent de RIA-bijdragen van gemeenten nog moet plaatsvinden en deze betrekking hebben op 2025. Ondanks dat er een reserve co-financieringsfonds is opgebouwd, zijn vanuit dit fonds de afgelopen jaren tal van succesvolle projecten gefinancierd. Dit succes willen we voortzetten en de middelen hier nog beter voor benutten. Daarom werken wij een voorstel uit om het co-financieringsfonds in vernieuwde vorm onder te brengen bij het RIA-fonds voor het thema economie.
12	Hillegom	Projectbladen	U stelt dat projectkaders ontbreken of nog onduidelijk zijn en dat het onderscheid tussen de 4 miljoen voor de projecten en de 3 miljoen voor het regionale fonds lastig te duiden is. Projecten zijn verbonden aan thema's. U vraagt wat dit betekent voor de financiering, of dit uit beide stromen kan komen of niet, en wat het onderscheid is?	De projectbladen zijn bedoeld als eerste aanzet. De volgende stap is om per project een plan van aanpak uit te werken waarbij de gemeenten eigenaar zijn van het project. Het plan van aanpak geeft uitwerking aan de door u benoemde aandachtspunten, zoals kaders en afbakening. Enerzijds werken we met de RIA samen aan prioritaire projecten. Dit zijn vaak grotere complexe projecten waar meer gemeenten bij betrokken zijn. Hiervoor is in het onderhavige voorstel €4 miljoen gevraagd. Daarnaast stellen wij voor om een regionaal fonds in te stellen om (kleinere) initiatieven in de regio te stimuleren die passen bij regionale doelstellingen op de vier genoemde thema's. Hiervoor vragen we € 3 miljoen. Wij hebben in de financiële paragraaf een aanvullende toelichting opgenomen op de doelstelling van het fonds. Het is de bedoeling dat een project óf in de RIA als prioritair project wordt aangemerkt of een bijdrage uit het fonds krijgt. In uitzonderlijke gevallen is wellicht sprake van cumulatie zoals bij het sparen voor cofinanciering voor grote mobiliteitsprojecten. Voor het fonds werken we samen met de gemeenten thematische programma's uit, waarin de doelstelling verder is uitgewerkt en waarin criteria staan waaraan projecten moeten voldoen om een bijdrage te krijgen.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
13	Kaag en Braassem	Projectbladen	U geeft aan vragen te hebben over onder welke criteria nieuwe projecten kunnen worden toegevoegd aan de projectenportefeuille. U zou graag willen weten wanneer een aangedragen project (on)volgende prioritaair is voor toevoeging aan de projectenportefeuille.	De huidige veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Voor de volgende RIA-periode (2028-2031) zullen we samen met de gemeenten eenzelfde soort traject doorlopen om te bepalen of er op dat moment nieuwe projecten zijn met prioritaire status. Meer over dit proces leest u in het RIA-boekje het hoofdstuk "Stap voor stap projecten verder brengen".
14	Kaag en Braassem	Proces/planning	U geeft aan graag te willen weten wanneer wordt besloten dat een reeds lopend project in gewijzigde vorm mag doorgaan of zelfs beëindigd wordt.	In de financiële paragraaf en in het RIA-boekje is toegelicht dat we in het tweede jaar van elke bestuursperiode een selectie maken van projecten voor de RIA. We voegen dan eventuele nieuwe projecten toe en we evalueren bestaande projecten uit de vorige RIA-periode door ze ongewijzigd voort te zetten, in aangepaste vorm voort te zetten of te stoppen en van de agenda te halen.
15	Kaag en Braassem	Financiën	U geeft aan dat Kaag en Braassem in het huidige Regionaal Investeringsfonds (RIF) een nettobetalers was. U vraagt of de Regionale Investeringsagenda ook nettobetalers en -ontvangers zal kennen. U vraagt zich daarbij af hoe er een balans wordt gevonden en of er gewerkt zal worden met een 'cap' of maximale nettobijdrage. Ook vraagt u of onderzocht of uitgewerkt kan worden of regionale projecten vertaald kunnen worden naar maatschappelijke baten per deelnemer, om zo maatschappelijk 'return on investment' te bepalen. U vraagt hiermee aandacht voor lokale herkenbaarheid, terwijl u zich realiseert dat onderlinge solidariteit de basis is voor een regionaal fonds.	De lokale herkenbaarheid voor iedere gemeente is een belangrijke voorwaarde voor de totstandkoming van de Regionale Investeringsagenda. Onze inzet is om met de middelen die we bijeen gaan brengen een dusdanige multiplier te realiseren, waardoor iedere deelnemer van de Regionale Investeringsagenda netto-ontvanger is.
16	Kaag en Braassem	Financiën	U stelt dat het regionaal fonds om verdere uitwerking vraagt. Zo vraagt u om heldere criteria voor toekenning en hoe de middelen tussen thema's worden verdeeld. U brengt hierbij onder de aandacht dat uw gemeente bij het afgelopen RIF slechts vanuit het Groenfonds kansen kon benutten.	U stelt terecht dat het regionaal fonds om verdere uitwerking vraagt. We werken daarom samen met u een beheersverordening en per thema een programma uit. Binnenkort starten we met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in hun kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening en de programma's. De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor dat de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Dit proces is verduidelijkt in de financiële paragraaf.
17	Kaag en Braassem	Proces/planning	U gaat ervan uit dat het antwoord op uw vragen en uw zorgen wordt uitgewerkt in het toegezegde afsprakenkader, dat naar verwachting in maart 2024 ter vaststelling wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur.	De afspraken leggen we vas in de verordening, zoals benoemd in het antwoord hierboven.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
18	Katwijk	Proces/planning	U geeft aan zorgen te hebben over de totale omvang van de agenda. Daarbij geeft u aan dat het raadzaam is om enige ordening in prioriteit aan te brengen en duidelijk aan te geven op welke wijze en wanneer we deze prioritering aanbrengen.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
19	Katwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U adviseert de processtappen in het schema op pagina 18 en 19 aan te passen en met name toe te spitsen op eigenaarschap bij de gemeenten en een duidelijke inbouw van het maken van afspraken. U geeft aan dat projecten geen 'one size fits all'- projectaanpak behoeven.	We hebben dit advies meegenomen in de bewerking op pagina 18 en 19. We nemen ook een aantal samenwerkingsprincipes op, die ten grondslag liggen aan het verdere proces voor de uitwerking van de projecten. Bij de werkwijze van de RIA hanteren we het principe dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten, tenzij zij Holland Rijnland vragen om deze rol op zich te nemen. Daarbij benutten we de governance van Holland Rijnland voor de samenwerking binnen de RIA als geheel. De precieze werking hiervan zal de komende tijd verder worden uitgewerkt met gemeenten. De werkwijze zal in een op te stellen verordening RIA worden vastgelegd. Daarin is een 'one size fits all' projectplan niet noodzakelijk, maar een bepaalde vorm van uniformiteit is wel gewenst vanuit efficiency-overwegingen en om gelijkwaardige projecten te kunnen toetsen, in dienst staand van een soepele uitvoering.
20	Katwijk	Financiën	U geeft aan dat het belangrijk is dat de raden worden geïnformeerd over de omvang van de beoogde investeringen en over de wijze waarop de raden nu en in de toekomst invloed kunnen uitoefenen op de besteding van de middelen.	De raad bepaalt het financiële kader en is ook via een zienswijzeprocedure betrokken bij de begroting van Holland Rijnland. Binnen de governancestructuur van Holland Rijnland zijn de colleges en raden vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het DB legt verantwoording af aan het Algemeen Bestuur over de besteding van middelen.
21	Katwijk	Financiën	U geeft aan dat een navolgbare onderbouwing nodig is bij de middelen die worden gevraagd. De onderbouwing zal onder meer via de projectbladen van de prioritaire projecten tot stand moeten komen. U geeft aan dat het pas helder is wanneer wie welk project gaat trekken, te bepalen valt hoe hoog de gezamenlijke bijdrage voor de projecten moet zijn.	Per project is door gemeenten een inschatting gemaakt van de benodigde middelen. Uit de nog op te stellen plannen van aanpak zal de preciezere behoefte van verdere investering blijken. We vragen gemeenten om per 2025 middelen voor de RIA beschikbaar te stellen. Via de governancestructuur van Holland Rijnland beslissen de gemeenten in samenspraak over de besteding van de middelen aan de projecten. De financiële paragraaf is op de door u aangedragen punten nader toegelicht en verduidelijkt.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
22	Katwijk	Financiën	U adviseert om de uitgangspunten rond de verdeling (verdeelsleutel) expliciet te benoemen en duidelijk aan te geven op welk moment in het proces de raden kunnen besluiten over de ter beschikking te stellen middelen. Ook dient volgens u beter te worden onderbouwd waarom de instelling van een fonds voordelen oplevert en op welke wijze wordt verondersteld dat in deze fondsen een multiplier tot stand komt.	We hebben de financiële paragraaf op deze punten verduidelijkt. In deze paragraaf staat als uitgangspunt om in de aanjaagfase (P3 en P2), op basis van inwonerbijdrage, gezamenlijk de projecten te financieren. Zodra een project naar uitvoering gaat (P1), zijn de betreffende gemeenten zelf verantwoordelijk voor o.a. de financiering (na aftrek van middelen van derden). Het is daarbij een mogelijkheid dat de regio ook een bijdrage levert aan P1-projecten van gemeenten (bijvoorbeeld voor een nader te bepalen icoonproject). Een eerste storting in het regionaal fonds is nodig om een multiplier op de middelen te kunnen realiseren, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Voor het fonds werken we samen met de gemeenten thematische programma's uit, waarin de doelstelling verder is uitgewerkt en waarin criteria staan waaraan projecten moeten voldoen om een bijdrage te krijgen. Het fonds biedt tevens de mogelijkheid om met elkaar geld bijeen te brengen voor grote icoonprojecten in de P1-fase.
23	Katwijk	Financiën	U adviseert om een gedegen proces te beschrijven over hoe en wanneer de uiteindelijke reserveringen voor de projecten in de gemeentelijke begrotingen moeten worden opgenomen.	We zijn het eens met uw advies. Binnenkort starten we met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in hun kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening en de programma's. De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor dat de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Wij hebben dit proces verduidelijkt in de financiële paragraaf.
24	Katwijk	Financiën	U geeft aan dat er nog onduidelijkheid bestaat over de resterende middelen in het bestaande RIF en het cofinancieringsfonds.	Toelichting op de besteding van de RIF gelden staan in een aparte bijlage (in memo).
25	Katwijk	Proces/planning	U adviseert om voldoende tijd te nemen om de diverse reacties op de conceptversie met zorgvuldigheid te verwerken.	Met deze reactie voorzien we in een adequate beantwoording van de inbreng van alle colleges en kunnen we de benodigde verwerkingen doorvoeren in een volgende versie van de RIA.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
26	Leiden	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat in de RIA is opgenomen dat Holland Rijnland met betreffende gemeenten afspraken maakt over de leiding en financiering van projecten. U geeft daarbij aan dat, voor wat betreft samenwerking en sturing, u als voorwaarde meegeeft dat in het beginsel het primaat voor trekkerschap van prioritaire projecten bij de betreffende gemeente zou moeten liggen. Variatie in sturingsarrangementen is volgens u wel mogelijk, waarbij de betreffende gemeenten, in samenspraak met Holland Rijnland, vooraf bepalen welke rol Holland Rijnland in het project krijgt: partner, ondersteuner, begeleider, trekker of een andere rol. U geeft aan dat het van belang is voor de start van een project met alle betrokkenen te bepalen welke financiële, juridische, capacitaire en kwalitatieve waarborgen van belang zijn bij een bepaalde rolverdeling. Daarnaast geeft u aan dat beslechting van eventuele geschillen verdere uitwerking behoeft. U vraagt om bovenstaande punten te verwerken in de RIA en verwijst hiervoor naar het schema op pagina 18 en 19.	U geeft terecht aan dat het belangrijk is vooraf duidelijke afspraken te maken over ieders rol en verantwoordelijkheid in de verschillende projecten. Dit geldt voor financiële, juridische, capacitaire en kwalitatieve elementen. Dit kan per project verschillen, daarom wordt voor elk project een apart projectplan geschreven. Het uitgangspunt is wat ons betreft dat één gemeente de trekkersrol vervult. 'Hoe we samenwerken' is hierop aangepast. Voor wat betreft de beslechting van eventuele juridische geschillen: dit wordt verder uitgewerkt in de verordening van de Regionale Investeringsagenda.
27	Leiden	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat wat u betreft in het schema op pagina 18 en 19 helder omschreven dient te zijn dat de besluitvorming in regioverband vooral gaat over de inzet van regiomiddelen en -capaciteit in relatie tot het project.	De projectgroep en de stuurgroep zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke invulling van het betreffende project. Zij bieden het Dagelijks Bestuur een plan van aanpak aan waarin zij een aanvraag kunnen doen voor middelen ter uitvoering. Na geadviseerd te zijn door de thematische commissie, besluit het Dagelijks Bestuur over toekenning van die middelen.
28	Leiden	Financiën	U stelt dat de bedoeling van het regionaal fonds u nog niet geheel duidelijk is en u vraagt om een beschrijving hiervan in de Regionale Investeringsagenda.	We hebben hierover een aanvullende toelichting opgenomen in de financiële paragraaf van de RIA.
29	Leiden	Financiën	U geeft het belang aan van het opstellen van een beheersverordening waarin besluitvorming, werking en criteria zijn opgenomen. De verordening zal volgens u, na akkoord van colleges, daarna via het Algemeen Bestuur aan de raden worden voorgelegd. Deze verordening is voor u een voorwaarde om t.z.t. daadwerkelijk gelden aan een regionaal fonds toe te kennen.	We onderschrijven net als u het belang van een beheersverordening. We starten hiervoor binnenkort met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in de kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening. De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor dat de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Dit proces is verduidelijkt in de financiële paragraaf.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
30	Leiden	Financiën	U geeft aan te constateren dat voor de gevraagde middelen voor de veertien prioritaire projecten geen multiplier wordt voorzien. U vraagt om een uitleg of dit een optie is voor het fonds. Ten aanzien van het regionale fonds is het wat u betreft een voorwaarde dat de bijdrage van de regio altijd leidt tot extra investeringen van andere overheden buiten de gemeenten. U geeft hierbij het Groenfonds als voorbeeld.	U geeft terecht aan dat op het huidige RIF en het co-financieringsfonds een flinke multiplier is gerealiseerd. De veertien prioritaire projecten betreffen onderzoeks- en ontwikkelprojecten (P3 en P2). Waar mogelijk zullen we co-financiering van deze projecten niet nalaten. Een multiplier op deze middelen ligt echter minder voor de hand dan op de middelen die we in het fonds bijeen willen brengen. Voor wat betreft het regionale fonds onderschrijven we uw voorwaarde dat dit dient te leiden tot externe investeringen in de regio.
31	Leiden	Financiën	U geeft aan dat in het dekkingsvoorstel wordt voorgesteld de resterende middelen in het co-financieringsfonds te gebruiken voor de uitvoering van de Regionale investeringsagenda in 2024. U stelt dat juist hier een multipliereffect mee wordt bereikt en dat het inzetten van deze middelen afbreuk doet aan een gewenst maatschappelijk effect.	In een eerder stadium hebben de gemeenten Holland Rijnland verzocht om te kijken welke middelen nog beschikbaar waren om de Regionale Investeringsagenda mee te financieren. De bijeengebrachte middelen voor het co-financieringsfonds worden niet benut, doordat aanvragen hiervoor achterblijven. Op deze manier worden al opgehaalde middelen toch benut ter uitvoering van de regionale ambities.
32	Leiden	Financiën	U vindt het van belang dat bij de stukken van de Regionale Investeringsagenda een transparant inzicht wordt gegeven in de beschikbare middelen van het huidige investeringsfonds en een voorstel hoe om te gaan met de fondsmiddelen en rentebaten die daarin zitten en die nog vrij besteedbaar zijn. U vraagt of het mogelijk is dat deze gelden als dekking voor de regionale investeringsagenda kunnen worden ingezet.	U stelt terecht dat het van belang is inzicht te verschaffen in de beschikbare middelen van het huidige RIF. De laatste stortingen hiervoor zijn in 2024, enkele projecten hebben een uitloop tot 2024 en later. Een volledige evaluatie laat dus nog op zich wachten. We verwijzen graag naar bijgevoegd memo over de RIF-middelen.
33	Leiden	Inhoud RIA	U geeft aan dat de brede welvaart wat u betreft een grotere rol kan krijgen in de Regionale Investeringsagenda. U wil graag zien dat we hierin samen optrekken en als regio hierop anticiperen met mitigerende maatregelen.	We onderschrijven het belang van brede welvaart. We geloven dat de inzet op de vier thema's leidt tot een verbetering van de brede welvaart in de regio. Voor de vier thema's werken we de komende periode samen met u programma's uit waarin we brede welvaart verankeren.
34	Leiden	Inhoud RIA	Voor wat betreft het thema 'Economisch sterk en innovatief' geeft u aan dat u als collectief wil bekijken hoe we het vestigingsklimaat in de regio versterken. Het verbinden van kennisinstellingen en uitvoerende partijen is wat u betreft een taak die bij verschillende gemeenten hoort.	We onderschrijven het belang om in gezamenlijkheid te kijken naar het verder ontwikkelen van onze innovatieve kenniseconomie en het vestigingsklimaat in de regio.
35	Leiden	Financiën	U geeft aan dat het voorstel om te starten met veertien prioritaire projecten wat u betreft erg ambitieus is. U geeft aan dat als selectie criterium ten behoeve van financiering van projecten, het voor u van belang is dat een project bovenlokaal is en in ieder geval twee gemeenten betreft. U geeft aan dat het ontbreken van criteria voor nu geen probleem is, maar dat deze dienen te komen.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
36	Leiderdorp	Financiën	U attendeert het Dagelijks Bestuur op het onderzoek van de gezamenlijke rekenkamers in 2014 met betrekking tot het Regionaal Investeringsfonds en de aanbevelingen die in dit kader zijn gegeven.	Dit onderzoek is bij ons bekend, bedankt voor de attendering.
37	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat het in de Regionale Investeringsagenda voor u duidelijk wordt dat de leiding over de P3 en P2 projecten bij Holland Rijnland ligt. U geeft aan dat u denkt dat Holland Rijnland als partner moet optreden en de regie aan gemeenten zelf moet overlaten. Zo blijven, geeft u aan, gemeenten zelf verantwoordelijk voor het bestuurlijk draagvlak en de uitvoering.	U geeft terecht aan dat het belangrijk is vooraf duidelijke afspraken te maken over ieders rol en verantwoordelijkheid in de verschillende projecten. Dit kan per project verschillen. Daarom wordt voor elk project een apart projectplan geschreven. Het uitgangspunt is wat ons betreft dat één gemeente optreedt als trekker, tenzij er door de deelnemende gemeenten anders toe wordt besloten. 'Hoe we met elkaar samenwerken' is hierop aangepast.
38	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U bent van mening dat gemeenteraden een veel stevigere positie in het besluitvormingsproces dienen te krijgen, om zo bestuurlijk draagvlak op langere termijn te garanderen. U vindt dit belangrijk omdat de financiële en inhoudelijke impact van veel projecten op dit moment nog niet te overzien is en omdat het fonds een lange looptijd gedurende meerdere raadsperiodes heeft. U verwijst hierbij naar de DB-brief van 7 juli 2023.	We erkennen dat het belangrijk is gemeenteraden goed te betrekken bij de besluitvorming omtrent de Regionale Investeringsagenda. Daarom heeft het Dagelijks Bestuur in een vroeg stadium het aanbod gedaan bij gemeenteraden langs te komen. Ook zijn de raden betrokken middels een aantal raadsbrieven. Daarnaast krijgen zij de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen, alvorens het Algemeen Bestuur de Regionale Investeringsagenda vaststelt. Hierin zijn ook gemeenteraadsleden vertegenwoordigd.
39	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat u vindt dat de gemeenteraden vanuit een regionale visie feitelijk per project moeten kunnen bepalen of een gemeente (financieel) participeert. U benadrukt het voordeel van besluitvorming per project, dat sturing op subregionaal en projectniveau mogelijk is en realiseert u dat dit het besluitvormingsproces complex maakt, maar democratisch gezien noodzakelijk is.	In de financiële paragraaf wordt gevraagd voor de gehele Regionale Investeringsagenda middelen te reserveren in de gemeentelijke begrotingen. Het organiseren van individuele besluitvormingsprocessen voor alle projecten, doet afbreuk aan het realiseren van de regionale ambities, zoals vastgesteld in de regionale strategische documenten. Ook raken we hiermee het schaalvoordeel kwijt, waarmee onder andere aanspraak kan worden gemaakt op middelen bij het Rijk en de provincie.
40	Leiderdorp	Financiën	U bent van mening dat de financiering van veertien prioritaire projecten en het regionaal fonds niet via de reguliere begroting van Holland Rijnland dient te verlopen, omdat besluitvorming in dat geval aan het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland is. U vindt dat er een afzonderlijke begroting aan de RIA ten grondslag zou moeten liggen.	De structuur van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland maakt het alleen mogelijk om een begroting via het Algemeen Bestuur vast te stellen. Een traject waarmee de gemeenteraden dit vaststellen, is niet rechtsgeldig. De middelen die worden bijeengebracht voor de Regionale Investeringsagenda zullen in een separaat fonds worden gestort, en daarmee worden geoormerkt voor de uitvoering van de Regionale Inveseringsagenda. Dit is overigens dezelfde werkwijze die destijds is gevolgd voor het huidige Regionale Investeringsfonds (RIF).

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
41	Leiderdorp	Financiën	U geeft aan dat u het regionaal fonds en de financiering van prioritaire projecten verder uitgewerkt wilt zien. U vindt het niet duidelijk hoe dit bedrag van totaal 7 miljoen tot stand is gekomen. Eveneens bent u benieuwd of projecten uit de projectenportefeuille aanspraak kunnen maken op gelden uit het fonds. En vraagt u of er later nog nieuwe prioritaire projecten aan toegevoegd worden indien de actualiteit dit noodzakelijk maakt.	Enerzijds werken we aan het aanjagen van prioritaire projecten. Dit zijn vaak grotere complexe projecten waar meer gemeenten bij betrokken zijn. Hiervoor is in het onderhavige voorstel € 4 miljoen gevraagd. Daarnaast willen wij op vier thema's fondsen instellen om (kleinere) initiatieven in de regio te stimuleren die passen bij regionale doelstellingen voor deze thema's. Hiervoor vragen we € 3 miljoen. Wij hebben in de financiële paragraaf een aanvullende toelichting opgenomen op de doelstelling van de fondsen. De afgelopen jaren heeft bijvoorbeeld het groenprogramma tot de succesvolle realisatie van veel projecten geleid in de regio. Het is de bedoeling dat een project óf in de RIA als prioritair wordt aangemerkt of een bijdrage uit een fonds krijgt. In uitzonderlijke gevallen is wellicht sprake van cumulatie zoals bij het sparen voor cofinanciering voor grote mobiliteitsprojecten. Voor deze fondsen werken we thematische programma's uit. Voor wat betreft het toevoegen van nieuwe projecten verwijzen we naar de financiële paragraaf, waarin beschreven staat dat in het tweede jaar van elke bestuursperiode nieuwe projecten kunnen worden toegevoegd, zodat we aansluiten op de actualiteit.
42	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt of gemeenten per bestuursperiode kunnen kiezen om deel te nemen aan de Regionale Investeringsagenda.	Met de Regionale Investeringsagenda spreken de regiogemeenten het commitment naar elkaar uit om een aantal grote regionale opgaven, in de vorm van concrete projecten, gezamenlijk op te pakken. Dit betekent dat wij meerjarig en dus over meerdere bestuursperiodes met elkaar aan de slag gaan.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
43	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U wil meegeven dat een afsprakenkader en de beheersverordening voor de start van de formele zienswijzeperiode en de daadwerkelijke besluitvorming noodzakelijk is.	Er wordt spoedig gestart met het opstellen van een beheersverordening en afsprakenkader, waarin besluitvorming, werking en criteria voor de fondsen zijn opgenomen. Hiervoor wordt een werkgroep ingesteld waaraan vertegenwoordigers van gemeenten kunnen deelnemen. We werken daarom samen met u een beheersverordening en per thema een programma uit. Binnenkort starten we met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in hun kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening en de programma's. De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor dat de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Dit proces is verduidelijkt in de financiële paragraaf. Het vaststellen van de verordening is noodzakelijk de gemeentelijke middelen te kunnen gaan besteden
44	Leiderdorp	Governance / "Hoe werken we samen"	U mist informatie en duidelijkheid bij veel projectbladen. U leest niet terug hoe deelname aan de RIA geregeld is en op basis van welke criteria de selectie en evaluatie wordt gemaakt.	U stelt terecht dat de projectbladen verdere uitwerking behoeven. Dit onderschrijven wij volledig. De projectbladen zijn bedoeld als eerste aanzet. De volgende stap is om per project een plan van aanpak uit te werken waarbij de gemeenten eigenaar zijn. Voor wat betreft uw vraag over de deelname aan de Regionale Investeringsagenda, nemen wij aan dat u zou willen weten hoe gemeenten hieraan deelnemen. Dit gebeurt via een besluit van het Algemeen Bestuur, op basis van zienswijzen van de gemeenteraden. Voor wat betreft de selectiecriteria en evaluatie: deze nemen wij mee in de beheersverordening, waaraan wij hierboven refereren.
45	Leiderdorp	Projectbladen	Op projectblad 8 mist u 'de Baanderij' en u merkt op dat er een naamsverandering heeft plaatsgevonden. U vraagt om de beweegreden om de Baanderij van het projectblad af te halen en wie dit heeft besloten. U ziet graag de transformatie van de Baanderij terug in de RIA.	We erkennen uw punt en voegen 'de Baanderij' toe aan het projectblad.
46	Leiderdorp	Inhoud RIA	U mist een aantal belangrijke provinciale thema's zoals fietspaden, mobiliteit en energietransitie. Daarnaast vindt u de relatie tussen de RIA met andere grote ontwikkelingen zoals het MIRT en het ZHPLG onvoldoende inzichtelijk.	De uitdagingen in de regio zijn niet anders dan die van de provincie en het Rijk. De Regionale Investeringsagenda sluit hier naadloos op aan, zoals terugkomt in de projecten Doorfietsroutes, Energy Lane - inclusief Barrepolder 150kV station -, Warmtenet en de studie regionale aansluiting MIRT knooppunt Leiden Centraal.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
47	Leiderdorp	Proces/planning	Tot slot geeft u aan dat uw gemeenteraad niet voor 9 april 2024 een zienswijze kan aanbieden.	Om gemeenten ruimer de tijd te geven een zienswijze in te dienen, is het Algemeen Bestuur verplaatst naar 3 april 2024. Vanaf de start van de zienswijzeperiode zijn dit acht weken. We vragen om uw flexibiliteit en hopen dat u daarmee een manier vindt om toch een (concept) zienswijze aan te bieden.
48	Lisse	Projectbladen	U geeft aan dat de verbinding N206-N207 en de verbinding N208-A44 allebei moeten worden gekwalificeerd als P2-project.	We nemen uw voorstel over.
49	Lisse	Financiën	U geeft aan dat, gelet op de omvang van de beoogde investeringen, het noodzakelijk is om ordening in prioriteiten aan te brengen en zichtbaar te maken in de RIA. U vraagt of er voor de prioritering een afwegingskader en criteria kunnen worden gegeven in de RIA.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
50	Lisse	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt hoe de raad invloed kan uitoefenen en toezicht heeft op de besteding van middelen.	De raad bepaalt het financiële kader en is ook via een zienswijzeprocedure betrokken bij de begroting van Holland Rijnland. Binnen de governancestructuur van Holland Rijnland zijn de colleges en raden vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het DB legt verantwoording af aan het Algemeen Bestuur over de besteding van middelen.
51	Lisse	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt of er sprake is van overlap van werkzaamheden en taken met de huidige Gemeenschappelijke Regeling. U stelt dat het gevraagde geld lijkt te zitten in personeelskosten van Holland Rijnland voor de projectgroepen voor P2 en P3 projecten.	De middelen die gevraagd worden voor de financiering van de projecten zijn bedoeld om de onderzoeksvraag van de projecten te beantwoorden. Hierbij moet u denken aan het inhuren van een gespecialiseerd bureau om onderzoek te doen, een businesscase te bouwen, subsidiemogelijkheden te verkennen, et cetera. Mocht het nodig zijn om capaciteit met de projectmiddelen van de RIA te financieren, dan moet dat ook een mogelijkheid zijn om tot realisatie van een project te komen. De capaciteit van Holland Rijnland wordt dus niet uit RIA-middelen bekostigd, maar uit de reguliere begroting van Holland Rijnland. Mocht er in het kader van een RIA-project een extra beroep worden gedaan op Holland Rijnland, dan zou het wel tot de mogelijkheden moeten behoren de extra capaciteit te bekostigen uit de projectgelden voor de RIA, net zoals dat voor gemeenten geldt.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
52	Lisse	Financiën	U geeft aan dat er in één keer geld wordt gevraagd (in plaats van een jaarlijkse bijdrage) zonder volledige en duidelijke onderbouwing van vooral de fondsen. U vraagt wat de planning is van de uitgaven voor verschillende projecten. U vraagt wanneer welke middelen nodig zijn en op welke termijn aanvullende (financiële) besluitvorming wordt verwacht.	In de financiële paragraaf worden gemeenten verzocht om bij de kadernota 2025 alvast de benodigde middelen voor de RIA te reserveren. Daarmee minimaliseren we de lasten voor de gemeenten in het 'ravijnjaar' 2026. Een andere reden om dit zo te doen is dat het hiermee voor gemeenten mogelijk is om de RIA-bijdrage te dekken met incidentele middelen. Het is mogelijk om de gevraagde middelen te verdelen over drie gelijke jaarlijkse bijdragen. Een eerste storting in de fondsen is nodig om hierop een multiplier te kunnen realiseren, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Een eventuele volgende bijdrage komt pas aan de orde bij de volgende RIA-periode (2028-2031). Dan zal samen met gemeenten opnieuw de financiële behoefte worden bepaald.
53	Lisse	Governance / "Hoe werken we samen"	U adviseert het schema op pagina 18 en 19 van de RIA "Hoe werken we samen" aan te passen en doet hier concrete suggesties voor.	We hebben dit advies meegenomen in de bewerking op pagina 18 en 19. We nemen ook een aantal samenwerkingsprincipes op, die ten grondslag liggen aan het verdere proces voor de uitwerking van de projecten. Bij de werkwijze van de RIA hanteren we het principe dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten, tenzij zij Holland Rijnland vragen om deze rol op zich te nemen. Daarbij benutten we de governance van Holland Rijnland voor de samenwerking binnen de RIA als geheel. De precieze werking hiervan zal de komende tijd verder worden uitgewerkt met gemeenten. De werkwijze zal in een op te stellen verordening RIA worden vastgelegd. Daarin is een 'one size fits all' projectplan niet noodzakelijk, maar een bepaalde vorm van uniformiteit is wel gewenst vanuit efficiency-overwegingen en om gelijkwaardige projecten te kunnen toetsen, in dienst staand van een soepele uitvoering.
54	Lisse	Financiën	U vraagt om de omvang en de besteding van oude RIF-middelen bekend te maken en duidelijk te maken hoe de besluitvorming verloopt. Waarborging van gelden voor de Ontsluiting Noordelijke Duin- en Bollenstreek is nodig.	Een toelichting op de besteding van de RIF-gelden vindt u in een aparte memo. Deze is als bijlage toegevoegd. De middelen voor de Noordelijke Ontsluiting Duin- en Bollenstreek blijven voor dit doel gereserveerd in het RIF.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
55	Lisse	Financiën	U stelt dat de besluitvorming over de inzet van de middelen uit het cofinancieringsfonds voor de RIA nodig is. U vraagt of het fonds, naast de fondsen in de RIA, in stand moeten worden gehouden nu blijkt dat bedragen onbenut zijn gebleven. U vraagt om een reactie.	Het klopt dat er besluitvorming nodig is om de reserve van het co-financieringsfonds aan te kunnen wenden voor de RIA. Dit besluit zullen we gelijktijdig met de vaststelling van de RIA voorleggen aan het AB te 3 april. Met deze middelen kunnen we alvast projecten financieren in 2024. Dit is nodig omdat de besluitvorming omtrent de RIA-bijdragen van gemeenten nog moet plaatsvinden en deze betrekking hebben op 2025. Ondanks dat er een reserve co-financieringsfonds is opgebouwd, zijn vanuit dit fonds de afgelopen jaren tal van succesvolle projecten gefinancierd. Dit succes willen we voortzetten en de middelen hier nog beter voor benutten. Daarom werken wij een voorstel uit om het co-financieringsfonds in vernieuwde vorm onder te brengen bij het RIA-fonds voor het thema economie.
56	Lisse	Projectbladen	U stelt dat projectkaders ontbreken of nog onduidelijk zijn en dat het onderscheid tussen de 4 miljoen voor de projecten en de 3 miljoen voor het regionale fonds lastig te duiden is. Projecten zijn verbonden aan thema's. U vraagt wat dit betekent voor de financiering, of dit uit beide stromen kan komen of niet en wat het onderscheid is.	De projectbladen zijn bedoeld als eerste aanzet. De volgende stap is om per project een plan van aanpak uit te werken waarbij de gemeenten eigenaar zijn van het project. Het plan van aanpak geeft uitwerking aan de door u benoemde aandachtspunten, zoals kaders en afbakening. Enerzijds werken we met de RIA samen aan prioritaire projecten. Dit zijn vaak grotere complexe projecten waar meer gemeenten bij betrokken zijn. Hiervoor is in het onderhavige voorstel €4 miljoen gevraagd. Daarnaast stellen wij voor om een regionaal fonds in te stellen om (kleinere) initiatieven in de regio te stimuleren die passen bij regionale doelstellingen op de vier genoemde thema's. Hiervoor vragen we €3 miljoen. Wij hebben in de financiële paragraaf een aanvullende toelichting opgenomen op de doelstelling van het fonds. Het is de bedoeling dat een project óf in de RIA als prioritair project wordt aangemerkt of een bijdrage uit het fonds krijgt. In uitzonderlijke gevallen is wellicht sprake van cumulatie zoals bij het sparen voor cofinanciering voor grote mobiliteitsprojecten. Voor het fonds werken we samen met de gemeenten thematische programma's uit, waarin de doelstelling verder is uitgewerkt en waarin criteria staan waaraan projecten moeten voldoen om een bijdrage te krijgen.
57	Nieuwkoop	Projectbladen	U vraagt aandacht voor de koppeling met de opgaven in het landelijk gebied ende HUB's.	Uiteraard is hier aandacht voor. We zorgen voor een goede koppeling met de opgaven van het landelijk gebied.
58	Nieuwkoop	Projectbladen	U vraagt aandacht voor de koppeling tussen de kennis- en innovatie-as en de innovatieve greenportclusters, pilots binnen de agrarische sector en het MKB.	Binnen het prioritaire project "Regiodeal Sierteelt" is aandacht voor de innovatieve greenportclusters die onze regio rijk is en voor pilots in de agrarische sector. In het Koersdocument Economie is aandacht voor het MKB in de regio.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
59	Nieuwkoop	Financiën	U uit zorgen over meerjarig commitment op basis van indicaties voor de projectkosten.	Zoals in de financiële paragraaf van de Regionale Investeringsagenda wordt toegelicht, wordt de financiële bijdrage gevraagd voor een periode van drie jaar. Daarmee minimaliseren we de lasten voor de gemeenten in het 'ravijnjaar' 2026. In jaar 2 van de volgende collegeperiode herijken we de ambities van de RIA. Hierbij staan we opnieuw stil bij de financiële situaties van de gemeenten.
60	Nieuwkoop	Financiën	U vraagt om uitwerking van criteria voor de projecten die vragen om financiering vanuit één van de fondsen.	U stelt terecht dat het regionaal fonds om verdere uitwerking vraagt. We werken daarom samen met u een beheersverordening en per thema een programma uit. Binnenkort starten we met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in hun kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening en de programma's. Daarin zullen ook de criteria voor projecten en bestedingen moeten worden opgenomen (zoals nu bij het Groenprogramma). De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor dat de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Wij verduidelijken dit proces in de financiële paragraaf.
61	Nieuwkoop	Proces/planning	U geeft aan dat er een afsprakenkader en mogelijk een beheersverordening moet worden opgesteld. Uw intentie is om het afsprakenkader vast te laten stellen door het Algemeen Bestuur in maart 2024. U ziet het als een randvoorwaarde dat het beoogde kader en het governance-model éérst worden voorgelegd aan en besproken worden in de commissie Bestuur & Middelen. Pas met een positief advies van de commissie kan het voorstel worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.	Voor de fondsen geldt dat er per thema een programma wordt opgesteld waarin de criteria zijn opgenomen (zoals nu bij het Groenprogramma). Deze programma's worden verankerd in de nog op te stellen verordening RIA. De totstandkoming van de programma's en de verordening werken wij de komende periode samen met de gemeenten uit. Vaststelling van deze documenten is voorzien in het vierde kwartaal van 2024. Dit geeft voldoende tijd om het voorstel via de commissie Bestuur & Middelen door te geleiden naar het Algemeen Bestuur.
62	Nieuwkoop	Projectbladen	U vraagt ons om mee te denken over koppelkansen met de regionale infra en de warmtenetten richting en binnen het landelijk gebied - waarvan u onderdeel uitmaakt - en ondersteuning bij lokale projecten.	We werken aan de energietransitie voor de hele regio. We erkennen dat het warmtenet in het landelijk gebied beperkte koppelkansen heeft, maar waar deze zich voordoen, denken we graag mee over de mogelijkheden binnen uw gebied.
63	Nieuwkoop	Projectbladen	U verzoekt ons om de doorfietsroutes als prioritaire opgave binnen de mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord (P2) te verwijderen.	De ervaring in de Duin- en Bollenstreek leert dat het aanbieden van een zo breed mogelijke mobiliteitsoplossing cruciaal is voor de realisatie van een totale mobiliteitsaanpak en het verkrijgen van financiering hiervoor. Het STOMP-principe (Stappen-Trappen-Openbaar Vervoer-Mobility as a Service-Privé auto) is bij hogere overheden leidend. Daarom hebben wij de doorfietsroutes als prioritaire opgave binnen de mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord laten staan.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
64	Nieuwkoop	Financiën	U vraagt om een knip te maken in het in te leggen projectgeld en het fondsen­geld. U stelt voor om via de kadernota 2025 het projectgeld (€ 4 miljoen) te reserveren en pas na commitment over de governance, de (rand)voorwaarden én positief advies van de commissie Bestuur en Middelen, het geld voor de fondsen (€ 3 miljoen) te reserveren.	Een eerste storting in de fondsen is nodig om hierop een multiplier te kunnen realiseren, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Het is onwenselijk om de door u voorgestelde knip te maken, omdat er dan pas in 2026 kan worden gestart met projecten. We lichten dit verder toe in de financiële paragraaf.
65	Nieuwkoop	Governance / "Hoe werken we samen"	U biedt aan om mee te willen helpen om het voorstel over de samenwerking verder uit te werken.	Hier maken we graag gebruik van.
66	Noordwijk	Proces/planning	U geeft aan dat het proces nog onvoldoende uitgewerkt is om voor zienswijze aan te kunnen bieden aan colleges en raden. Er is in uw ogen onvoldoende antwoord op vragen en opmerkingen teruggekomen.	De totstandkoming van de RIA is een dynamisch proces. Het is voor het eerst dat wij op deze vernieuwende manier samenwerken om regionale projecten met elkaar van de grond te krijgen. We hechten eraan om gezamenlijk stappen te zetten richting de uitvoering. Daarbij moeten we ook met elkaar onderkennen dat de RIA nooit 'af' zal zijn. Het is immers een agenda en geen vaststaand programma. Uitstellen van de zienswijze is ons inziens niet in het belang van de gemeenten en daarmee de regio. Het is van belang om vooral met elkaar in gesprek te blijven om de aanpak en inhoud te verfijnen. Daar maken de raden ook deel van uit.
67	Noordwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt of er sprake is van overlap van werkzaamheden en taken met de huidige Gemeenschappelijke Regeling. U stelt dat het gevraagde geld lijkt te zitten in personeelskosten van Holland Rijnland voor de projectgroepen voor P2 en P3 projecten.	De middelen die worden gevraagd voor de financiering van de projecten zijn bedoeld om de onderzoeksvraag van de projecten te beantwoorden. Hierbij moet u denken aan het inhuren van een gespecialiseerd bureau om onderzoek te doen, een businesscase te bouwen, subsidiemogelijkheden te verkennen, et cetera. Mocht het nodig zijn om ook capaciteit met de projectmiddelen voor de RIA te financieren, dan moet dat ook een mogelijkheid zijn om tot de realisatie van een project te komen. De capaciteit van Holland Rijnland wordt niet uit RIA-middelen bekostigd, maar uit de reguliere begroting van Holland Rijnland. Mocht er in het kader van een RIA-project een extra beroep worden gedaan op Holland Rijnland, dan behoort het wel tot de mogelijkheden de extra capaciteit te bekostigen uit de projectgelden voor de RIA, net zoals dat voor gemeenten geldt.
68	Noordwijk	Financiën	U stelt dat er in één keer geld gevraagd (in plaats van een jaarlijkse bijdrage) wordt zonder volledige en duidelijke onderbouwing.	Het is mogelijk om de gevraagde middelen te verdelen over drie gelijke jaarlijkse bijdragen.
69	Noordwijk	Financiën	U geeft aan dat een evaluatie en mogelijke inzet van (resterende bedragen) lopende fondsen ontbreekt. U stelt voor om de resterende middelen in de reserve co-financieringsfonds beschikbaar te stellen voor de in 2024 verwachte uitgaven. U vraagt of wij kunnen aangeven, welke niet-beklemd RIF-middelen en rentebaten ingezet kunnen worden voor de RIA?	Op dit moment wordt gewerkt aan de evaluatie van het Groenprogramma. Voor wat betreft het RIF wordt er nog door verschillende partijen gewerkt aan de verdere uitvoering van projecten. Zo maakt de gemeente Noordwijk onderdeel uit van de projectorganisaties van deze projecten (MNDNS&H, HOV Schiphol-Noordwijk, et cetera). Voor meer informatie over de RIF-middelen verwijzen wij u naar bijgevoegd memo.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
70	Noordwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U stelt dat projectkaders ontbreken of onduidelijk zijn. Graag ziet u de kaders vastgelegd en getoetst.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
71	Noordwijk	Financiën	U stelt dat het afsprakenkader over hoe om te gaan met (en het kunnen aanvragen van) de middelen in de P2/P3-budgetten dan wel het regionaal fonds, naar verwachting in maart 2024 ter vaststelling wordt aangeboden aan het AB. U stelt dat op voorhand al middelen (€ 7 miljoen) vragen aan de raden, niet de juiste en verstandige volgorde lijkt. U stelt voor hiervoor aan te haken bij de opstelling van de gemeentelijke Kadernota's voor 2025.	We onderschrijven net als u het belang van een duidelijk afsprakenkader. Afspraken over hoe om te gaan met de budgetten, leggen we daarom vast in een beheersverordening. We starten hiervoor binnenkort met een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers uit de gemeenten en Holland Rijnland, voor de uitwerking hiervan. Met het vaststellen van de RIA in april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we de gemeenten alvast om in de kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Ondertussen werken we verder aan het verfijnen van het 'hoe', zoals de verordening. De planning is om de verordening in het vierde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is nog voor de gevraagde gemeentelijke middelen in 2025 beschikbaar komen voor de RIA. Dit proces is verduidelijkt in de financiële paragraaf van de RIA.
72	Noordwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U stelt dat in de RIA wat discrepanties of onduidelijkheden staan. Bijvoorbeeld, dat het ook expliciet volgens de stukken mogelijk moet zijn dat een gemeente initiatiefnemer en trekker is van een prioritair project.	We delen het uitgangspunt dat gemeenten in principe de projecten trekken en dat Holland Rijnland - waar de gemeenten dat wensen - het projectleiderschap op zich neemt. In principe is per project één gemeente trekker.
73	Noordwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U stelt dat Holland Rijnland onmiddellijk bij het instellen van het regionaal fonds het mandaat voor toekenning van bijdragen uit het Regionaal Fonds bij het Dagelijks Bestuur legt.	Het proces is als volgt: Voordat het Dagelijks Bestuur een besluit neemt over toekenning van middelen uit het fonds, worden gemeenten geraadpleegd middels de regiocommissie. We gebruiken de governance van Holland Rijnland om de regionale samenwerking in het kader van de RIA te faciliteren. Daaronder valt ook de rol van het Dagelijks Bestuur.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
74	Noordwijk	Governance / "Hoe werken we samen"	U adviseert het schema op pagina 18 en 19 van de RIA "Hoe werken we samen" aan te passen en doet hier concrete suggesties voor.	We hebben het schema op bladzijde 18 en 19 goed bestudeerd naar aanleiding van de zienswijzen en waar nodig aangepast. Bij de werkwijze van de RIA hanteren we het uitgangspunt dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten, tenzij zij Holland Rijnland vragen om deze rol op zich te nemen. Tegelijk benutten we de governance van Holland Rijnland voor de kaderstelling, prioritering, sturing en verantwoording op de RIA als geheel. De werkwijze zal de komende tijd verder worden uitgewerkt met een werkgroep van gemeenten. De werkwijze zal in een op te stellen beheersverordening RIA worden vastgelegd.
75	Noordwijk	Inhoud RIA	U stelt de volgende wijzigingen voor: In Position Paper Stedelijke As "Om onze toppositie in de kenniseconomie te behouden, willen we het Leiden Bio Science Park en de NL Space Campus in Noordwijk doorontwikkelen als innovatiedistrict."	We nemen uw voorstel over.
76	Noordwijk	Inhoud RIA	U stelt de volgende wijzigingen voor: In Position Paper Duin- en Bollenstreek, de aanvullende zin toevoegen in de tekst: "Ook voor de ontwikkeling van de NL Space Campus in Noordwijk is investeren in bereikbaarheid van groot belang." Graag in plaats van Kuuroord opnemen dat Noordwijk een heilzame badplaats is.	We nemen uw voorstel over.
77	Noordwijk	Inhoud RIA	U stelt de volgende wijzigingen voor: In Projectblad 5 Studie Regionale aansluiting MIRT Knooppunt Leiden Centraal HOV + Fiets en oost-west HOV-corridor Stedelijke As ESA ESTEC/NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Alphen Hier staat ESA ESTEC/NL Space Campus in de titel, maar nog niet in de tekst zelf.	We nemen uw voorstel over.
78	Noordwijk	Inhoud RIA	U stelt de volgende wijzigingen voor: In Projectblad 14: Studie versterken en verbinden kennis- en innovatie-as. Graag de volgende zin nog aanpassen: "Er liggen concrete opgaven voor de groei van het Leiden Bio Science Park, ontwikkeling van Zijlhoek-De Woerd, de toekomst van Unmanned Valley en de NL Space Campus in Noordwijk." De Economic Board Duin- en Bollenstreek noemen als betrokken partij.	We nemen uw voorstel over.
79	Oegstgeest	Proces/planning	U stelt voor dat Holland Rijnland de tijd neemt om dit programma beter uit te werken. Dit om een hoog afbreukrisico te voorkomen. U geeft aan dat mocht dit leiden tot een ongewenste vertraging, het dan wellicht een optie is om een deel van het voorgestelde budget alvast te reserveren, onder voorbehoud van besluitvorming over het programma in de loop van 2024.	We onderschrijven uw stelling dat de Regionale Investeringsagenda op onderdelen verdere uitwerking behoeft. Dit zit hem inhoudelijk in de verdere uitwerking van de veertien prioritaire projecten en de governance. Feit is wel dat de inhoud tot dusver een basis vormt om financiële middelen te kunnen vragen. Deze zijn daarom niet los te zien van elkaar. Op grond hiervan kunnen de gevraagde middelen aan de begroting van Holland Rijnland worden toegevoegd.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
80	Oegstgeest	Financiën	U geeft aan dat het voor u nog niet duidelijk is wat het effect is van het regionale investeringsfonds, in combinatie met drie afzonderlijke position papers. U geeft aan dat mocht dit budget toch worden opgenomen, dan tenminste het Algemeen Bestuur over de invulling dient te besluiten, met daarbij een overtuigende position paper.	Het regionale fonds kent een thematisch karakter, onderbouwd vanuit de programma's op de vier thema's (groenblauw, mobiliteit, energie en economie). Voor dit fonds kunnen gemeenten projecten aandragen die bijdragen aan de regionale doelstellingen. De position papers staan daar in principe los van, aangezien deze gemeenten binnen de drie gebieden kunnen helpen om de vertaling van de RIA naar de eigen gemeenteraad te kunnen maken. Tot slot stelt u terecht dat het Algemeen Bestuur dient te besluiten over de invulling van de fondsen. Deze besluitvorming wordt in 2024 opgezet.
81	Oegstgeest	Projectbladen	U geeft aan eraan te hechten om bij de tekst van de corridorstudie uit te gaan van de formuleringen in het "Blauwe Boekje". Aanvullend daarop stelt u dat het van belang is dat in de corridorstudie de urgente verkeersproblematiek van de aansluiting A44/N444, waarmee Oegstgeest en Teylingen te maken hebben, expliciet wordt benoemd. U doet hiertoe een aantal tekstvoorstellen.	We danken u voor de tekstsuggesties en nemen deze over. U geeft terecht aan dat het belangrijk is deze verkeersproblematiek op de juiste manier te benoemen.
82	Teylingen	Projectbladen	U geeft aan dat de verbinding N206-N207 en de verbinding N208-A44 allebei als P2-project moeten worden gekwalificeerd.	We nemen uw voorstel over.
83	Teylingen	Financiën	U geeft aan dat, gelet op de omvang van de beoogde investeringen, het noodzakelijk is om ordening in prioriteiten aan te brengen en zichtbaar te maken in de RIA. U vraagt of voor de prioritering een afwegingskader en criteria kunnen worden gegeven in de RIA.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
84	Teylingen	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt hoe de raad invloed kan uitoefenen en toezicht heeft op de besteding van middelen.	De raad bepaalt het financiële kader en is ook via een zienswijzeprocedure betrokken bij de begroting van Holland Rijnland. Binnen de governancestructuur van Holland Rijnland zijn de colleges en raden vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het DB legt verantwoording af aan het Algemeen Bestuur over de besteding van middelen.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
85	Teylingen	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt zich af of er overlap is van werkzaamheden en taken met de huidige GR? Het gevraagde geld lijkt te zitten in personeelskosten van Holland Rijnland voor de projectgroepen voor P2 en P3 projecten.	De middelen die gevraagd worden voor de financiering van de projecten zijn bedoeld om de onderzoeksvraag van de projecten te beantwoorden. Hierbij moet u denken aan het inhuren van een gespecialiseerd bureau om onderzoek te doen, een businesscase te bouwen, subsidiemogelijkheden te verkennen, et cetera. Mocht het nodig zijn om ook capaciteit met de projectmiddelen voor de RIA te financieren, dan moet dat ook een mogelijkheid zijn om tot realisatie van een project te komen. De capaciteit van Holland Rijnland wordt niet uit RIA-middelen bekostigd, maar uit de reguliere begroting van Holland Rijnland. Mocht er in het kader van een RIA-project een extra beroep worden gedaan op Holland Rijnland, dan zou het wel tot de mogelijkheden moeten behoren de extra capaciteit te bekostigen uit de projectgelden voor de RIA net zoals dat voor gemeenten geldt.
86	Teylingen	Financiën	U geeft aan dat er in één keer geld wordt gevraagd (in plaats van een jaarlijkse bijdrage) zonder volledige en duidelijke onderbouwing van vooral de fondsen. U vraagt wat de planning is van de uitgaven voor verschillende projecten. U vraagt wanneer welke middelen nodig zijn en op welke termijn aanvullende (financiële) besluitvorming wordt verwacht.	In de financiële paragraaf worden gemeenten verzocht om bij de kadernota 2025 alvast de benodigde middelen voor de RIA te reserveren. Daarmee minimaliseren we de lasten voor de gemeenten in het 'ravijnjaar' 2026. Een andere reden om dit zo te doen is dat het hiermee voor gemeenten mogelijk is om de RIA-bijdrage te dekken met incidentele middelen. Een eerste storting in de fondsen is nodig om hierop een multiplier te kunnen realiseren, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Een eventuele volgende bijdrage komt pas aan de orde bij de volgende RIA-periode (2028-2031). Dan zal samen met gemeenten opnieuw de financiële behoefte worden bepaald.
87	Teylingen	Governance / "Hoe werken we samen"	U adviseert het schema op pagina 18 en 19 van de RIA "Hoe werken we samen" aan te passen en doet hier concrete suggesties voor.	We hebben het schema op bladzijde 18 en 19 goed bestudeerd naar aanleiding van de zienswijzen en scherpen dit op basis van uw inbreng aan. Bij de werkwijze van de RIA hanteren we het principe dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten, tenzij zij Holland Rijnland vragen om deze rol op zich te nemen. Daarbij benutten we de governance van Holland Rijnland voor de samenwerking binnen de RIA als geheel. De precieze werking hiervan zal de komende tijd verder worden uitgewerkt met gemeenten. De werkwijze zal in een op te stellen verordening RIA worden vastgelegd.
88	Teylingen	Financiën	U vraagt de omvang en besteding van oude RIF-middelen bekend te maken en duidelijk te maken hoe de besluitvorming verloopt. U vindt waarborging van gelden voor de Ontsluiting Noordelijke Duin- en Bollenstreek nodig.	Een toelichting op de besteding van de RIF-gelden vindt u in een aparte memo. Deze is als bijlage toegevoegd. De middelen voor de Noordelijke Ontsluiting Duin- en Bollenstreek blijven voor dit doel gereserveerd in het RIF.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
89	Teylingen	Financiën	U stelt dat besluitvorming over inzet van de middelen uit het cofinancieringsfonds voor de RIA nodig is. U vraagt of het fonds naast de fondsen in de RIA in stand moeten worden gehouden, nu blijkt dat bedragen onbenut zijn gebleven. U vraagt om een reactie.	Het klopt dat er besluitvorming nodig is om de reserve van het co-financieringsfonds aan te kunnen wenden voor de RIA. Dit besluit zullen we gelijktijdig met de vaststelling van de RIA voorleggen aan het AB te 3 april. Met deze middelen kunnen we alvast projecten financieren in 2024. Dit is nodig omdat de besluitvorming omtrent de RIA-bijdragen van gemeenten nog moet plaatsvinden en deze betrekking hebben op 2025. Ondanks dat er een reserve co-financieringsfonds is opgebouwd, zijn vanuit dit fonds de afgelopen jaren tal van succesvolle projecten gefinancierd. Dit succes willen we voortzetten en de middelen hier nog beter voor benutten. Daarom werken wij een voorstel uit om het co-financieringsfonds in vernieuwde vorm onder te brengen bij het RIA-fonds voor het thema economie.
90	Teylingen	Projectbladen	U stelt dat projectkaders ontbreken of nog onduidelijk zijn en dat het onderscheid tussen de 4 miljoen voor de projecten en de 3 miljoen voor het regionale fonds lastig te duiden is. Projecten zijn verbonden aan thema's. U vraagt wat dit betekent voor de financiering, of dit uit beide stromen kan komen of niet, en wat het onderscheid is?	De projectbladen zijn bedoeld als eerste aanzet. De volgende stap is om per project een plan van aanpak uit te werken waarbij de gemeenten eigenaar zijn van het project. Het plan van aanpak geeft uitwerking aan de door u benoemde aandachtspunten, zoals kaders en afbakening. Enerzijds werken we met de RIA samen aan prioritaire projecten. Dit zijn vaak grotere complexe projecten waar meer gemeenten bij betrokken zijn. Hiervoor is in het onderhavige voorstel €4 miljoen gevraagd. Daarnaast stellen wij voor om een regionaal fonds in te stellen om (kleinere) initiatieven in de regio te stimuleren die passen bij regionale doelstellingen op de vier genoemde thema's. Hiervoor vragen we € 3 miljoen. Wij hebben in de financiële paragraaf een aanvullende toelichting opgenomen op de doelstelling van het fonds. Het is de bedoeling dat een project óf in de RIA als prioritaair project wordt aangemerkt of een bijdrage uit het fonds krijgt. In uitzonderlijke gevallen is wellicht sprake van cumulatie zoals bij het sparen voor cofinanciering voor grote mobiliteitsprojecten. Voor het fonds werken we samen met de gemeenten thematische programma's uit, waarin de doelstelling verder is uitgewerkt en waarin criteria staan waaraan projecten moeten voldoen om een bijdrage te krijgen.
91	Voorschoten	Governance / "Hoe werken we samen"	Uw voorstel is om de regie voor de projecten bij de deelnemende gemeenten te leggen. Hierdoor kan Holland Rijnland als partner binnen deze projecten opereren en heeft het ook de handen vrij om eigen kennis, kwaliteiten en netwerk in te zetten, in plaats van als regionaal projectbureau te moeten opereren. Gemeenten kunnen altijd Holland Rijnland vragen om als opdrachtgever voor een project op te treden, wanneer het aan organisatiekracht ontbreekt.	We delen het uitgangspunt dat gemeenten in principe de projecten trekken en dat Holland Rijnland waar de gemeenten dat wensen het projectleiderschap op zich neemt. We passen de tekst hierop aan.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
92	Voorschoten	Financiën	Voor de financiering vraagt u een verdere uitwerking van het beheer van de beschikbaar gestelde middelen. U stelt dat pas wanneer duidelijk is wie een project gaat trekken (een gemeente of Holland Rijnland) te bepalen valt hoe hoog de gezamenlijke bijdrage voor de projecten moet zijn en waar dit wordt beheerd. Door de regie voor de projecten in principe bij de gemeenten te laten, hoeven de middelen voor de projecten niet eerst aan Holland Rijnland over te worden gemaakt, waardoor zij niet als kassier hoeft op te treden.	Bij ieder project zijn verschillende gemeenten betrokken, in wisselende samenstellingen. Het is eenvoudiger om één gezamenlijk budget te maken van waaruit de regievoerende gemeenten een bijdrage ontvangen, dan dat gemeenten voor ieder traject onderling een besluitvormend traject over de financiën moeten doorlopen. De rol van Holland Rijnland als kassier is bedoeld vanuit het oogpunt van effectiviteit en wordt daarom zo licht mogelijk ingericht. Wij werken de governance verder uit in samenwerking met de gemeenten tot een beheersverordening Regionale Investeringsagenda.
93	Voorschoten	Projectbladen	U zou graag een motivatie terugzien voor belangen (direct of indirect) die gemeenten hebben bij de prioritaire projecten.	Met deze prioritaire projecten geven we als regio een antwoord op de opgaven zoals deze zijn beschreven in de ROA, de RSM en de RES. Zowel de scope als de effecten van de projecten zijn gemeentegrensoverschrijdend en daarom is het van belang dat gemeenten samen aan deze projecten werken. Waar nodig zal een maatschappelijke kosten-baten analyse worden opgezet voor het project. Dit geeft op regionale schaal inzicht in de effecten op economie, leefbaarheids, duurzaamheid en financiën.
94	Voorschoten	Financiën	U stelt dat meebetalen aan alle projecten kan, door bij de voorgestelde financiering een verdeelsleutel naar aantal inwoners toe te passen.	Dit is overgenomen in de financiële paragraaf van het RIA-boekje.
95	Voorschoten	Financiën	U vraagt om een motivatie voor het instellen van een fonds voor de prioritaire projecten. U stelt dat bij de P3 en P2 projecten geen sprake zal zijn van cofinanciering of een multiplier.	De veertien prioritaire projecten betreffen onderzoeks- en ontwikkelprojecten (P3 en P2). Waar mogelijk zullen we co-financiering van deze projecten niet nalaten, echter ligt een multiplier op deze middelen minder voor de hand dan op de middelen die we in het fonds bijeen willen brengen. Voor wat betreft het regionale fonds onderschrijven we uw voorwaarde dat dit dient te leiden tot externe investeringen in de regio.
96	Voorschoten	Financiën	U geeft aan dat u graag een motivatie zou willen terugzien voor belangen (direct of indirect) die gemeenten hebben bij de prioritaire projecten. U geeft aan dat de raden namelijk zullen vragen waarom zij meebetalen aan projecten terwijl ze hier mogelijk geen belang van inzien.	De veertien prioritaire projecten zijn in het voortraject naar voren gekomen uit een brede inventarisatie bij alle gemeenten. Vanaf de projectbladen werken gemeenten toe naar de plannen van aanpak. De onderbouwing van de belangen van de betreffende gemeenten komen hierin terug. De plannen van aanpak worden besproken in de regiocommissie. De veertien prioritaire projecten dragen allen bij aan de regionale doelstellingen zoals geformuleerd in de door het Algemeen Bestuur vastgestelde Regionale Omgevingsagenda, Regionale Strategie Mobiliteit en Regionale Energiestrategie. Daarmee zijn deze projecten van direct belang voor de toekomstbestendigheid van de regio in zijn geheel. Deze link wordt ook gelegd in het onderdeel van de regionale investeringsagenda "Zo slaan we samen de brug van ambitie naar uitvoering".

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
97	Voorschoten	Financiën	Voor het financiële deel vraagt u om duidelijk te maken welk financieel commitment van de gemeenten wordt gevraagd in de verschillende stadia van de projecten, in het bijzonder omdat bij P2 projecten financieel perspectief nodig is voor de uitvoering van deze projecten in de P1-fase.	We verwachten inderdaad financieel commitment op de daadwerkelijke uitvoering van projecten zodra deze in de P1-fase belanden. De omvang daarvan moet blijken uit de ontwikkeling van het project en de lobby-activiteiten om de multiplier te genereren.
98	Voorschoten	Proces/planning	U zou graag een prioritering en planning zien, waarbij ook wordt aangegeven op basis van welke criteria wordt afgewogen of, wanneer en onder welke condities een project wordt gestart.	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
99	Voorschoten	Governance / "Hoe werken we samen"	U vraagt ons om de gemeentesecretarissen te betrekken bij de afwegingen en keuzes die voor de benodigde capaciteit moeten worden gemaakt.	Zoals hierboven aangegeven is het uitgangspunt dat de gemeenten eigenaar zijn van de projecten. Dat betekent ook dat de gemeenten in eigen huis de benodigde capaciteit bespreken en beschikbaar stellen. Capaciteit is een bespreekpunt in de Directeuren Overleggen. Uw gemeentesecretaris is van harte uitgenodigd om hierbij aan te sluiten. De secretaris van Holland Rijnland maakt een ronde door de regio om dit met de gemeentesecretarissen te bespreken.
100	Voorschoten	Proces/planning	Het valt u op dat het bij sommige projecten ontbreekt aan focus, scherpheid in de vraagstelling en dat niet altijd recht wordt gedaan aan het subsidiariteitsbeginsel. U stelt daarom voor dat Holland Rijnland de gelegenheid biedt om opnieuw ambtelijke aanvullingen te verwerken in de RIA. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs voor de vaststelling van de RIA, wanneer bij de vaststelling het perspectief wordt geschetst hoe ambtelijke aanvullingen alsnog worden opgenomen.	De projectbladen zijn bedoeld als eerste aanzet. De volgende stap is om per project een plan van aanpak uit te werken waarbij de gemeenten eigenaar zijn. Het plan van aanpak geeft uitwerking aan de door u benoemde aandachtspunten. De totstandkoming van de plannen van aanpak gebeurt in eerste instantie ambtelijk. Daarmee is er voldoende ruimte om input te leveren.
101	Voorschoten	Proces/planning	Concreet vraagt u om het uitwerken van de bovenstaande punten om vervolgens de bestuurlijke discussie hierover af te ronden en pas daarna een bijgewerkte RIA vrij te geven voor zienswijzen door de raden.	De totstandkoming van de RIA is een dynamisch proces. Het is voor het eerst dat wij op deze vernieuwende manier samenwerken om regionale projecten met elkaar van de grond te krijgen. We hechten eraan om gezamenlijk stappen te zetten richting de uitvoering. Daarbij moeten we ook met elkaar onderkennen dat de RIA nooit 'af' zal zijn. Het is immers een agenda en geen vaststaand programma. Uitstellen van de zienswijze is ons inziens niet in het belang van de gemeenten en daarmee de regio. Het is van belang om vooral met elkaar in gesprek te blijven om de aanpak en inhoud te verfijnen. Daar maken de raden ook deel van uit.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
102	Voorschoten	Financiën	U geeft aan de toezegging te doen om in uw begroting 2025 een reservering op te nemen om financiering van de prioritaire projecten en het regionaal fonds mogelijk te maken. U geeft aan dat Holland Rijnland de RIA daarom niet vast hoeft te stellen voor het versturen van de Holland Rijnland begroting 2025 voor zienswijzen van de raden, maar dat de trajecten van de RIA en de begroting 2025 kunnen worden losgekoppeld.	De inhoud van de RIA vormt de basis voor de gevraagde financiële middelen. Wij laten de RIA na de zienswijzen van de raden vaststellen door het Algemeen Bestuur. Op grond hiervan kunnen de gevraagde middelen aan de begroting van Holland Rijnland worden toegevoegd.
103	Zoeterwoude	Projectbladen	In uw brief refereert u aan meegegeven ambtelijke reacties.	We zullen uw ambtelijke reacties bekijken en waar mogelijk verwerken. Daarbij geven we wel aan dat deze reactie niet is afgestemd met de andere gemeenten wat het voor ons in deze fase in het proces lastig maakt. Voor zover we dit om deze reden niet kunnen verwerken, kan dit worden meegenomen in de uitwerking van de plannen van aanpak.
104	Zoeterwoude	Projectbladen	U vraagt om per project aan te geven wat de meerwaarde is voor de regio.	Met de prioritaire projecten geven we als regio een antwoord op de opgaven zoals deze zijn beschreven in ROA, RSM en RES. Zowel de scope als de effecten van de projecten zijn gemeentegrensoverschrijdend en daarom is het van belang dat gemeenten samen aan deze projecten werken. Waar nodig zal een maatschappelijke kosten-baten analyse worden opgezet voor het project. Dit geeft op regionale schaal inzichten in de effecten op economie, leefbaarheid, duurzaamheid en financiën.
105	Zoeterwoude	Proces/planning	U stelt dat het goed is om duidelijkheid te hebben omtrent de concrete aanvang van projecten (dan wel verkenningen): welke projecten worden als eerste opgepakt? Geldt daarbij dat wie het eerst komt, die het eerst maalt (ook financieel)? En wanneer komen projecten die tussen de ijkmomenten (eens in de vier jaar) worden ingebracht aan bod: tussentijds, of pas na het eerstvolgende ijkmoment?	De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan het AB van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.
106	Zoeterwoude	Proces/planning	U vraagt ons om een tempo aan te houden dat zich verhoudt tot de opgaven en ambities. U vraagt ons in het traject rekening te houden met de schaal van alle deelnemende gemeenten. U vraagt ons in het traject te zorgen voor transparantie, consistent en over de hele breedte. U vraagt ons in het traject evaluaties te benutten om het proces doorlopend te verbeteren.	We nemen uw suggesties en aandachtspunten mee in het vervolgetraject.

Nr.	Gemeente	Reactie betreft	Zienswijze	Reactie
107	Zoeterwoude	Governance / "Hoe werken we samen"	U geeft aan dat in de concept-RIA summier staat beschreven dat Holland Rijnland voor P3- en P2-projecten afspraken maakt met de betreffende gemeenten over de leiding en financiering van de projecten. Ook geeft u aan dat bij deze en andere vraagstukken het van belang is dat in de eerste plaats keuzes in samenspraak worden gemaakt, met de dertien gemeenten en Holland Rijnland tezamen. Hoe beter dergelijke afstemming aan de voorzijde plaatsvindt, des te vruchtbaarder de vervolgstappen zullen zijn.	Voor de samenwerking binnen de RIA wordt gebruik gemaakt van de bestaande governance van Holland Rijnland. Deze governance is gericht op afstemming tussen gemeenten en het vervolgens initiëren van de gezamenlijke vervolgstappen. De werkwijze van de RIA sluit hierop aan. Zo wordt van een project het plan van aanpak, het tussenresultaat en het eindresultaat besproken in de regiocommissie.
108	Zoeterwoude	Financiën	U geeft aan dat rondom de financiering een basis is beschreven. U stelt dat om de RIA te kunnen onderschrijven, veel zaken (extra) aandacht behoeven. Eén van de zaken waarvoor dit volgens u geldt, is de afweging om gemeentelijke bijdragen al in 2024 of pas in 2025 te laten aanvangen.	We stellen voor om de vrije middelen uit het cofinancieringsfonds ter grootte van 465.000 euro in te zetten om alvast in 2024 met de projecten aan de slag te kunnen. Het voorstel is om voor de jaren 2025-2027, voor het aanjagen van projecten, € 4 miljoen beschikbaar te stellen. Met dit voorstel kunnen we zo snel mogelijk aan de slag én kunnen gemeenten de bijdrage over 2025 en verder, in hun kadernota-proces meenemen.
109	Zoeterwoude	Financiën	U vraagt aandacht voor afspraken over het al dan niet meebetalen van gemeenten aan projecten, voor elke fase. U vraagt zich bijvoorbeeld af of alle gemeenten gezamenlijk meebetalen aan de onderzoeksprojecten of dat dit reeds wordt toegespitst op de betreffende gemeenten?	In de financiële paragraaf staat als uitgangspunt om in de aanjaagfase (P3 en P2), op basis van inwonerbijdrage, gezamenlijk de projecten te financieren. Zodra een project naar uitvoering gaat (P1), zijn de betreffende gemeenten zelf verantwoordelijk voor onder andere de financiering (na aftrek van middelen van derden).
110	Zoeterwoude	Financiën	U stelt dat het regionaal fonds verduidelijking behoeft. U vraagt specifiek wat de criteria worden, door wie de besluitvorming plaatsvindt en wat wordt verstaan onder icoonprojecten. Daarnaast vraagt u waarop het startbedrag voor het regionaal fonds van €3 miljoen is gebaseerd.	In de financiële paragraaf hebben we aanvullende toelichting opgenomen over de fondsen. Per fonds zal een programma worden ontwikkeld. Daarin zullen ook de criteria voor projecten en bestedingen worden opgenomen (zoals nu bij het Groenprogramma). Deze programma's zullen via de governancestructuur van Holland Rijnland (commissies, DB en AB) in besluitvorming worden gebracht. Dit is ook het geval zodra er een mogelijk icoonproject in beeld komt. Een icoonproject gaat om een grootschalig regionaal project zoals nu de Rijnlandroute. Voor wat betreft het startbedrag: dit bedrag is een eerste aanzet om de fondsen te vullen. De te ontwikkelen programma's zullen nadere duidelijk geven wat de totale gewenste omvang is gelet op het uit te voeren programma. Het bedrag van € 3 miljoen is nodig om de multiplier te bewerkstelligen. In de financiële paragraaf wordt dit verder toegelicht.

‘WAS-WORDT’ TABEL CONCEPT RIA

Pagina	Was	Wordt
8-9 Kaart prioritaire projecten	Project 3: vinkje voor thema ‘Een bereikbare en verbonden regio’.	Project 3: Vinkjes thema’s ‘Een bereikbare en verbonden regio’, ‘Een economisch sterke en innovatieve regio’ en ‘Een groene en klimaatbestendige regio’.
15, tweede alinea, Stap voor stap projecten verder brengen	... betreffende gemeenten over de leiding en de financiering van het project.	...initiatiefnemende gemeenten over de leiding en de financiering van het project.
18-19 Hoe we samenwerken	Oude schema met 10 stappen.	Zie voor nieuwe tekst bijlage: Herziene tekst ‘Hoe we samenwerken’
25 tweede kolom, laatste alinea, position paper Stedelijke As	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rondom Leiden en Katwijk... 2. Gericht op ruimte voor Unmanned Valley, de Space Campus... 3. Op het LBSP zelf hebben we fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en vergroening. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rondom Leiden, Katwijk en Noordwijk 2. Gericht op ruimte voor Unmanned Valley en de doorontwikkeling van Leiden Bio Science Park... 3. Op het LBSP zelf hebben we fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en vergroening. We werken door aan de ontwikkeling van de NL Space Campus in Noordwijk. Gericht op kennisintensieve bedrijvigheid en de clustering van space gerelateerde bedrijven op deze plek.
27 alinea onder kopje 4., position paper Stedelijke As	...willen we het Leiden Bio Science Park doorontwikkelen...	...willen we het Leiden Bio Science Park en de NL Space Campus doorontwikkelen...

33 eerste kolom, eerste alinea, position paper DBS	Daarnaast beschikken we over een prachtige kust en het kuuroord Noordwijk.	Daarnaast beschikken we over een prachtige kust en de heilzame badplaats Noordwijk.
34 tweede kolom, eerste alinea, position paper DBS	Wij vragen daarnaast om het opstarten van een corridorstudie N206 Ruimte en Mobiliteit – A44 – Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek.	Wij vragen daarnaast om het opstarten van een corridorstudie N206 Ruimte en Mobiliteit – A44 – Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek. Ook voor de ontwikkeling van de NL Space Campus is investeren in bereikbaarheid van groot belang.
38 onder fasering, projectblad 3	Fasering: - Doorfietsroutes: P1, P2 en P3 - N208-A44: P2/P3 - N207- N206 c.a.: P3	Fasering: - Doorfietsroutes: P1, P2 en P3 - N208-A44: P2 - N207- N206 c.a.: P2
39 eerste kolom, projectblad 4	...zowel de ontsluiting van de Zuidelijke Duin- en Bollenstreek als een HOV-verbinding van Leiden naar Noordwijk. Versterking van de landschappelijke kwaliteiten en de blauwe dooradering van het gebied maken hier eveneens onderdeel van uit. De corridorstudie is ook randvoorwaardelijk voor andere ontwikkelingen in de regio, zoals de Barrepolder, Energy Lane of de Space Campus.	Daarnaast is er aandacht voor: - HOV-verbinding van Leiden naar Noordwijk. - Barrièrewerking en het effect van het stevige autolandschap bij de knoop van de N206/A44 op de leefbaarheid van de omliggende woon- en werkgebieden. - Kwaliteit en de beleving op het onderliggende wegennet in de wereld van de fiets- en voetganger. - Verkeerscongestie op- en afritten A44 Oegstgeest/Teylingen, met een urgente opgave voor op- afrit N444. - Mogelijkheden voor de ontwikkeling van Ruimte en Mobiliteit ten noorden van Rijnsburg, in samenhang met de versterking van de landschappelijke kwaliteiten en de blauwe dooradering van het gebied. De corridorstudie is ook randvoorwaardelijk voor andere ontwikkelingen in de

		regio, zoals de Barrepolder, Energy Lane of de Space Campus.
40 eerste kolom, projectblad 5	In de westzijde (Katwijk) van de Stedelijke As...	In de westzijde (NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Zoeterwoude) van de Stedelijke As...
40 eerste kolom, projectblad 5	1 alinea	Opgesplitst in 3 alinea's voor de leesbaarheid.
40 eerste kolom onderaan pagina, projectblad 5	...zijn dan noodzakelijk	...zijn dan noodzakelijk om het goed functioneren van het daily urban system in stand te houden.
40 eerste kolom onderaan pagina, projectblad 5	De vraag is of dit past binnen de Stedelijke As die we ontwikkelen.	Zin verwijderd.
44, eerste kolom, eerste alinea, projectblad 8	...de juiste bedrijven op de juiste plaats te huisvesten, en om schuifruimte te creëren.	...de juiste bedrijven op de juiste plaats te huisvesten, en om schuifruimte te creëren. Bijvoorbeeld bij een bedrijventerrein zoals de Baanderij in Leiderdorp.
47, eerste kolom, tweede alinea, projectblad 11	...zijn landschappen beter te vinden voor recreanten en (internationale) toeristen. Een gedegen gebiedsbranding is daarbij van groot belang.	...zijn landschappen beter te vinden voor recreanten en (internationale) toeristen. Daarom investeren wij in het versterken van het landschap en werken aan een gedegen gebiedsbranding.
48, eerste kolom, derde alinea, projectblad 12	... zodat voor reizigers, bewoners en (keten)bedrijven een totaalpakket ontstaat.	zodat voor reizigers, bewoners en (keten)bedrijven een totaalpakket ontstaat. Een HUB kan fungeren als ondersteuning voor verschillende gerelateerde activiteiten, bijvoorbeeld (snel)laad faciliteiten voor vrachtvervoer en ophaalpunt voor pakketten en dagelijkse goederen.
48, eerste kolom, vierde alinea, projectblad 12	... moeten worden om dit hergebruik mogelijk te maken.	... moeten worden om dit hergebruik mogelijk te maken. We werken toe naar een regionaal systeem van HUBs voor materialen, goederen en personen. Daartoe is eerst onderzoek

		nodig, waarbij aard, omvang, regionale behoefte en locatie leidend zijn.
50, eerste kolom, tweede alinea, projectblad 14	...Bio Science Park, ontwikkeling van Zijlhoek-De Woerd, de toekomst van Unmanned Valley en de banden met het spacecluster in Noordwijk.	... Bio Science Park, ontwikkeling van Zijlhoek-De Woerd, de toekomst van Unmanned Valley en de NL Space Campus in Noordwijk.
50, eerste kolom, tweede alinea, projectblad 14	...van de kennis- en innovatieclusters kan worden verbeterd, waarbij aandacht is voor Human Capital.	van de kennis- en innovatieclusters kan worden verbeterd, waarbij aandacht is voor Human Capital. De gemeente Zoeterwoude is aan het verkennen hoe de regio zich verder kan ontwikkelen en innoveren op mbo-niveau, met name op de thema's duurzaamheid, eiwittransitie en biobased economy.
50, tweede kolom, onder betrokken partijen, projectblad 14	...Hierbij daarbij aan koepelorganisaties, onderwijsinstellingen, en bedrijfsleven.	... Hierbij denken we aan koepelorganisaties, onderwijsinstellingen, Economic Board Duin- en Bollenstreek en bedrijfsleven etc.

Financiële paragraaf Regionale Investeringsagenda (RIA)

De afgelopen tijd is samengewerkt aan het tot stand brengen van de Regionale Investeringsagenda. We willen met deze agenda een brug slaan van ambitie naar uitvoering. Hiervoor zijn middelen benodigd. Voor de periode van 2024 tot en met 2027 is dit berekend op een bijdrage van € 7 miljoen incidenteel. Hiermee maken we een begin met de uitvoering van de Regionale Investeringsagenda. Op de Regionale Investeringsagenda (inclusief deze financiële paragraaf) vragen we de gemeenteraden hun zienswijze in te dienen. Door deze stukken nu voor zienswijzen voor te leggen, zijn gemeenten in staat de gevraagde bijdrage mee te nemen in hun kadernota en begroting 2025.

In deze financiële paragraaf gaan we in op het proces van besluitvorming. Daarna lichten we toe hoe we projecten prioriteren en organiseren en hoe we de Regionale Investeringsagenda willen financieren.

Proces van besluitvorming

Met de vaststelling van de Regionale Investeringsagenda in het Algemeen Bestuur van 3 april 2024 leggen we met elkaar het 'wat' vast en vragen we gemeenten om in de kadernota 2025 middelen te reserveren voor de RIA. Deze middelen zijn nodig om de veertien prioritaire projecten en het regionaal fonds te kunnen financieren. Een eerste storting in het fonds is nodig om een multipliereffect te kunnen realiseren voor de regio, oftewel middelen van andere overheden aan te trekken. Daarmee beogen we dat iedere euro die gemeenten bijdragen regionaal een grotere impact genereert. Het is de ambitie dat iedere gemeente daarmee netto-ontvanger wordt.

Het is voor gemeenten mogelijk om de RIA-bijdrage te dekken met incidentele middelen. Hierdoor minimaliseren we de lasten voor de gemeenten in het 'ravijnjaar' 2026. Een eventuele volgende bijdrage komt aan de orde bij de volgende RIA-periode (2028-2031). Dan bepalen we samen met gemeenten opnieuw de financiële behoefte.

Parallel aan de vaststelling van de Regionale Investeringsagenda werken we verder aan het verfijnen van de stappen uit het hoofdstuk 'Hoe we samenwerken'. Onze gezamenlijke werkwijze en de spelregels leggen we vast in een verordening. Een werkgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van de dertien gemeenten, stelt de verordening op.

De besluitvorming over de Regionale Investeringsagenda verloopt in een aantal stappen:

- Vaststelling van de inhoud (Regionale Investeringsagenda) in het Algemeen Bestuur van 3 april 2024
- Het vragen van middelen voor de Regionale Investeringsagenda per 2025, bij de behandeling van de gemeentelijke kadernota's 2025
- Het uitwerken van een verordening RIA en thematische programma's voor het regionale fonds. Ter vaststelling in het Algemeen Bestuur in het vierde kwartaal 2024.

In de tijdlijn op de volgende pagina zijn de hiertoe te nemen stappen weergegeven.

Prioriteren en organiseren Prioritaire projecten

De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Vervolgens zal dit ter vaststelling worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van 25 oktober 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.

Bij de projecten is het uitgangspunt dat gemeenten eigenaar zijn en het stuur ter hand nemen, tenzij zij Holland Rijnland vragen dit te doen. De trekkende gemeente krijgt de beschikking over de voor het

Besluitvorming Regionale Investeringsagenda 2024

Spoor 1. Wat?

16 januari 2024

Het Dagelijks Bestuur stuurt de Regionale Investeringsagenda aan het Algemeen Bestuur.

31 januari 2024

Het Algemeen Bestuur besluit over het vrijgeven van de Regionale investeringsagenda voor zienswijzen aan de gemeenteraden.

31 januari tot en met 27 maart 2024

In deze periode hebben de gemeenteraden acht weken de tijd om hun zienswijze te geven op de Regionale Investeringsagenda.

3 april 2024

Het Algemeen Bestuur besluit over het vaststellen van de Regionale Investeringsagenda.

April

Gemeenten verwerken de gevraagde bijdrage in hun kadernota's 2025 na vaststelling van de Regionale Investeringsagenda door het Algemeen Bestuur.

Spoor 2. Hoe?

Februari 2024 – september 2024

Uitwerken verordening Regionale Investeringsagenda.

Februari 2024 – september 2024

Opstellen thematische programma's ten behoeve van regionaal fonds.

December 2024

De verordening Regionale Investeringsagenda en de vier thematische programma's worden gelijktijdig met een begrotingswijziging ter besluitvorming voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

Dit proces en de onderdelen daarvan zijn vergelijkbaar met de besluitvorming over het RIF. In 2007 is op basis van de Regionale Investeringsstrategie Holland Rijnland aan vijf grote en meerjarige projecten prioriteit gegeven. Voor deze vijf projecten is in het RIF 180 miljoen euro vrijgemaakt door gemeenten over de periode 2008 tot en met 2024. Om deze middelen te verstrekken en te kunnen beheren is een verordening gemaakt. Deze verordening is op voorstel van het Dagelijks Bestuur vastgesteld door het Algemeen Bestuur. In 2013 is een aanvullende bijdrage overeengekomen voor het Regionaal Investeringsfonds ten behoeve van de Rijnlandroute.

project gereserveerde financiën. Bij ieder project zijn verschillende gemeenten betrokken, in wisselende samenstellingen. Het is eenvoudiger om één gezamenlijk budget te maken bij Holland Rijnland van waaruit de sturende gemeenten een bijdrage ontvangen, dan dat gemeenten voor ieder project onderling een besluitvormend traject over de financiën moeten doorlopen. De rol van Holland Rijnland als kassier is bedoeld vanuit het oogpunt van effectiviteit en wordt daarom zo licht mogelijk ingericht. We zullen de werkwijze de komende periode met gemeenten verder uitwerken en vastleggen in een verordening Regionale Investeringsagenda. In het hoofdstuk 'Stap voor stap projecten verder brengen' leest u meer over de drie projectfasen die we onderscheiden in de projectenportefeuille.

Regionaal fonds

Naast het werken aan prioritaire projecten is er ook behoefte om een regionaal fonds in te stellen voor de thema's uit de Regionale Investeringsagenda. Het doel van deze (deel)fondsen is om de ambities uit de Regionale Omgevingsagenda (ROA), Regio-

nale Strategie Mobiliteit (RSM) en de Regionale Energiestrategie (RES) bij deze thema's te realiseren door het stimuleren van concrete vaak kleinschaliger projecten. De onderbouwing van de opgaven op de vier thema's leest u in het hoofdstuk 'Aanpak van onze opgaven'. De afgelopen tijd hebben we op deze manier bijvoorbeeld met het Groenfonds en het cofinancieringsfonds succesvol samengewerkt. We willen hieraan een vervolg geven. Bij het regionaal fonds bouwen we in de verordening ook de mogelijkheid in om gelden bijeen te brengen voor icoonprojecten. Icoonprojecten zijn projecten die van majeure omvang, langjarig en regio-overstijgend zijn. Te denken valt aan projecten die vergelijkbaar zijn met de status van de Rijnlandroute in het RIF. Voor het toekennen van de status van icoonproject wordt de procedure voor de prioriteitstelling gevolgd, zoals voor alle projecten van toepassing is. Deze procedure sluit af met vaststelling door het Algemeen Bestuur.

Het regionaal fonds zal bestaan uit vier deelfondsen. De regionale commissies zullen een belangrijke rol

Thema	Commissie	Eerste indicatieve verdeling
Bereikbaar en verbonden	Mobiliteit	€ 750.000
Duurzaam en energiezeeker	Duurzaamheid, Energie & Groen	€ 750.000
Groen en klimaatbestendig	Duurzaamheid, Energie & Groen	€ 750.000
Economisch sterk en innovatief	Economie	€ 750.000

vervullen in de bestedingen uit deze fondsen. Het gevraagde bedrag willen we evenredig verdelen over de vier in de Regionale Investeringsagenda opgenomen thema's.

Voor alle genoemde deelfondsen zal een thematisch programma worden ontwikkeld op basis van de nu lopende toekomstverkenningen. In de thematische programma's zullen ook de inhoudelijke criteria voor de (deel)fondsen worden geformuleerd op basis waarvan projectaanvragen gedaan kunnen worden.

Gemeentelijke projecten die aan de criteria van het fonds voldoen, kunnen financiering ontvangen van Holland Rijnland. De regionale commissie adviseert het Dagelijks Bestuur (DB) over het al dan niet toekennen van financiering uit het regionaal fonds. Het DB handelt daarbij binnen de door het Algemeen Bestuur gestelde kaders (verordening en thematische programma's) en rapporteert regelmatig aan het Algemeen Bestuur over welke projecten financiering hebben ontvangen en de voortgang daarvan.

Holland Rijnland zet zich actief in om op de middelen in het fonds een multiplier effect te realiseren. Dit houdt in dat we streven naar cofinanciering door extra financiële steun van provincie, Rijk en EU aan te trekken. Het doel hiervan is om het totale beschikbare budget in het regionale fonds aanzienlijk te verhogen en zo de impact ervan te maximaliseren. De ambitie is dat iedere gemeente netto-ontvanger wordt.

De werkwijze met betrekking tot de fondsen is in het hoofdstuk 'Hoe we samenwerken' in zeven stappen uiteen gezet. We zullen dit de komende periode met gemeenten verder uitwerken en in de op te stellen verordening Regionale Investeringsagenda opnemen.

Verordening

De op te stellen verordening bevat de spelregels hoe we in het kader van de Regionale Investeringsagenda met elkaar samen werken in het verband van Holland

Rijnland. In de verordening wordt in ieder geval vastgelegd:

- De werkwijze van het opstellen van een projectenportefeuille.
- De wijze van prioritering van projecten.
- Een nadere uitwerking van 'hoe we samenwerken' in de uitvoering van projecten.
- Wanneer en hoe de RIA-middelen worden aangewend.
- Welke (deel)fondsen worden ingesteld en welke programma's daarvoor nodig zijn.
- Wat de voorwaarden en criteria zijn waaronder een bijdrage uit het fonds kan worden verkregen.

De verordening wordt in december 2024 ter vaststelling aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

Financierien

De financiering van de Regionale Investeringsagenda over 2024-2027 behelst in totaal € 7 miljoen. Dit valt uiteen in € 4 miljoen voor prioritaire projecten en € 3 miljoen voor het regionaal fonds. In de projectbladen van de veertien prioritaire projecten is per project een raming opgenomen van de benodigde middelen in de genoemde fase van het project. Hiermee kunnen we ook aan de slag om het gesprek aan te gaan over een multiplier effect vanuit andere overheden (Provincie, Rijk en EU).

We zijn ons terdege bewust van de financiële positie van gemeenten, in het bijzonder met het oog op het aankomende ravijnjaar 2026. Om te kunnen starten met de Regionale Investeringsagenda vraagt Holland Rijnland de dertien gemeenten om per 2025 het gevraagde budget bijeen te brengen.

Op verzoek van gemeenten hebben wij ook gekeken naar de mogelijkheden om reeds bestaande middelen van Holland Rijnland in te zetten. Hierbij constateren we dat alleen een opgebouwde reserve van het cofinancieringsfonds mogelijkheden biedt om deze

vrij te maken voor de Regionale Investeringsagenda. De RIF-middelen zijn volledig bestemd en een aantal projecten loopt nog enkele jaren door. Ook hebben niet alle huidige samenwerkende gemeenten bijgedragen aan het RIF. Verder zijn er financiële risico's in projecten van het RIF waarvoor de rente-inkomsten momenteel een bufferfunctie vervullen. Om deze redenen willen we de geldstromen van het RIF en de Regionale Investeringsagenda uit elkaar houden.

Om in 2025 een vliegende start te kunnen maken, zetten we in 2024 alvast bestaande middelen uit het cofinancieringsfonds in. We werken daarbij op basis van het stappenplan uit het onderdeel 'hoe werken we samen' tot dat de verordening er is. Hierover zullen we gelijktijdig met de vaststelling van de Regionale Investeringsagenda een besluit voorleggen aan het Algemeen Bestuur. Ondanks dat er een reserve

cofinancieringsfonds is opgebouwd, zijn vanuit dit fonds de afgelopen jaren tal van succesvolle projecten gefinancierd. Dit succes willen we voortzetten en de middelen hier nog beter voor benutten. Daarom werken wij een voorstel uit om het cofinancieringsfonds in vernieuwde vorm onder te brengen bij het regionale (deel)fonds voor het thema economie.

Gemeenten worden gevraagd om bij de behandeling van hun kadernota 2025 rekening te houden met de financiering van de Regionale Investeringsagenda. De bijdrage tussen de dertien gemeenten zal worden verdeeld op basis van inwonersaantal met peildatum 1 januari 2024. Onderstaande tabel geeft een beeld van de bijdrage per gemeente aan de hand van peildatum 1 januari 2023. De bedragen zullen dus nog iets wijzigen. Het is de bedoeling de middelen op te delen in drie gelijke jaarlijkse bijdragen.

Gemeente	Voorlopige verdeelsleutel: Inwonersaantallen op 1 januari 2023	€ 4 miljoen voor P2 en P3 projecten	€ 3 miljoen voor regionaal fonds	Totale bijdrage gemeente voor de jaren 2025 tot en met 2027
Alphen ad Rijn	114.182	€ 782.126	€ 586.595	€ 1.368.721
Hillegom	22.453	€ 153.799	€ 115.349	€ 269.148
Kaag & Braassem	28.573	€ 195.720	€ 146.790	€ 342.510
Katwijk	66.607	€ 456.246	€ 342.184	€ 798.430
Leiden	127.089	€ 870.537	€ 652.903	€ 1.523.439
Leiderdorp	27.657	€ 189.445	€ 142.084	€ 331.530
Lisse	23.390	€ 160.217	€ 120.163	€ 280.380
Nieuwkoop	29.463	€ 201.816	€ 151.362	€ 353.178
Noordwijk	45.179	€ 309.468	€ 232.101	€ 541.569
Oegstgeest	25.746	€ 176.355	€ 132.267	€ 308.622
Teylingen	38.510	€ 263.787	€ 197.840	€ 461.626
Voorschoten	25.665	€ 175.801	€ 131.850	€ 307.651
Zoeterwoude	9.443	€ 64.683	€ 48.512	€ 113.195
Totaal	583.957	€ 4.000.000	€ 3.000.000	€ 7.000.000

STAND VAN ZAKEN RIF-MIDDELEN

Het RIF is sinds 2008 opgebouwd uit jaarlijkse bijdragen van gemeenten aan Holland Rijnland. Deze lopen in totaal op tot €180 miljoen. Binnen Holland Rijnland zijn deze middelen in een fonds gestort.

Het RIF kent geen vrije ruimte, de middelen zijn verplicht of al reeds besteed aan de projecten en programma's die de gemeenten met elkaar overeen zijn gekomen, te weten:

- Rijnlandroute
- HOV-netwerk Zuid-Holland Noord
- Programma Ontsluiting Greenport voor het totaal van de maatregelen, als volgt verdeeld:
 1. Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek
 2. Maatregelen Middengebied Duin- en Bollenstreek
 3. HOV-corridor Noordwijk-Schiphol
- Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek
- Regionaal Groenprogramma

De uitvoering van projecten loopt niet synchroon met het jaarschema van de opgehaalde middelen. Op het 'spaarsaldo' van het RIF is door Holland Rijnland in de loop van de jaren rente ontvangen. Deze rente-inkomsten behoren bij het RIF en kennen niet op voorhand een bestemming in één van de vijf grote projecten die in de verordening staan. De opgebouwde rente-inkomsten bedragen tot en met 2023 €2,5 miljoen.

Het RIF is een programma van de gemeenten die in 2008 Holland Rijnland vormden. Daarmee zijn de middelen en de programma's niet van alle huidige deelnemers van Holland Rijnland. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en een deel van de gemeente Kaag en Braassem behoorden daar in 2008 niet bij. Zij hebben dan ook geen recht op deze middelen indien deze anders worden ingezet. Het gevolg van het inzetten van de rente-inkomsten is dat onderscheid moet worden gemaakt tussen de gemeenten. Bijvoorbeeld doordat deze drie gemeenten een deel van de bijdrage wél moeten storten die andere gemeenten vanuit de RIF rente-inkomsten zouden kunnen bekostigen. Wellicht willen de destijds deelnemende gemeenten niet van deze optie gebruik maken. Dit maakt de besluitvorming en de dekking van de bijdrage voor de RIA in onze ogen onnodig complex.

Een tweede invalshoek met betrekking tot de rente-inkomsten is het gegeven dat het RIF programma nog loopt. Nog niet alle projecten zijn afgerond. Er is via de verordening RIF een ordentelijk proces afgesproken over de afronding van het RIF. Het aanwenden van de rente-inkomsten RIF zou op dit proces en de afspraken in de verordening een inbreuk maken. Om rente-inkomsten aan te kunnen wenden is aanvullende besluitvorming nodig via het Algemeen Bestuur en - omdat dit een begrotingswijziging met zich mee brengt - eveneens een zienswijzprocedure.

Inhoudelijk zijn er niet alleen projecten in het RIF waar geld volledig besteed wordt of over blijft. Er zijn ook projecten waar een tekort op dreigt bij ontwikkeling in de huidige vorm. Dit speelt concreet bij de spoorverbinding Leiden, Alphen aan den Rijn en Utrecht. Wellicht is dan een terugvaloptie om de opgebouwde rente-inkomsten in te zetten in plaats van extra middelen aan alle gemeenten te vragen, indien aanvullende middelen uit de regio moeten worden geleverd. De rente-inkomsten van het RIF vervullen dus ook op dit moment een bufferfunctie voor het RIF.

Wij willen de geldstromen van het RIF (waaronder de rente-inkomsten) en de middelen voor de RIA gescheiden houden. De redenen hiervan zijn, zoals hierboven uiteengezet, dat vermenging leidt tot: extra complexiteit in de besluitvorming, minder transparantie in wie wat op welke wijze bijdraagt en extra financiële risico's in het RIF. Vermenging maakt tevens inbreuk op de eerder gemaakte afspraken in de verordening van het RIF.

Veelgestelde vragen Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland

Over dit document

In dit document worden de meest voorkomende vragen over de Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland beantwoord. Dit document is bedoeld voor college- en raadsleden, inwoners, stakeholders en pers.

Over de Regionale Investeringsagenda

Met de Regionale Investeringsagenda maakt Holland Rijnland ambitieuze keuzes op het gebied van woningbouw, economie, natuur, klimaat, bereikbaarheid en duurzaamheid. In de Regionale Investeringsagenda beschrijven we 14 prioritaire projecten en vier thema's die de regionale opgaven vertolken. In het Algemeen Bestuur van 31 januari 2024 is de Regionale Investeringsagenda vrijgegeven voor de zienswijzeprocedure bij de gemeenten. Dit omdat het een gezamenlijk product betreft, van de regio en door de regio. Door proactief en gezamenlijk op te treden in deze opgaven wordt een regionale euro meer waard dan een lokale euro.

Veel gestelde vragen

1. Wat is Holland Rijnland?

Holland Rijnland is een bestuurlijk samenwerkingsverband van de gemeenten Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude. Samen vormen we de *regio* Holland Rijnland. Als regio zet Holland Rijnland zich in voor regionale opgaven van dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Samen werken we aan het verbeteren van wonen, werken en welzijn voor onze inwoners. We staan voor uiteenlopende en uitdagende opgaven op het gebied van woningbouw, economie, natuur, klimaat, bereikbaarheid en duurzame energie. Door gezamenlijk deze opgaven op te pakken staan we sterker. Daarom werken we samen in de regio-organisatie Holland Rijnland.

2. Wat is de Regionale Investeringsagenda?

Met de Regionale Investeringsagenda maakt Holland Rijnland keuzes op het gebied van woningbouw, economie, natuur, klimaat, bereikbaarheid en duurzaamheid. De Regionale Investeringsagenda is een dynamisch instrument waarmee we als gemeenten een duidelijke route uitstippelen van ambitie naar uitvoering. Voor een welvarend Holland Rijnland waar mensen met plezier wonen en werken, waar we ons verbonden voelen en waar natuur en recreatie voor iedereen bereikbaar zijn. Door de Regionale Investeringsagenda weten we als gemeenten wat we van elkaar kunnen verwachten. Zo slaan we samen de brug van ambitie naar uitvoering.

Grote opgaven vragen om grote veranderingen. We gaan onze leefomgeving tussen nu en 2050 gereedmaken voor de toekomst. We maken ambitieuze keuzes. Ze gaan leiden tot projecten van tientallen of honderden miljoenen euro's. Denk hierbij aan een groenblauw raamwerk van natuur en recreatieprojecten, een energy lane voor warmte en elektriciteit, een hoogwaardige openbaarvervoercorridor en een netwerk van doorfietspaden.

3. **Waarom is een Regionale Investeringsagenda nodig?**

Nederland heeft grote opgaven in een beperkte ruimte. Dit geldt zeker voor de regio Holland Rijnland. We staan in onze regio voor uiteenlopende en uitdagende opgaven op het gebied van woningbouw, economie, natuur, klimaat, bereikbaarheid en duurzaamheid.

Door als gemeenten de handen ineen te slaan nemen we de regie, werken we sneller en profiteren we van efficiëntie en schaalvoordeel. We maken slim gebruik van de ruimte en kunnen de opgaven uitwerken in toekomstbestendige oplossingen zoals wij die voor ons zien. Ook is het onze inzet om een multiplier te realiseren op de gezamenlijke gemeentelijke middelen. Net zoals we eerder bij het Regionale Investeringsfonds hebben gedaan, waardoor een regionale euro meer waard wordt dan een lokale euro.

4. **Wat zijn de thema's binnen de Regionale Investeringsagenda?**

Bereikbaar en verbonden: We zetten in op projecten waarmee we onze regio in de toekomst op een duurzame manier verbonden en bereikbaar houden. We werken aan een betere (ov-)verbinding tussen stad en platteland, het tegengaan van vervoersarmoede en we maken de transitie naar duurzame vervoersmiddelen. Met andere woorden: we geven het duurzame mobiliteitsnetwerk van morgen vorm.

Duurzaam en energiezeker: Holland Rijnland wil in 2050 een energieneutrale regio zijn. Dat hebben we met elkaar als doel gesteld in de Regionale Energiestrategie. Dat is een fikse uitdaging, zeker gezien de nieuwe gebiedsontwikkeling. Als we 30.500 nieuwe woningen willen bouwen, dan moet de energie infrastructuur stevig zijn. We werken naar een robuust energiesysteem. We moeten hiervoor energie besparen, lokale warmte en elektriciteit opwekken en onze infrastructuur op het gebied van energie en warmte uitbreiden.

Economisch sterk en innovatief: Onze regio is een echte kennisregio. Denk aan het Leiden Bio Science Park, Unmanned Valley en de NL Space Campus. Daarnaast zijn er in Holland Rijnland uiteenlopende midden- en kleinbedrijven actief. De partijen weten elkaar alleen niet altijd te vinden. Ook zien we dat vraag en aanbod op de arbeidsmarkt niet goed op elkaar aansluiten. Wij gaan de kennisinstellingen en de uitvoerende partijen in de regio daarom meer met elkaar verbinden. Dit doen we met een fonds, waarmee we investeren in human capital en midden- en kleinbedrijven helpen met innoveren. Daarnaast ontwikkelen we een scherp economisch profiel van de regio, zodat het voor iedereen duidelijk is waar Holland Rijnland voor staat en aan werkt.

Groen en klimaatbestendig: Onze regio moet toekomstbestendig worden. Water en bodem zijn hierbij sturend voor de ruimtelijke inrichting in Holland Rijnland. We moeten de natuur versterken en de ruimte klimaatbestendig inrichten. Bijvoorbeeld door water beter vast te houden in tijden van droogte en op te vangen bij hevige regen. We moeten de beperkte ruimte slim gebruiken om onze grotendeels verstedelijkte regio gezond, groen en leefbaar te houden en toch ruimte te geven aan nieuwe woningbouw. Het 'groen' en het 'blauw' moeten onze hele regio 'dooraderen'. We bouwen daarom aan een regionaal netwerk van groen en water, bijvoorbeeld met ecologische corridors, nieuwe gebieden voor natuurrecreatie en een uitbreiding van het wandel- en fietsnetwerk.

5. Welke projecten staan in de Regionale Investeringsagenda?

De Regionale Investeringsagenda bevat deze 14 projecten:

1. Doorfietsroutes

We ontwikkelen en investeren in een netwerk van doorfietspaden door de hele regio Holland Rijnland. Deze zijn voornamelijk bedoeld als volwaardig alternatief voor de auto en het openbaar vervoer. Het woon- werkverkeer maakt hier gebruik van.

2. Mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord, inclusief Leimuiderbrug

De verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid staan in de noordelijke Rijn- en Veenstreek onder druk. We doen een studie naar een integrale mobiliteitsaanpak waarbij een oplossing gezocht wordt voor onder andere de knelpunten bij de rondweg Ter Aar, de oeververbinding bij Leimuiden en de doorstroming op de N207.

3. Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer

Samen met de provincies Noord- en Zuid-Holland, de Vervoersregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer, Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk werken we aan de bereikbaarheid van de Duin- en Bollenstreek en de westflank Haarlemmermeer. Hiertoe is onlangs bestuurlijk een startnotitie ondertekend door de deelnemende partijen waarin afspraken zijn opgenomen welke projecten zullen worden opgepakt.

4. Corridorstudie N206 Ruimte en mobiliteit - A44 – Zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek

We voeren een studie uit naar het gebied rond de N206, de zuidelijke ontsluiting van de Duin- en Bollenstreek en de A44. We kijken daarbij naar ruimte, wonen en mobiliteit. Dit leidt tot een maatschappelijke kosten-batenanalyse als basis voor een maatregelenpakket.

5. Studie Regionale aansluiting MIRT Knooppunt Leiden Centraal HOV + Fiets en oost-west HOV-corridor Stedelijke As Esa ESTEC/NL Space Campus-Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn

We zorgen dat verstedelijking samen op gaat met duurzame mobiliteit. We onderzoeken een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding van Noordwijk/Katwijk, via het vernieuwde Knooppunt Leiden Centraal naar Alphen aan den Rijn.

6. Warmtenet inclusief consequenties elektriciteit

We willen het warmtenet verder ontwikkelen en uitbreiden. We onderzoeken hoe we dat kunnen vormgeven in Holland Rijnland.

7. Energy Lane, inclusief Barrepolder 150kV-station

We ontwikkelen een energy lane langs de N11 en delen van de A4 van Leiden naar Alphen aan den Rijn voor de opwek en het transport van duurzame energie. Daarbij benutten we kansen zoals de komst van een groot 150 kV-elektriciteitsstation in de Barrepolder in Alphen aan den Rijn.

8. Haalbaarheidsonderzoek Regionale Ontwikkelingsmaatschappij

We maken bedrijventerreinen duurzamer en aantrekkelijker. Hiervoor richten we een regionale herontwikkelingsmaatschappij op. We beginnen in de gemeenten Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Voorschoten, daarna breiden we uit naar de andere gemeenten.

9. Regio Deal Sierteeltregio

We versterken de brede welvaart in de Greenportregio's. In oktober 2023 is de aanvraag voor een Regio Deal Sierteeltregio ingediend bij het Rijk. Wanneer deze wordt toegekend gaan we projecten uit de Regiodeal financieel en materieel ondersteunen.

10. Groenblauw Raamwerk

We vergroenen in en om het stedelijk gebied. Zo dragen we bij aan leefbare, klimaatadaptieve, biodiverse en gezonde steden en dorpen. Dat doen we met een groen-blauw raamwerk als zone rond het stedelijk gebied, dat we financieel ondersteunen.

11. Benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten

Voor de leefbaarheid van de regio is het noodzakelijk dat landschappen bereikbaar en beleefbaar zijn. Het recreatieve (water)netwerk moet daarvoor op orde zijn. Ook zijn er economische mogelijkheden voor de landbouwtransitie en Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing. We promoten onze aantrekkelijke natuurgebieden zoals de plassen, veenweide, duinen en strand.

12. HUBs grondstoffen, materialen, goederen en personen

We willen het aantal auto's, bestelbusjes en vrachtwagens in onze steden verminderen. Daarom doen we een studie naar geschikte locaties voor transferia (waar reizigers overstappen tussen verschillende soorten vervoer) en HUBs voor overslag van goederen.

13. Mobiliteit gebiedsontwikkeling Alphen-West inclusief Gnephoek

In Alphen West zijn diverse transformatie- en nieuwbouwwopgaven. Met name op het gebied van mobiliteit onderzoeken en financieren we de benodigde maatregelen.

14. Studie: versterken en verbinden Kennis- en innovatie-as

We versterken onze kenniseconomie. We verbeteren de samenwerking tussen onze kennisclusters: de NL Space Campus, het centrum voor drone- en sensortechnologie Unmanned Valley en het Leiden Bio Science Park. We stimuleren en ondersteunen dat deze clusters samen projecten starten.

6. Waaron deze 14 projecten? Hoe is de keuze erop gevallen?

De veertien prioritaire projecten zijn gedestilleerd uit een brede inventarisatie in het voortraject met alle gemeenten. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.

In het hoofdstuk 'stap voor stap projecten verder brengen' (p14-15) leest u meer over de drie projectfasen die we onderscheiden in de projectenportefeuille.

7. Hoe ziet de besluitvorming voor de vaststelling van de Regionale Investeringsagenda eruit?

In onderstaande tijdlijn zijn de hiertoe te nemen stappen weergegeven:

- 31 januari 2024: Het Algemeen Bestuur heeft de Regionale Investeringsagenda vrijgegeven voor zienswijzen aan de gemeenteraden.
- 31 januari tot en met 27 maart 2024: In deze periode hebben de gemeenteraden acht weken de tijd om hun zienswijze te geven op de Regionale Investeringsagenda.
- 3 april 2024: Het Algemeen Bestuur besluit over het vaststellen van de Regionale Investeringsagenda.

- April 2024: Gemeenten verwerken de gevraagde bijdrage in hun kadernota's 2025 na vaststelling van de Regionale Investeringsagenda door het Algemeen Bestuur.
- December 2024: Het Algemeen Bestuur besluit over de verordening Regionale Investeringsagenda.

8. Hoe werken de gemeenten en de regio-organisatie Holland Rijnland samen?

De Regionale Investeringsagenda kent een aantal principes over de wijze van samenwerken. Dit zijn:

- Gemeenten zijn eigenaar van een project, tenzij Holland Rijnland gevraagd wordt deze rol op zich te nemen.
- Er worden geen taken en bevoegdheden overgedragen.
- Benodigde financiële middelen worden beschikbaar gesteld aan de gemeente
- die het project trekt. Zo blijft sturing en geld in één hand. We benutten (de governance van) Holland Rijnland als regionaal orgaan optimaal voor kaderstelling, prioritering, sturing, verantwoording en lobby.

9. Wanneer worden de projecten uitgevoerd?

De termijn tot uitvoering verschilt sterk per project. Een aantal projecten is al heel concreet, zoals de Regiodeal Sierteeltregio en het doorfietspadennetwerk. Anderen moeten verder worden ontwikkeld. Daarna kan de uitvoering starten.

10. Hoe krijgen inwoners inspraak op de projecten van de Regionale Investeringsagenda?

De wijze van inspraak wordt per project vormgegeven. Hierbij is de gemeente waar het project zich fysiek bevindt leidend in het proces. Bij grensoverschrijdende projecten zullen de verschillende gemeenten dit op zich moeten nemen.

11. Wat kost de Regionale Investeringsagenda?

De financiering van de Regionale Investeringsagenda over 2024-2027 bedraagt in totaal € 7 miljoen incidenteel. Dit valt uiteen in € 4 miljoen voor prioritaire projecten en € 3 miljoen voor het regionaal fonds. In de projectbladen van de veertien prioritaire projecten is per project een raming opgenomen van de benodigde middelen in de genoemde fase van het project. Hiermee kunnen we ook aan de slag om het gesprek aan te gaan over een multiplier vanuit andere overheden (Provincie, Rijk en EU).

De projecten bevinden zich in verschillende fases. Deze zijn aangeduid als P-fases. Een P3-project bevindt zich in de onderzoeksfase, een P2-project bevindt zich in de voorbereidingsfase op de uitvoering en een P1-project is klaar om uitgevoerd te worden.

De middelen die gevraagd worden voor de financiering van de P2 en P3 projecten zijn bedoeld om de onderzoeksvraag van de projecten te beantwoorden. Denk hierbij aan het inhuren van een gespecialiseerd bureau om onderzoek te doen, een businesscase te bouwen, subsidiemogelijkheden te verkennen, et cetera. De capaciteit van Holland Rijnland wordt dus niet uit RIA-middelen bekostigd, maar uit de reguliere begroting van Holland Rijnland.

Het regionaal fonds zal bestaan uit vier deelfondsen. De regionale commissies zullen een belangrijke rol vervullen in de bestedingen uit deze fondsen. Het gevraagde bedrag willen we evenredig verdelen over de vier in de Regionale Investeringsagenda opgenomen thema's. Net als bij het Regionaal Investeringsfonds (RIF, zie vraag 15) is het de bedoeling om ook extern geld te genereren bij provincie(s), Rijk en de Europese Unie.

Thema	Commissie	Eerste indicatieve verdeling
Bereikbaar en verbonden	Mobiliteit	€ 750.000
Duurzaam en energiezeker	Duurzaamheid, Energie & Groen	€ 750.000
Groen en klimaatbestendig	Duurzaamheid, Energie & Groen	€ 750.000
Economisch sterk en innovatief	Economie	€ 750.000

Voor alle genoemde deelfondsen zal een thematisch programma worden ontwikkeld op basis van de nu lopende toekomstverkenningen. In de thematische programma's zullen ook de inhoudelijke criteria voor de (deel)fondsen worden geformuleerd op basis waarvan projectaanvragen gedaan kunnen worden. Gemeentelijke projecten die aan de criteria van het fonds voldoen, kunnen financiering ontvangen van Holland Rijnland.

Gemeenten worden gevraagd om bij de behandeling van hun kadernota 2025 rekening te houden met de financiering van de Regionale Investeringsagenda. De bijdrage tussen de dertien gemeenten zal worden verdeeld op basis van inwonersaantal met peildatum 1 januari 2024. Onderstaande tabel geeft een beeld van de bijdrage per gemeente aan de hand van peildatum 1 januari 2023. De bedragen zullen dus nog iets wijzigen. Het is de bedoeling de middelen op te delen in drie gelijke jaarlijkse bijdragen.

Gemeente	Voorlopige verdeelsleutel: Inwonersaantallen op 1 januari 2023	€ 4 miljoen voor P2 en P3 projecten	€ 3 miljoen voor regionaal fonds	Totale bijdrage gemeente voor de jaren 2025 tot en met 2027
Alphen ad Rijn	114.182	€ 782.126	€ 586.595	€ 1.368.721
Hillegom	22.453	€ 153.799	€ 115.349	€ 269.148
Kaag & Braassem	28.573	€ 195.720	€ 146.790	€ 342.510
Katwijk	66.607	€ 456.246	€ 342.184	€ 798.430
Leiden	127.089	€ 870.537	€ 652.903	€ 1.523.439
Leiderdorp	27.657	€ 189.445	€ 142.084	€ 331.530
Lisse	23.390	€ 160.217	€ 120.163	€ 280.380
Nieuwkoop	29.463	€ 201.816	€ 151.362	€ 353.178
Noordwijk	45.179	€ 309.468	€ 232.101	€ 541.569
Oegstgeest	25.746	€ 176.355	€ 132.267	€ 308.622
Teylingen	38.510	€ 263.787	€ 197.840	€ 461.626
Voorschoten	25.665	€ 175.801	€ 131.850	€ 307.651
Zoeterwoude	9.443	€ 64.683	€ 48.512	€ 113.195
Totaal	583.957	€ 4.000.000	€ 3.000.000	€ 7.000.000

12. Hebben de gemeenten wel de middelen om aan de slag te gaan met deze projecten?

Deze prioriteiten zijn naar voren gekomen bij een inventariseringsronde langs gemeenten. Een aantal van deze projecten is al opgenomen in de begrotingen van de gemeenten, een aantal niet. Door ook andere overheden te vragen om bij te dragen aan deze projecten, ontstaat meer investeringskracht.

De projecten starten niet allemaal tegelijkertijd. Verdere ordening van deze veertien projecten is de volgende stap die we na vaststelling van de RIA in gezamenlijkheid gaan zetten. Dat is voorzien op de Regiodag van 15 mei 2024. We zullen dan met alle portefeuillehouders het gesprek voeren over de fasering van de prioritaire projecten. De uitkomsten van dit gesprek worden bekrachtigd tijdens de Regiodag van 18 september 2024. Op deze manier bepalen we in gezamenlijkheid de ordening, fasering en prioritering van de veertien projecten.

Holland Rijnland zet zich actief in om op de middelen in het fonds een multiplier effect te realiseren. Dit houdt in dat we streven naar cofinanciering door extra financiële steun van provincie, Rijk en EU aan te trekken. Het doel hiervan is om het totale beschikbare budget in het regionale fonds aanzienlijk te verhogen en zo de impact ervan te maximaliseren. De ambitie is dat iedere gemeente netto-ontvanger wordt.

We zijn ons terdege bewust van de financiële positie van gemeenten, in het bijzonder met het oog op het aankomende ravijnjaar 2026. Om te kunnen starten met de Regionale Investeringsagenda vraagt Holland Rijnland de dertien gemeenten om per 2025 het gevraagde budget bijeen te brengen.

13. Wat is de verdeling van projecten over de regio?

De projecten zijn op een evenwichtige manier over de regio verdeeld. Binnen de regio Holland Rijnland onderscheiden we drie gebieden met eigen kenmerken en opgaven. Dit zijn de Stedelijke As (het stedelijk gebied van Katwijk via Leiden naar Alphen aan den Rijn), het Groene Hart en de Duin- en Bollenstreek. Deze gebieden zijn aan elkaar verbonden en versterken elkaar. Stedelijke gebieden hebben andere vraagstukken, wensen en belangen dan bijvoorbeeld het Groene Hart. Die moeten we herkennen en erkennen. Tegelijkertijd hebben de gebieden in onze regio elkaar nodig. Wederkerigheid is een belangrijk principe in onze samenwerking. Stedelijke ontwikkeling en het vitaal houden van onze kernen zijn beide belangrijk voor een welvarende en leefbare regio. Door op de juiste plekken te verdichten, de kwaliteiten van ons landschap te beschermen én de juiste verbindingen tussen onze kwaliteiten te leggen, zijn wij het toonbeeld van een toekomstbestendige regio.

Een overzichtskaart van projecten in de regio staat op pagina 8-9 van de Regionale Investeringsagenda.

14. Wat is de rolverdeling tussen de gemeenten en de regio-organisatie Holland Rijnland bij de projecten?

Het uitgangspunt is dat gemeenten eigenaar zijn van de projecten en het stuur ter hand nemen, tenzij zij Holland Rijnland vragen dit te doen. De gemeente die projecteigenaar is krijgt de beschikking over de voor het project gereserveerde financiën. Bij ieder project zijn verschillende gemeenten betrokken, in wisselende samenstellingen.

15. Wat is het verschil tussen de Regionale Investeringsagenda en het eerdere Regionale Investeringsfonds (RIF)?

In 2007 is op basis van het Regionale Investeringsfonds Holland Rijnland aan vijf grote en meerjarige projecten prioriteit gegeven. Voor deze vijf projecten (De RijnlandRoute, Het Hoogwaardig OV netwerk

Zuid Holland Noord, Het Programma Ontsluiting Greenport, Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek en het Regionaal Groenprogramma) is in het RIF 180 miljoen euro vrijgemaakt door gemeenten over de periode 2008 tot en met 2024.

In tegenstelling tot het Regionale Investeringsfonds is de Regionale Investeringsagenda een adaptief proces. In het tweede jaar van elke bestuursperiode maken we een selectie van projecten. We voegen nieuwe projecten aan de Regionale Investeringsagenda toe, evalueren lopende projecten, zetten projecten (eventueel in gewijzigde vorm) uit de vorige bestuursperiode door of we besluiten projecten te stoppen en van de agenda te halen. Zo actualiseren we elke 4 jaar de projectenportefeuille. De regio bewaakt de voortgang van de projecten en rapporteert hier periodiek over aan de regionale commissies en het Algemeen Bestuur. Op pagina 18 en 19 beschrijven we in 'Hoe we samenwerken' het proces hoe we komen van projectblad tot uitvoering.